PREFAŢĂ

Mihai Hanganu reuşeşte să îşi surprindă cititorii prin fiecare apariţie editorială (şi acestea nu sunt tocmai puţine…), aducând în faţa lor mereu o altă ofertă tematică şi o altă dispunere stilistică a textului, mereu gândit într-o manieră care să păstreze intactă prospeţimea entuziastă a începuturilor benefice.

De data aceasta, noua sa carte este un roman ce se înscrie în sfera provocărilor multiple chiar de la primele pagini. Intitulat Avatarul roşu (Enigma crucii de sub Toaca), acest volum este destinat unor lecturi încrucişate, pornind chiar de la titlu. Dacă avatarul roşu este (sau nu) decriptat corespunzător, se va vedea după fiecare experienţă de lectură, mai cu seamă că naraţiunea curge deliberat într-o structură de ambiguitate ce nu face altceva decât să crească doza de interes, de cealaltă parte, subtitlul adaugă sau completează, la rându-i, incidenţa insolitării, adăugând însă în plan referenţial o trimitere către un simbol polimorf al Moldovei, al ţării şi a unei regiuni întinse, para-naţionale, aşa cum este masivul Ceahlău, suplinit metaforic prin vârful său, mereu flancând norii, Toaca.

Deconspirând câte ceva din textura enigmatică, trebuie spus că straniul personaj în jurul căruia gravitează Molohul narativ este unul de talie internaţională, în jurul căruia a curs (şi încă mai curge) multă cerneală. De aici şi întrebarea retorică, căreia mereu i se oferă variante de răspuns, într-un text tot mai incitant, de la capitol la capitol: „Cine este prinţul deşertăciunilor, denumit apoi Avatarul Roşu – împărat al trădării, care a cutremurat România, şi nu numai?”. Un complicat şir de coincidenţe cernute de o istorie tulbure şi relativ tot mai departe de anii de astăzi trimite spre acest personaj, fost celebru şef al spionajului românesc din anii comunişti, intrat apoi într-

un divorţ asumat de puterea ceauşistă şi adoptat în S.U.A., de unde şi-a manifestat (şi încă îşi manifestă periodic puterea), personaj ocult, învăluit într-o zestre uriaşă de imagini, multe dintre ele intrând în sfera miturilor urbane. Sunt anii complicaţi de la începutul comunismului românesc şi a scrie despre aşa ceva, despre întunericul unor minţi şi fapte şi despre drama unor oameni necunoscuţi e o uriaşă provocare.

Romanul lui Mihai Hanganu nu s-a mulţumit însă doar cu răsfrângerile mediatice, posibil a fi aduse de povestea croită, neobişnuit, în jurul enigmei fostului şef adjunct al Departamentului de Informaţii Externe a României şi consilier personal al preşedintelui Nicolae Ceauşescu.

Părea mult mai comod pentru narator să se preocupe de articularea unui roman în jurul unui caz cu succes garantat, o poveste cu sau despre mari şefi ai unor structuri de spionaj la cel mai înalt nivel încadrându-se în această ecuaţie; în plus, posibilul erou al romanului semnat de Mihai Hanganu este, printre altele, autorul unei cărţi mult mediatizate, Orizonturi roşii, a cărei publicare, la vremea ei, a adus un şir de prejudicii greu de evaluat pentru regimul comunist de la Bucureşti.

Pentru un asemenea motiv, părea mai atractiv, repet, să se meargă pe soluţia naraţiunii explicite, cu sensuri impuse de o biografie uriaşă; autorul nemţean a preferat o altă soluţie, în fapt, un şir de soluţii, conferind astfel romanului său, în primul rând, o rezolvare stilistică interesantă, în al doilea rând straturi diferite de istorisiri, ce fac ca acest text, dincolo de încercarea de a soluţiona (sau nu) o enigmă de decenii, să fie şi un text despre marile teme, vechi de când lumea: viaţa şi moartea, prietenia, istoria, natura. Plecând de la această ultimă temă menţionată, se poate spune că prezentul roman e un

entuziast şi puternic elogiu adus muntelui sfânt al românilor moldoveni (şi nu numai), a împrejurimilor străjuite de legendarul Ceahlău şi vârful său Toaca, şi nu în ultimul rând a tot ce ţine de încercatul râu Bistriţa şi oraşul ei fanion, Piatra Neamţ. Nu sunt multe texte beletristice apropiate de anii prezenţi în care să existe atâta voluptate a expunerii (uneori cu valoare de documentar, alteori cu aspect de depoziţie sentimentală, alteori ca interesant demers comparatist, alăturând epoci şi realizări ale oamenilor locului în felurite vremuri), voluptate dublată de inserturi narative, dialoguri pline de nerv, remarci, înşiruiri de evenimente memorabile, prezentări ce seamănă, în mod deliberat, cu locurile unice prin frumuseţe, măreţie dar şi dramatism. Mai cu seamă relevarea dramatismului este ţinta principală a naratorului: ridicarea Complexului Hidroenergetic Bicaz, în primii ani ai comunismului, după planurile renumitului inginer Dimitrie Leonida, a însemnat, dincolo de o mare victorie a omului în faţa naturii, o sumă de drame, multe dintre ele neştiute, pierdute în curgerea necontenită a apelor legendare ale Bistriţei. Proiectând un personaj cu nume emblematic, Iulius Grozavul, constructor al barajului, romanul Avatarul roşu (Enigma crucii de sub Toaca) adună în jurul său imagini amestecate, de măreţie şi deznădejde, aşa cum va fi fost starea mai tuturor românilor în acei ani.

Strict arhitectonic, naraţiunea porneşte în chip ostentativ clasic, după acel principiu că lucrurile bune sunt cele consacrate în timp. Un nucleu de personaje, având în centru o altă figură memorabilă – Victor Lacela, apropiat ca vârstă de suta de ani – derulează un fastidios recital de istorisiri; chiar dacă unii dintre participanţi sunt relativ mai tineri, avem de a face, cu oameni trecuţi cu multe decenii prin viaţă, implicit acumulând experienţe diverse,

pline de culoare şi de informaţie. Este plăcerea naraţiunii să ne treacă de la legendă la istorie apropiată, într-o succesiune ce atestă vocaţia de povestitor de cursă lungă a autorului; totul este însă de asemenea fel orchestrat, ingenios şi atractiv ca modalitate de lectură, încât să fie adusă spre centru, mereu completată, mereu reluată de pe altă pistă, povestea ce dă subtitlul acestui roman, Enigma crucii de sub Toaca. Sunt o mulţime de episoade, legate inclusiv de marele război mondial şi de peregrinările unui erou suigeneris, devenit apoi om al muntelui şi secondant al lui Iulius Grozavul; mai cu seamă însă, dincolo de povestea lui Victor Lacela, cel care a trăit o vreme în marea ţară de peste ocean, o altă relatare, întreruptă, reluată, supusă unei completări de anchetă prelungită, despre feciorul pierdut, în timp şi în istorie, al acestuia.

De aici povestea intră în sfera enigmaticului ingenios lucrat, la latitudinea cititorului: ar putea fi vorba chiar de devenirea acelui uriaş atotputernic Avatar Roşu, pornit în lumea elitistă a spionajului dintr-un sat de pe apa Bistriţei; ar putea fi vorba de un erou, un tânăr student căzut sub gloanţe la începutul anilor ’50, într-un episod foarte ingenios lucrat, cu reguli ale suspansului narativ şi ale provocării intelectuale bine folosite.

Ceea ce e de interes într-un roman este că nu întotdeauna e bine să asculţi o singură voce narativă, cea care îţi dictează un anume înţeles. Mihai Hanganu a înţeles foarte bine această necesitate a cititorului modern şi, deşi pare a opta, prin vocea naratorului delegat, pentru o anume variantă, textul lasă destule căi deschise spre imaginea enigmaticului şef de spionaj, care, spre finalul romanului, aflat în ţară şi prins de prietenii porniţi în căutarea adevărului într-o scurtă întrevedere, va pleca subit de la hotelul Marriott, lăsând răni deschise şi posibilităţi încurcate de interpretare.

Epilogul romanului, revenind la aceeaşi maiestuoasă expunere ce caracteriza începutul romanului, îl prezintă pe personajul central, centenarul Victor Lacela, aflat în faţa unui adevăr dincolo de timp legat de enigma fiului său, contopindu-se cu natura uriaşă simbolizată de masivul Kogaion; ca într-un text sadovenian, acesta pare că intră şi se pierde în munte, în mit şi în legendă, lăsând în urma sa povestirea, singura formă prin care omul a dăinuit în timp:

„Se lăsă o linişte de nepătruns, timp în care Victor Lacela luneca parcă spre vârfurile semeţe ale Ceahlăului, păşind ca o umbră fericită, pierdută în tihna şi legendele muntelui sfânt al românilor.

Timpul, ca un vis frumos, curge domol şi rătăceşte, fie vremea rea ori bună, asemănându-se cu mişcarea norilor şi cu sunetul duios al buciumului străvechi, având tendinţa de a urca mai sus, tot mai sus”.

Un roman care invită la lectură chiar de la început, un roman ce invită la reflecţii prelungite după parcurgerea ultimelor rânduri. Un roman care se adresează unor categorii diverse de cititori, atestând maturitatea artistică a autorului, un roman lipsit de stridenţe şi de imagini neortodoxe, configurând însă un univers convingător, ce se impune şi te cucereşte.

Constantin DRAM

I. Profeţia pustnicului

1.

Ceea ce urmează să aflaţi ţine de un lucru sigur. Nu rămâne nimic în viaţa omului care să nu se lege de alte lucruri. Iar enigmele, atunci când există, au rostul lor de a încinge sensul vieţii: unele dăinuie de secole sau chiar milenii. Altele sunt la fel de adânci ca apele învolburate şi atunci când ţi se pare că poţi să vezi ceva, tot atunci slaba vedere se lasă acoperită de întunericul profunzimilor, în aşteptarea altor ocazii. Cam aşa le spunea, la aproape

toate întâlnirile săptămânale la care participa, şi sunt zece ani de când se întâmpla acest lucru, Victor Lacela, bărbatul care avusese ocazia de a trăi pe viu cele două războaie mondiale. Tocmai de aceea, continuă el, lăudându-se oarecum, dar pe bună dreptate, iată că doisprezece ani din viaţă i-am dăruit ţării, slujind sub arme, mai întâi în calitate de copil de trupă şi apoi ca ofiţer superior; după aceea însă, am fost peste patruzeci de ani în S.U.A. fiind unul dintre cei care, după abdicarea regelui, prin anii 1950, am reuşit să pot părăsi ţara pe ruta Cehoslovacia – Anglia, devenind cetăţean american şi trăind acolo o întreagă viaţă de om.

Victor Lacela s-a întors acasă în anul 1990, întrucât nu concepea să moară şi să fie îngropat în pământ străin; din noua sa poziţie, îşi impresiona camarazii cu memoria sa de elefant, aşa cum îi place să glumească la onorabila vârstă de aproape o sută de ani. Se aşeza pe scaun ca pe un tron voievodal, amintind mereu că numele său nu era deloc întâmplător. A fost nevoit, când a ajuns în America, să-şi schimbe numele adevărat, întrucât, a gândit el, să fie mai greu de găsit. Aflase de la nişte confraţi români, ce împărtăşeau aceeaşi soartă ca el, că braţul securităţii este atât de elastic, încât îl poate atinge şi acolo, peste ocean. Prin urmare, apelativul Lacela, şi-l luase, după spusele lui, de la străbunicul Arcadie, un mare povestitor şi cunoscător al obiceiurilor locului, încât cei care veneau în vizită la Hangu şi doreau să cunoască ceva din istoria satului erau îndrumaţi „la cela” din sus, adică la Arcadie, care locuia în susul dealului. Şi uite aşa a devenit el, Lacela.

Reîntorcându-ne la discuţiile sale îndelungate, e bine de ştiut faptul că acestea erau rezervate numai bărbaţilor între şaptezeci şi o sută de ani, un lucru îndelung chibzuit şi cu mare putere de fascinaţie pentru ceilalţi. Se spunea că ei reînnoadă astfel un fel de tradiţie de peste veacuri,

când sfatul bătrânilor era la mare cinste în viaţa satelor şi a popoarelor de odinioară.

În duminica Floriilor din acel an însă, bătrânul care părea cu adevărat ieşit din tărâm legendar, avea să-i surprindă pe cei patru părtaşi la un „sfat de vorbă” cu provocări care depăşeau puterea lor de înţelegere, dar şi cunoştinţele acumulate din îndelungata lor existenţă (chiar dacă erau într-adevăr tineri, faţă de el), ştiindu-se faptul că nu erau străini de ce s-a întâmplat şi se întâmplă în lume, dar mai ales în ţinuturile cu totul aparte de la poalele Ceahlăului.

Prima provocare semăna cumva cu o ghicitoare plină de tâlcuri greu de descifrat, dacă ne-am limita numai la conţinutul ei sec, rupt de realitate, dar cunoscându-l pe Victor, omul care îşi croia spusele pe baza adevărurilor trăite şi auzite de el, avea suficient miez ca să pună la grea încercare judecata părtaşilor la sfat; după cum le mai spuse el, ajutându-i cumva, aceasta conţinea o mare enigmă, păstrată cu străşnicie de bătrân de mai bine de jumătate de secol, atât aici, unde se aflau acum, cât şi dincolo, unde vieţuise patru decenii, sub legile unei lumi libere; libere, dar străine.

Spunându-le-o încă o dată, Victor le ceru prietenilor lui să-i răspundă la întrebare: Cine este prinţul deşertăciunilor, denumit apoi Avatarul Roşu – împărat al trădării, care a cutremurat România, şi nu numai? Părea mai mult decât o enigmă ce se cerea dezlegată. Era o sumă de cuvinte care puteau să treacă pe lângă tine, fără sens, dar şi să te cutremure pe vecie. Se făcu linişte mare în jur şi prin aer fâlfâi, parcă, o pasăre mare, neagră. Ca noaptea neştiinţei.

A doua provocare – informaţie – destăinuire suna, mai degrabă, ca un blestem legat de o soartă colectivă. Bătrânul îşi amintea că prin anii 1949 – 1950, când în

ţinutul Neamţului a început construirea barajului de la Bicaz, pe locurile în care astăzi se întind apele măreţe ale lacului de acumulare, trăia un pustnic care a avut un fel de profeţie stranie ce-i privea pe cei care nu se vor opune la construirea marelui edificiu, ce avea să fie recunoscut, de altfel, drept prilej absolut de mândrie astăzi pentru oricine. Dar, mai profeţise singuraticul călugăr, urmaşii acelor oameni vor trage păcatul de a nu-şi mai cunoaşte părinţii; mai mult, după ce ei înşişi vor ajunge la întemeierea unor noi familii, se vor despărţi repede, rătăcind fără noimă în cele patru zări ale lumii.

Văzând nedumerirea ascultătorilor, Lacela continuă cu noi amănunte despre profeţie. Până la urmă, le explică el înţelept, totul se leagă de pământul care ne ţine şi care a ajuns să fie despărţit forţat de oamenii care îl locuiau. Există glasuri străvechi ale pământului, pe care cei de demult ştiau să le audă şi să le înţeleagă. Azi, ehe! mai adăugă el scârbit şi dădu supărat din mână. Stând şi ascultând, după o primă judecată, prietenii părtaşi la întâlnirea săptămânală de dinaintea Sfintelor Paşti au tras concluzia că venerabilul Victor a intrat în mintea copiilor, şi că, după cum se vedea, era posibil să aibă năluciri, având în vedere mult respectabila lui vârstă şi viaţa lui prea încercată, de o parte şi de alta a lumii, că nu degeaba trăise el aproape jumătate de veac de om în Lumea Nouă.

După cum se ştie însă, toate se pot schimba şi nimic nu este supus redării perfecte. Cu toate acestea, verificările făcute de cel mai tânăr dintre ei, Vasile Condeiescu, istoric de meserie, fost cercetător la Complexul Muzeal Judeţean, aveau să confirme, cel puţin în parte, trezind apoi un interes şi mai mare, câte ceva din conţinutul enigmatic la care trimiteau spusele bătrânului.

Astfel, în ceea ce era legat de întrebarea privind prinţul, nu era vorba de un blestem în înţelesul strict al

cuvântului, ci mai cu seamă de păcătosul obicei al omului de a face orice, chiar călcând pe cadavre şi luându-le înainte câte ceva din identitatea lor chinuită, pentru a ajunge în sferele de influenţă ale puternicilor zilei şi pentru a-şi mijloci un loc mai cald sub soare.

Aşa că, prietenul mai tânăr, vorba vine, a pornit hotărât la lucru. Avea şi o structură potrivită pentru asemenea operaţiune. Deşi era meticulos din fire, cu o ştiinţă clară a lucrurilor ce urmează să fie făcute, de neîntors în demersurile sale, lui Vasile Condeiescu nu i-a fost uşor să desprindă, din numeroasele date la care a avut acces, cât este realitate, cât este ficţiune, până unde se întind legendele sau imaginaţia oamenilor din cele două zone geografice, cu istorii, civilizaţii şi condiţii de viaţă diametral opuse.

În privinţa ţinutului Neamţului, cei care au avut, într-un fel sau altul, spunea Victor Lacela, legături cu „Bijuteria Hidrocentralelor Româneşti”, aşa cum, pe bună dreptate, este denumit Barajul Izvorului Muntelui, ştiu că povestea acestuia şi a Hidrocentralei de la Stejaru poate fi sintetizată în doar câteva cuvinte: geniu, muncă, rigoare, drame, vieţi curmate, bani, care au marcat sute sau mii de vieţi omeneşti sau, dimpotrivă, poate umple mormane de volume cuprinzând poveştile neştiute despre neştiuţii oameni de acolo, din aşezările acoperite de ape. Dar, păstrând ce e de păstrat şi trecând cu puterea vorbei şi a imaginii create de aceasta, aici sau dincolo de ocean, cam acelaşi lucru se poate spune şi despre istoria celui mai democratic şi controversat stat al lumii, apărut din disperare, amestecată cu multă muncă, iniţiativă, rigoare, drame, crime, orgolii, bani, mândrie şi curaj.

Ar fi putut face apoi un curs din cele adunate sau măcar o conferinţă de popularizare. Lucrurile adunate trebuie întoarse celor mulţi. Astfel, tema proiectului

„Complexului Hidroenergetic al Bistriţei lângă Bicaz „datează din anul 1908, când, tânărul, pe atunci, Dimitrie Leonida a absolvit Politehnica din Berlin – Charlotenburg, aceasta fiind lucrarea sa de diplomă. Visul eminentului profesor de după aceea Dimitrie Leonida – construirea unui baraj pe Bistriţa – a prins viaţă odată cu aprobarea finanţării punerii în practică a lucrării sale de doctorat în cadrul primului plan de electrificare a ţării.

Se pare că cea mai influentă persoană pentru materializarea proiectului a fost un anume Iulius Grozavul, fiul mai mare al unui demnitar din greii ani 1945 – 1950, un specialist în domeniu, împuternicit să conducă lucrările marelui şantier, dar care, deşi pomenit cu respect şi evlavie de localnici, care nu aveau cum să nu-i recunoască calităţile profesionale, acelea de bun organizator, precum şi omenia de care a dat dovadă în timp; însă, din motive adunate, mai cu seamă datorită neîntreruptei propagande făcute de regimul acelor ani, de a scoate în evidenţă remarcabila realizare industrială şi de a anihila credinţele autohtone, a ajuns să fie blestemat de o mare parte a strămutaţilor din casele acoperite de apa lacului. Astfel, s-a ajuns la convingerea de neînlocuit că el şi numai el este vinovatul vinovaţilor, el trebuie să fie necesarul ţap ispăşitor pentru toate necazurile pricinuite oamenilor obligaţi să-şi abandoneze pentru totdeauna locurile natale. Se întâmpla aşa cum trebuia să se întâmple, toate urmează după un crug neştiut, de sus sau de foarte sus făcând ca viaţa acestui energic şi inimos om, în felul lui, apoi mai ales a unor prieteni şi subordonaţi, să fie marcată pentru totdeauna de strania şi comentata previziune a pustnicului de la Hangu. Nu-i vorbă, nu întotdeauna spusele pustnicilor sunt ascultate de mulţi oameni, la prima lor rostire. Dar cei care au privilegiul să le audă, acei oameni au o rară ştiinţă şi putere de a le răspândi cât mai repede

şi cât mai departe. Stă, apoi, în firea omului să nască suspiciuni, aceasta fiind data omului pe pământ. Aceste suspiciuni sunt cumva normale, întrucât, atât de îndrăzneaţă, surprinzătoare şi revoluţionară a fost, la momentul respectiv, ideea genialului Dimitrie Leonida, încât, atunci când strămutările necesare construirii barajului erau în toi, localnicii mai sceptici spuneau în gura mare că sunt gata să bea dintr-un foc toată apa care se va aduna în această acumulare, convinşi în sinea lor că aşa ceva nu are cum să se întâmple, nimeni neputând, vreodată, până atunci, să strice rosturile vechi de când lumea. Doar că lumea se preface neîncetat, le mai spunea Victor, cel care, trăind atât amar de ani în ţara tuturor posibilităţilor, îşi permitea să privească de sus informaţiile mai tinerilor săi prieteni despre una, despre alta, mai cu seamă cele despre conflicte, întâmplări neobişnuite, blesteme, căci în a doua sa ţară, adoptivă, aşa cum îşi dăduse el seama prea bine, era un fel de exagerare a povestirilor spăimoase, care îi făceau pe oamenii de acolo să le consume în felurite forme, mai cu seamă sub formă de filme, e drept. Dar nici poveştile de la noi nu sunt de lepădat, hotărî el, pentru totdeauna.

Am să vă zic o poveste auzită de la Mitică Letsta, un camarad de-al meu din timpul celui de-al doilea război mondial, cetăţean al comunei Ceahlău, să fi având acum vreo nouăzeci şi patru de ani, dacă n-o fi… Doamne fereşte! Ar trebui să-i cer iertare, deoarece, uite, nu am reuşit, cu bătrâneţile şi problemele mele, să mai urc până la Ceahlău, să-l văd. Avea un dar aparte de a povesti, încântându-i pe ascultători. Iată povestea lui, spusă, pe cât posibil, chiar cu cuvintele sale:

Când s-o bătut Decebal cu Traian, fata lui Decebal o fujit şi s-o ascuns în munţii ăştia, că Traian pusăsă pus ochii pe ea. Dochia îi zăcea. Era frumoasă tare, ai mai

frumoasă… Dochia a venit de la Sarmizegetusa, chiar pe Ceahlău. Unii zic că era sora, alţii că era fata lui Decebal. Multă lume fugise spre miazănoapte, în vremurile acelea, ca să scape de urgia romană. Familii întregi de daci, cu puţinul lor avut, în şiruri cât vezi cu ochii, se retrăgeau încet spre nordul Moldovei de acum, la fraţii lor liberi, unde sandaua soldatului roman nu avea să ajungă.

„Du-te, copila mea”, i-o fi zis Decebal Dochiei.

„Du-te şi izbăveşte-te de robie”. Şi Dochia s-a dus. Împăratul Traian a urmărit-o, gonind călare peste munţi, aprins de iubire pentru preafrumoasa prinţesă dacă. Unii zic că nu era iubire adevărată, era doar cheful împăratului de a o avea roabă pe fata lui Decebal. Copila s-a ascuns prin văgăunile Ceahlăului, şi-a lepădat veşmintele regale şi podoabele şi şi-a pus pe spinare un cojoc greu, de ciobăniţă. Aşa umbla prin munţi, cu o turmă de oi, ferită de ochii oamenilor, vorbind doar cu jivinele pădurii. Cale lungă a făcut Traian, îndrumat de iscoadele lui, până în Ţara Moldovei. Şi a găsit-o pe Dochia. A întins către ea braţul său regesc, chemând-o să vină cu el la Roma, în capitala lumii, unde să o facă împărătească. Dar pentru nimic în lume, fata nu şi-ar fi părăsit ţara, urmându-l pe duşmanul tatălui ei. Atunci Traian făcu un semn scurt şi gărzile sale o înconjurară din toate părţile. Dochia îşi ridică privirea spre înalt şi şopti în gând o rugăciune fierbinte, către Zamolxis, părintele vieţii, cel ce are în grijă toate câte sunt în cer şi pe pământ. În câteva clipe se lăsă frigul peste trupul feciorelnic al Dochiei, iar ochii săi clipiră pentru ultima oară, înlăcrimaţi. Piatra rece o cuprinse cu totul. Acum era o stană, un stei, în jurul căruia zăceau răsfirate mioarele, prefăcute, şi ele, în pietre. Lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraji şi pe haine, împletindu-se la poale cu ierburile înmiresmate. Acolo, la picioarele ei, a luat naştere Izvorul Alb, cu o apă limpede şi

dulce, cum nu s-a mai pomenit. Traian şi-a spălat obrajii în el, a mângâiat neputincios chipul de piatră al fetei şi s-a întors la Roma. Dochia a rămas pentru veşnicie în Ceahlău, iar în vremurile grele, aici veneau şi se adăposteau vergurele, adică fecioarele din satele din preajmă, ca să scape de căpcăuni…

Dar să mă întorc la o poveste adevărată, controversată şi ea, întrucât a curs multă cerneală, şi înainte, dar şi după definirea ei, respectiv construirea Barajului, a Lacului de Acumulare şi a Hidrocentralei de pe Bistriţa.

Povestea a început cu neîncrederea oamenilor, mai cu seamă că ea se sprijinea pe o judecată simplă ce-ţi venea să o faci atunci când te gândeai la structura forţei de muncă destinată şantierului – mii de deţinuţi politici (nemaicuprinzând şi alte şantiere în „cariera” lor, majoritatea aflându-se la primul an de asemenea activitate), apoi mulţi militari în termen şi nelipsiţii brigadieri, apoi oameni necăjiţi, săraci, animaţi, unii doar de patriotism, alţii dispuşi să muncească din greu pentru masă şi casă, motiv pentru care cântau „Cu cazmaua şi lopata/Să dăm şantieru gata”; mai erau şi din acei care ajunseseră pe acolo din nebăgare de seamă, din teribilism, din tot felul de încercări ale vieţii, nu tocmai blânde.

Ceea ce este sigur şi de importanţă în toată această poveste, este că numărul lor depăşea de mai bine de patru ori populaţia liniştitei, până atunci, localităţi ce patrona toată această aventură de durată, comuna Bicaz; pe aici, oamenii erau, de regulă, iubitori de ţară, cu dragoste de muncă şi păzitori de credinţă, cam ciupitori de alcool, de câte ori se ivea prilejul şi aprigi iubitori ai nevestelor, pe care nu le vedeau prea des, din cauza muncii lor ce îi îndepărta de casă şi îi ciocnea, de nenumărate ori, cu puterile necunoscute ale naturii. De altfel, aşa cum se ştie

din timpuri străvechi, toate aşezările ce se aflau de-a dreapta şi de-a stânga malurilor tumultuoasei ape a Bistriţei, înainte de anii de la jumătatea veacului trecut, erau ca nişte muşuroaie de furnici, animate numai de harul şi dorinţa de a domoli şi îmblânzi nestăvilita putere a naturii.

Numai Ceahlăul, muntele simbol al românilor, îndărătul căruia, din timpuri încă nemăsurate, asfinţeşte în fiecare seară soarele, păstrează tainele celor petrecute cu vecina lui de răsărit, învolburata Bistriţă. Ceahlăul este o lume de piatră. Cărările care duc spre vârfurile lui semeţe sunt anevoioase. Vara simţi tăria pământului pe care calci, iar când vin ploile apa musteşte ca într-un strat de muşchi. De jur-împrejur adulmeci firicelele de apă, străvezii şi reci, care, cel mai adesea, apucă pe vreo cărare prin pădurea grea de umbră şi de tăcere. Frunzele şi ierburile în toamne, al căror număr este imposibil de calculat chiar şi cu cele mai moderne computere, s-au aşezat şi au putrezit în straturi compacte şi moi, peste care picioarele trecătorilor vremelnici calcă cu băgare de seamă, ca nu cumva să trezească interesul duhului pădurii, care, aici, în masivul Ceahlău, suflă năprasnic, trezind spaimă şi goană pentru salvare în orice vieţuitoare prinsă în mijloc de furtună.

— …Tare mă tem că m-am îndepărtat de subiect şi acum veţi simţi nevoia să mă întrebaţi ce legături au aceste frumuseţi şi taine ale ţinutului Neamţului din România cu faimosul personaj de care am pomenit mai înainte, prinţul care a cutremurat America?

— Bine spus, interveni Apostol, pensionar militar, dar trecând la ale noastre, te văd în nesperată formă, bătrâne Victor. Şi acum, la anii tăi, te descurci pe cărările noastre de munte, aşa că eşti cel mai în drept să le descrii; dar întrucât ne-ai făcut curioşi, tare aş dori să văd ce ştii, în

calitate de fost cetăţean al Statelor Unite, şi asta cu atât mai deosebit, prin faptul că ai ajuns aşa ceva dintr-un straşnic locuitor al plaiurilor mioritice.

— Dacă ar fi să mă cobor numai la informaţiile pe care le deţii, tinere, îi replică Victor, cu subţire ironie, ce îi stătea foarte bine, întinerindu-l neaşteptat pentru câteva clipe, de altfel, nu pot să uit că zici că ai lucrat în probleme de siguranţă naţională; de aici pornind, lucrurile ar sta aşa cum ţi le imaginezi tu; dar poate ai uitat că băiatul meu a fost un as în ce priveşte serviciile secrete de la noi şi de peste ocean, puse în slujba celor mai mari puteri ale lumii.

Se făcu o linişte de moment, suficient ca vorbitorii să se privească unul pe altul şi să asculte un vaiet sinistru de copac ce cădea, undeva departe, pe un povârniş, anunţând o moarte neaşteptată.

Aşa că vorbele ce urmară au fost primite cu un fel de bucurie secretă.

— Cunosc situaţia fiului dumneavoastră, însă pentru mine este o surpriză să aud că stăpâneşti atât de bine problema, mai ales că până mai ieri ziceai că nu l-ai mai văzut şi nu ai discutat cu el de prin 1950, când ai plecat nepregătit spre ţara tuturor posibilităţilor, atunci când fiul matale nu împlinise încă douăzeci şi doi de ani şi era student la Facultatea de chimie din Bucureşti.

— În cele spuse de tine este mult adevăr, dragă Apostole, că frumos şi plin de înţeles îţi este numele, având atât de clare legături cu începuturile creştinismului, dar şi cu cele ale răspândirii învăţăturii în lumea satelor româneşti; iată însă că vicisitudinile vremurilor trăite de noi în perioada 1944 – 1989, şi, într-o altă formă, după 1989, ne-au făcut să ne înarmăm cu răbdare ca să găsim răspunsuri la buclucaşele balansări între socialismul ştiinţific şi economia de piaţă din capitalismul sălbatic care nu s-a obişnuit cu întortocheatele cărări ale Olimpului

românilor, aşa cum este numit adesea muntele nostru sfânt, adică masivul „Ceahlău”! O spun, ca să nu mă acuzaţi că mut discuţia în altă parte, decât aici, la poalele lui.

— Nu am dorit să-ţi aduc nicio învinuire, dar să ştii că istoria fiului matale este interesantă şi complicată. Ţine parcă de o poveste gândită de vreun scriitor, cu un personaj controversat, când erou pentru unii, când trădător pentru alţii.

— Da, da! Stau şi mă gândesc şi eu, întrucât de ceva informaţii am făcut rost, cui îi seamănă băiatul nostru, că atât eu cât şi maică-sa Catinca (Dumnezeu s-o odihnească în pace, întrucât nu a rezistat în anul 1952, când s-a pus problema a fi strămutată din localitatea Hangu, pentru a face loc acumulării de apă după construirea barajului de la Bicaz), suntem oameni normali, cu frică de Dumnezeu şi prin a cărei vână de adevăraţi români, curge un sânge curat.

— Măi oameni buni, văd că aţi intrat pe un subiect pe care eu, deşi am lucrat peste patruzeci de ani în domeniul cercetării autentice a istoriei neamului nostru, recunosc sincer că nu-l cunosc aşa de bine. Asta cred că vine şi din faptul că problemele sensibile privind securitatea statului, cu toate aspectele ei şi cu documentele emanate de organele specializate, aşa cum s-au numit ele, atât în perioada de până în 1989, dar şi după, nu pot fi accesate de publicul larg, rămânând, aşa cum se cunoaşte, sub încuietori sigure. Nici nu ne putem îmbăta cu apă chioară, ca să glumesc un pic, întrucât suntem în postul Paştelui şi nu ne putem permite să ridicăm în cinstea întâlnirii noastre un pahar de tărie, la care să-i adăugăm şi un cotlet de purcel, de mărimea unui capac de W.C., după cum ar zice un politician care vrea să intre în graţia unei categorii ţintă din electorat sau după cum îşi comenta buna noastră

vecină Maricica realizarea culinară, atunci când şi-a sărbătorit onomastica la cabana adecvată de la poalele Ceahlăului, dei mai zice şi Izvorul Muntelui.

Bătrânul îi privi vesel; aveau ce vorbi tovarăşii săi şi ştiau şi ce să-i ceară, respectându-i vârsta şi noianul de cunoştinţe adunate în timp:

— Vă propun, dacă acceptaţi, să ne întoarcem şi să judecăm, cu mintea noastră, multă, puţină, după cum ne-a păstrat-o trecerea anilor, având în vedere evenimentele din istoria zbuciumată, nu doar a ţinutului Neamţului, ci a întregii ţări şi lumi şi să vedem ce s-a întâmplat şi se mai întâmplă pe malurile încercatului râu Bistriţa.

— Sunt întru totul de acord cu această idee, spuse Apostol, că şi aşa, recunosc, nu sunt încă suficient de pregătit, de documentat în privinţa securităţii interne şi externe. Timpul le va rezolva şi va da răspuns, cred, la tot ce astăzi avem doar sub formă de supoziţii şi de informaţii neverificate până la capăt.

— Hei, măi băieţi! îi alintă Victor pe părtaşii lui la „un sfat de vorbă”, la anii voştri aveţi suficientă vreme să găsiţi răspunsuri la tot ce vă frământă astăzi şi nu numai pe voi, ci pe tot neamul nostru, a cărui istorie poate fi asemuită doar cu măiastra operă a lui Brâncuşi „Coloana Infinitului”, cea care cuprinde atâtea simboluri şi înţelesuri nedezlegate încă. Un hâtru prieten de-al meu, Dumnezeu să-l odihnească în pace, că în decembrie anul trecut a intrat în lumea drepţilor, spunea că istoria românilor se poate uşor identifica cu ce a dorit să arate Brâncuşi în impunătoarea operă: Ar veni cam aşa: „Când ne strânge cineva de gât, când ne dă drumu’ şi tot aşa” şi asta ni se trage de la aşa zişii prieteni externi şi interni, pe care i-a avut neamul nostru de la Burebista şi până în prezent.

— Fiindcă veni vorba de modul în care este redată istoria zbuciumată a neamului românesc în opera marelui

nostru sculptor, daţi-mi voie să deschid şi un alt subiect interesant: aţi citit cartea lui Mircea Bălan, Istoria trădării la români? E nemaipomenită, susţinută cu documente autentice. V-o recomand cu căldură. Merită studiată. O găsiţi la Biblioteca G.T. Kirileanu, întrucât nu a apărut încă pe net, ajutându-ne pe noi, care stăm mai prost cu vederea şi cu abilităţile digitale, să o citim pe îndelete, pe hârtie.

— Şi zici, bădie Victor, că în această istorie a trădării la români este cuprinsă perioada de la Burebista până în ziua de astăzi? întrebă, cu subînţeles, Vasile Condeiescu.

— Nu, Vasilică, nu, doar până la evenimentele din decembrie 1989-ca să mă exprim şi eu precum cei mai diplomaţi politicieni. Ar fi fost, cred, anevoios sau poate imposibil să se încerce o cuprindere corectă şi adecvată a ultimilor douăzeci şi cinci de ani, una; că au fost atâtea trădări cât nu le-ar putea cuprinde niciun volum de o mie de pagini, şi doi, cele mai multe documente de această natură sunt încă ţinute la naftalină. Eu sunt convins că voi, având în vedere pregătirea voastră cât şi experienţa de viaţă, aţi citit atâtea istorii, de la cele academice la cele referitoare la organizaţii secrete, oculte, la cele de administraţie, şcoală, bucătărie şi până la monografia ultimului cătun încât aţi ajuns la saturaţie, ca să nu spun plictiseală. La o istorie a trădării la români nu cred că s-ar fi aşteptat nimeni, cu atât mai mult cu cât, slavă Domnului! au avut parte de ea şi alţii, iar materia învăţată de la şcoală nu prea face referiri, ba din contra, la asemenea incidente/accidente. Noi ştiam că strămoşii noştri şi-au apărat glia cu eroism, n-au râvnit niciodată la ce nu le aparţinea, iar de la Burebista la Băsescu este doar o evoluţie, românii moştenind de la daci şi de la romani, de la Decebal şi Traian cele mai alese virtuţi, dar am avut şi tătuci care au făcut chipurile atâtea progrese încât, am rămas până la urmă, cu mai bine de jumătate de veac în

spatele ţărilor civilizate.

Din Istoria lui Mircea Bălan dispar aproape cu totul legendele şi poemele eroice prin care autorii, mai cu seamă ai manualelor şcolare, dar şi ai altor lucrări de specialitate, aduc imnuri, ode şi elogii nemăsurate înaintaşilor, citează copios tradiţii, balade şi legende, fără niciun fel de discernământ, de ochi critic, poate cu speranţa că ceva tot se va răsfrânge până la urmă şi asupra lor, încât nu trebuie să mire pe nimeni că specialiştii străini nu prea le iau în seamă.

Nimănui nu i-a trecut prin cap, fireşte, că ceea ce scriu istoricii, sau măcar unii dintre ei, n-ar fi adevărat. Însă şocul este copleşitor când afli că, pe lângă cele cunoscute, istoria noastră este, în fond, un lung şir de trădări, defecţiuni pe câmpul de luptă, care de care mai odioase şi mai neruşinate, mai lipsite de onoare şi de dragoste de ţară, tratate şi înţelegeri încălcate, nu numai de către români, şi asta, din dorinţa de a obţine puterea şi de a o menţine cu orice preţ.

Eroi dintre cei mai merituoşi, domnitori cu dragoste de ţară, personaje ilustre cu rol determinant în propăşirea neamului, aceştia binemeritau de la urmaşi respect şi recunoştinţă, însă imaginea lor nu se poate să nu fie amestecată şi într-o faptă necugetată, degradantă, de la regicid la înlăturarea mişelească a adversarului, chiar dacă acesta era soţ/soţie, fiu/fiică, tată/mamă, rudă ori nu, fără excepţie, mai ales dacă e vorba de putere politică.

Cu toate acestea, deşi faptele de trădare sunt demonstrate şi sunt de netăgăduit, acum, în democraţia noastră originală, unii urmaşi ai acestora au intrat în posesia a mii de hectare de terenuri agricole, păduri, lunci şi chiar clădiri din patrimoniul naţional, sfidându-l pe ţăranul român care a fost împroprietărit în urma actelor de vitejie în războiul de independenţă, în primul sau al doilea

război mondial. Acestea sunt doar câteva argumente care vin să ne dea imboldul să punem mâna pe această interesantă carte. Mai mult, vom putea face o punte de legătură cu enigmele despre care am vorbit deja.

— Interesant, dar trebuie spus că la noi, nu numai că trădările sunt ţinute la naftalină, se supără cumva Apostol, care lucrase aproape patruzeci de ani în domeniul siguranţei naţionale, dar România a devenit „tărâmul tuturor posibilităţilor", mai ceva decât în America, e drept că numai în sensul cel rău, adică face fiecare ce vrea şi cum îl taie capul. Şi ca să fiu mai concret, am să vă prezint părerea unui om care are timp să o şi scrie, inginer doctor economist Traian Dobre, părere exprimată într-un ziar local:

„Bine aţi venit în România sau bine că mai trăiţi în România! Aici este tărâmul tuturor posibilităţilor, nu în America. Aici ai posibilitatea să-ţi rupi maşina în gropi după ce ai scos-o de pe trotuar, pentru că tot aici ai posibilitatea să descoperi cum este să nu ai un loc de parcare. Aici ai posibilitatea să rămâi fără pensie printr-o decizie de Guvern ori ai posibilitatea să-ţi consumi toată pensia pe un medicament; şi tot aici ai posibilitatea să mori lovit pe trecerea de pietoni de vreo maşină serie limitată. Aici ai posibilitatea să constaţi că după ani şi ani când în sfârşit justiţia îţi face dreptate, rişti să rămâi cu o simplă hârtie pe care să o admiri.

România este ţara în care ai posibilitatea să te pregăteşti într-un domeniu şi să profesezi în altul. Tot aici ai posibilitatea să-ţi întemeiezi repede o firmă, dar tot aici ai posibilitatea să falimentezi rapid dacă nu respecţi «regulile» segmentului de piaţă în care activezi. În România ai posibilităţi nemărginite să nu ai ce-ţi trebuie. Aici, pe plaiul mioritic, ai posibilitatea să rămâi şomer şi ai posibilitatea de a nu te mai angaja vreodată. Tot aici ai

posibilitatea să asculţi minciuni cu iz politic şi ai posibilitatea de a merge la vot o dată la patru sau cinci ani, unde există şansa de a alege un posibil guvern sau un posibil preşedinte care are la rându-i posibilitatea de a ne demonstra că trăim într-o ţară cu posibilităţi imposibile.

Tot în dragă Românie, ai posibilitatea să nu câştigi cât ai merita, să plăteşti o chirie uriaşă pentru un apartament şi ai posibilitatea să trăieşti într-o ţară în care sistemul îţi pune beţe în roate, pentru că el, sistemul, este construit atât de anapoda, încât indiferent ce ai vrea să realizezi, poţi vedea eşecul la orizont sau nici măcar nu-l poţi vedea, pentru că se schimbă legislaţia. Sau altfel spus, sistemul nu se vrea funcţionabil, pentru ca băieţii deştepţi, pe de o parte, hoţii şi pungaşii, pe de altă parte, să-şi poată face jocurile, bineînţeles pe spinarea dumneavoastră.

Până una alta, trăim într-o Românie în care continuă să domine haosul, pentru că în haos există suficient loc de mişcare pentru cei care ştiu să impună „regulile”. Când o ţară întreagă este în derivă, totul este la îndemâna celor care au informaţia de acolo… de sus. Avem suficienţi oameni cu viziune, dar din nefericire regulile ni le fac alţii. Oare de ce? Pentru că noi „trăim în România şi asta ne ocupă tot timpul”, când de fapt ar trebui să fim tot timpul ocupaţi deoarece trăim în România.

Ţara tuturor posibilităţilor a devenit ţara lucrurilor imposibile, a devenit locul unde speranţa moare înainte de a se naşte! Şi totuşi, printre noi mai sunt şi români adevăraţi, cărora le port respect şi stimă pentru faptul că ne arată ce posibilităţi reale avem. Şi chiar avem! În ceea ce-i priveşte pe cei care ne indică ce am putea face, fără să fie posibil, nu pot decât să-mi manifest profunda dezamăgire. Dar, ştiţi dumneavoastră, dragi cititori, până la urmă „nu mor caii, când vor câinii!”

— Dar văd că eşti bine informat, domnule Apostol,

interveni în discuţie Sergiu Megieşu, fost maistru la Combinatul de Fire şi Fibre Sintetice, dar şi un priceput dansator de bătute, sârbe şi hore populare, membru de frunte al unui ansamblu folcloric de amatori, astăzi uitat şi aproape abandonat, din păcate, ca multe alte lucruri bune şi frumoase de pe la noi.

— Păi cum să mă explic, este o deformaţie profesională, boală căpătată în timp. Nu pot să mănânc la prânz dacă nu parcurg, măcar aşa pe diagonală, toate ziarele locale, dar şi cele centrale, întrucât numai aşa pot să-mi formez o părere, cât de cât corectă, despre ce se întâmplă în zona noastră şi nu numai.

— Dacă tot ai adus discuţia despre presă, sau ca să fiu în ton cu moda, mass-media, hai să-ţi spun o glumă care circulă pe la noi prin cartier, spuse, pătruns de importanţa sa, bătrânul Victor: Într-o sâmbătă dimineaţă, un cap de familie, întrucât aşa îi place să i se spună, în familie el fiind capul iar femeia gâtul, se adresează feciorului de doisprezece ani:

— Ţine un leu şi mergi în oraş de-mi cumpără Realitatea.

Copilul se îmbracă şi dă să deschidă uşa apartamentului, pentru a merge să dea curs solicitării tatălui. În acest moment, mama lui, vigilentă cu soarta copilului, deschide uşa de la bucătărie şi-l întrebă unde merge.

— M-a trimis tata să-i cumpăr un ziar!

— Lasă, dragă, ziarul, cumpără-ţi o îngheţată!

Trec vreo două ore de aşteptare din partea capului de familie şi în sfârşit soseşte fiul. Nerăbdător, tatăl îl întreabă pe fiul rătăcitor:

— Unde este Realitatea?

— La mama, răspunde fiul, luat prin surprindere.

— Cum la mama?

— Păi mi-a spus să-mi cumpăr o îngheţată, lucru pe care l-am şi făcut.

Furios, stăpânul casei se îndreaptă către gât (pardon), adică spre soţie:

— De ce îţi permiţi tu să contramandezi o hotărâre de-a mea?, spuse pe un ton ridicat bărbatul.

— Nu te supăra, bărbate, dar eu am gândit în felul următor:

— Spune!

— Măi omule bun, ce scrie în Realitatea, scrie şi în cele două ziare Ceahlăul, scrie şi în Monitorul, şi ce scrie în toate astea ascultăm şi vedem la televizor, la radio şi în bârfa de peste tot.

— Atunci ştii care-i treaba, femeie?

— Care?

— Să te ştergi cu televizorul la cur!

— Nu râdeţi, că aşa i se spune şi cred că pe undeva îi drept şi daţi-mi voie să mă explic de ce am folosit cuvântul „cur”. Să nu credeţi că sunt… Doamne fereşte!, dar, deşi eram în America, prin anii ’60, l-am auzit la radio pe academicianul Graur care a explicat că trebuie să spunem „cur” şi nu „fund”, explicaţia lui fiind corectă întrucât pe fund punem mămăliga, şi aş putea să detaliez, dacă nu mă credeţi!

— Hai că v-am distrat un pic!

— Aşa e la noi, Bădiţă Victor. Ca să te alint şi eu, spuse Apostol, să fim chit cum se spune. Întrucât ai trăit peste patruzeci de ani în America, dă-mi voie să fac o paranteză, reamintindu-mi o glumă bună de pe vremuri: Tot aşa, la o întâlnire ca a noastră, dar făcută cu mare grijă, departe de elementele caracteristice omniprezentei entităţi „Ochiul şi timpanul”, un bucovinean de-al meu, cam de-aceeaşi vârstă cu eminenţa voastră, m-a întrebat cum se traduce la noi U.S.A.

— Serios! Şi ce dicţionar a folosit?

— Păi cred că cel sovieto-american. Cică traducerea adevărată şi corectă făcută în cerdacul casei bucovinene ar fi: Uniunea Sovietică Ailaltă!

— E bună de tot, replică Victor, dar te rog să duci ideea până la capăt.

— Sigur am s-o desăvârşesc, întrucât mă frământă de mult gândul să te întreb cum ai dus-o în această ţară a tuturor posibilităţilor? Câtă legătură există între teorie şi practică? Circulă şi acolo expresia: „Ochii văd, inima cere, conştiinţa nu şi nu!”

— Văd că te ţii de şotii, priceputule. Vorbeşti mai mult în pilde, cum o făcea bunicul meu, care şi-a trăit întreaga viaţă, o sută şi doi ani pe malul ospitalier al Bistriţei, a cărei apă am frământat-o atât de mult în această zi de Florii, încât mă tem să nu dea pe dinafară.

Văzând că soarele s-a ascuns în spatele Muntelui Ceahlău, iar răcoarea serii se simţea binişor pe trupurile lor obosite de timp, cei patru părtaşi la vorbă şi-au luat la revedere, eliberând fotoliile din nuiele, artistic împletite şi tactic aşezate în fundul curţii venerabilului Lacela, plecând spre propriile familii, care se pregăteau de acum să intre în săptămâna mare, încărcată de obiceiuri şi practici creştine rămase nealterate în conştiinţa românului, indiferent de perioada istorică parcursă în cei peste două mii de ani, de la Hristos încoace.

O nouă întâlnire urma să se petreacă după trecerea Sfintelor Paşti, când, cu păcatele recunoscute în faţa slujitorilor bisericii şi iertate de Bunul Dumnezeu, vor putea din nou să se dueleze în amintiri, dar mai ales să îi ceară lui Victor Lacela să lămurească anumite probleme, nu doar acelea privind îmbunătăţirea vieţii de pensionar român pe toate planurile ci, mai cu seamă, nişte enigme despre care ei nu aveau ştire.

Năpădit de atâtea documente şi date studiate şi acumulate, în calitatea lui de cercetător, dar şi de cinstit şi neobosit creştin, Vasile Condeiescu cugetă doar pentru el:

Nu cred că există cineva, care să nu se fi gândit, măcar şi pentru câteva clipe, la moarte, la trecerea în nefiinţă, la marea călătorie, la somnul veşnic. Fiecare popor şi chiar fiecare individ în parte are o multitudine de cuvinte pentru a descrie unul şi acelaşi fenomen: moartea. Din cele mai vechi timpuri, moartea a creat teamă şi a fascinat, deopotrivă. Poate prin incertitudinea unei anumite vieţi dincolo de cea pământeană. Oamenii s-au întrebat mereu ce e dincolo de viaţă şi ce se va întâmpla cu fiecare dintre noi atunci când ne va veni clipa să plecăm spre necunoscut. Ba unii au mers până acolo încât au dus, toată viaţa, o luptă continuă cu moartea, pregătindu-se să o înfrângă atunci când firul vieţii li se va fi terminat. Aceşti oameni, iubitori de viaţă, au folosit fiecare prilej pentru a-şi eterniza viaţa, fără să-şi dea seama că în felul acesta încalcă legile fireşti şi îşi prelungesc suferinţa dincolo de moarte. Pentru că tot ceea ce este omenesc, leagă sufletul de viaţa pământeană, care se sfârşeşte la un moment dat, dar după care sufletul va tânji în continuare. Să privim dar, nu cu sufletul, ci doar cu ochii, ceea ce se întâmplă cu mormintele cunoscuţilor sau necunoscuţilor, îngropaţi în diferite locuri, departe de cimitirele special amenajate de comunităţile locale sau de diverse culte. Sunt acestea în măsură să ne arate adevărata poveste sau enigmă care a produs fenomenul?

Poate că de-a lungul timpului povestea a degenerat, sau enigma a fost dezlegată, dar nimănui nu-i pasă de acest lucru atâta vreme, cât asta a avut ca rezultat înfrângerea morţii. Este suficient să întrebi despre povestea unuia din mormintele cele mai căutate de pelerini, pentru că îndată ţi se spune povestea vieţii şi

morţii fiecăruia din cei ce se odihnesc sub pământ. Şi totuşi, dincolo de fiecare poveste, îţi dai seama de zbuciumul lăuntric al omului simplu, al celui care, susţinând cu tărie că el crede în Dumnezeu, caută minunile lumeşti săvârşite de oameni sau de sufletele aflate între două lumi.

Dacă cei mai mulţi au vrut să lase, în urma trecerii lor prin această lume efemeră, măcar un semn, există persoane a căror ultimă dorinţă a fost ca piatra de mormânt să nu conţină niciun nume, ci doar câteva iniţiale. Căci ce mai contează un nume atunci când spiritul părăseşte această lume? Doar că aducerile aminte ale unora îi chinuie pe cei plecaţi prea de timpuriu spre cele sfinte şi nu îi lasă să-şi desăvârşească odihna cea veşnică? Nu puţine sunt mormintele anonime. Unii ar spune că din cauza răutăţilor săvârşite în timpul vieţii urmaşii refuză să treacă numele celui plecat dintre vii, pe piatra de mormânt. Dar asta e greu de crezut. Pentru că

Dumnezeu înseamnă Iubire pentru aproapele tău, nu ura până şi dincolo de moarte.

Unul dintre mormintele căutate de oamenii simpli, împinşi de nevoi şi mai ales din dragostea de părinte, trebuie să găsească sprijin de la cei din preajmă, care în urma poveştilor exprimate, înţeleg că trebuie să ducă cercetările la liman. Chiar dacă nu cunosc locul, este suficient să întrebe cum ajung la el. Poate că în sine mormântul nu ar avea nimic deosebit, dar cei vrednici sunt ca nişte dezlegători de farmece. Oamenii povestesc că moartea unui tânăr a avut loc chiar în ziua când împlinea douăzeci şi doi de ani. Cei mai mulţi spun că ar fi murit în mod misterios.

Unii oameni spun că ştiu sigur ce s-a întâmplat. Era într-o dimineaţă de septembrie, când dorul de muntele lui drag, vârful Toaca din Ceahlău, l-a împins spre această

nenorocire.

Pentru cei puţini, care cunosc povestea vieţii şi a morţii tânărului, mormântul capătă o cu totul altă semnificaţie.

Va veni şi ziua când se va rupe lanţul suspiciunilor şi atunci enigmaticul mormânt îşi va găsi rostul său. Iar explicaţiile, multe, puţine, se vor apropia de oameni, în umbra eternă a muntelui.

Cum în povestea scrisului nu există pauză, daţi-i voie autorului să încerce, în această săptămână a patimilor, să întoarcă filele încărunţite ale cronicilor de ieri şi de azi, în care se deapănă faptele moldovenilor şi se spun lucruri însemnate despre Ţara Moldovei.

Pentru început, trebuie să vă spun că sunt cumva sceptic, întrucât bătrânilor cronicari, dar mai ales unora mai tineri, multe le-au scăpat ochilor şi condeielor înmuiate în sudoarea celor care au luptat şi uneori au sângerat pentru binele ţinutului de legendă aşezat pe malurile Bistriţei străbune. Tot aşa se mai poate spune că există o sumedenie de cronicari care adaugă vrute şi nevrute, mai ales atunci când le apar motive serioase în faţa scrisului sau sunt prea apropiaţi de evenimente dictate de interese politice.

Să spunem, aşadar, că harnicul şi iutele râu, care coboară înspumat spre Marea cea Mare, a dus şi va duce veşnic crâmpeie din zbuciumata şi interesanta viaţă a locuitorilor din aşezările cei stau de-a stânga şi de-a dreapta curgerii sale, într-o istorie egală cu timpul, martori rămânând doar semnele naturii dintotdeauna, cea care n-a ţinut cont de vremelnice stăpâniri şi de poftele unor oameni slabi de a arăta ciudate puteri.

Minunate şi atrăgătoare sunt priveliştile care-ţi desfată ochiul, începând din zona Dornelor, de unde îşi adună râul izvoarele şi până spre Bacău, unde îşi înfrăţeşte

apa cu Şiretul. Cei care, pe vremuri, fugeau de-a lungul undelor învolburate pe plute meşteşugite nu prea aveau cum să se minuneze în faţa priveliştilor; mai degrabă erau atenţi la vieţile lor nesigure, căci drumul Bistriţei îi ducea spre colţuri de stânci şi spre coturi neiertătoare, dacă neatenţia s-ar fi întâlnit cu lipsa de pricepere. Dar noi, cei care azi, cu puterea minţii, putem a vedea multe, ne bucurăm în locul lor şi dăm curs poveştii mai departe.

E o alternanţă care încântă ochiul: tradiţionalele case de lemn, acoperite cu şindrilă, poduri pitite sub verdeaţă, monumentele arhitectonice durate de-a lungul vremurilor, nu atât de măreţe precum cele de aiurea, dar vrednice de văzut şi de ţinut minte.

Sunt de băgat în seamă şi de văzut, apoi, de aproape, vechiul palat al cnejilor Cantacuzino, zidit în a doua jumătate al secolului al XVI-lea de către hatmanul Gheorghe, fratele lui Vasile Lupu, ruinele caselor de piatră ce serveau drept băi domnitorului Dimitrie Cantemir, castelul regal de la Bicaz, Mănăstirea Bistriţa, înălţată de Alexandru cel Bun în secolul al XV-lea, căreia

Ştefan cel Mare i-a clădit apoi clopotniţa, Mănăstirea Biserica ni, a cărei zidire a fost începută de Ştefăniţă Vodă, în anul 1612 şi desăvârşită de domnitorii care i-au urmat, Mănăstirea Pângăraţi, înălţată în anul 1560, de către Alexandru Lăpuşneanu, reabilitată recent, apoi multe şi multe alte zidiri.

Pe aici oamenii au ştiut să sfinţească locul, au reuşit să-şi apropie sufletul de înalt. Dacă adăugăm la acestea, societăţile comerciale, muzeele, centrele culturale, bibliotecile, bazele sportive, infrastructura din zonă (drumuri şi căi ferate), avem o parte din dimensiunea rezultatului muncii a sute de mii de oameni, de aici, în timp. Toate aceste realităţi, dacă le priveşti de la nivelul apelor stăvilite de impunătorul baraj de la Bicaz, au câte o

poveste şi toate îşi au rostul lor.

Sus, pe culmile Ceahlăului, eşti năpădit de-atâta lumină că abia o mai poate suferi ochii, deprinşi la urcuş cu umbra şi ai impresia că poţi atinge cerul ridicând mâna deasupra capului. Aici îţi şfichiuieşte auzul zborul cocoşului de munte şi-ţi fură luarea aminte şuierul ca de strigoi al şoricarului ce-şi caută prada legănându-se în nemărginirea văzduhului. Simţi linişte şi pace şi te miri că poţi beneficia de ele.

Colţul de rai, care este dintotdeauna Ceahlăul şi împrejurimile lui, nu a fost străin nici pentru Iulius Grozavul, care în perioada anilor 1950 – 1959 a condus cu mână de fier, şi pricepere lucrările şantierului care avea rostul de a face, în final, marea acumulare de pe Bistriţa. Obişnuia să colinde de unul singur legendarele zone, începând de la viaductul din coada lacului situat în comuna Poiana Teiului şi până la Bicaz. Din când în când, mai apela la unii localnici, buni cunoscători ai cărărilor de munte, dar prea multe prietenii nu a legat, întrucât a considerat, având în vedere apucăturile lucrătorilor din siguranţa naţională, care îşi băgau coada în cele mai intime preocupări personale, că este bine să nu trezească vreo bănuială, ţinându-se la distanţă de orice propunere ar fi venit din zona sa de activitate.

Dorinţa lui însă, de a pătrunde în tainele locurilor în care soarta l-a trimis să conducă o asemenea lucrare, gândită şi proiectată de genialul Dimitrie Leonida, a fost atât de mare încât, împotriva sentimentului că ar putea fi luat la ochi de puternicii vremii, s-a împrietenit în cele din urmă cu un vechi şi renumit pădurar, care era şi un vânător cunoscut în satele de sub munte. I

se spunea mai mult Costache şi despre el se auzise că ar fi slujit în această calitate şi înainte de începerea celui de-al doilea mare război. Ce se ştia cu siguranţă era faptul

că din iulie 1939 şi până în septembrie 1945, pădurarul Costache s-a aflat sub arme. A plecat voluntar în armată la vârsta de optsprezece ani, iar pe 22 iunie 1941 a intrat pe frontul celui de-al doilea război mondial, întorcându-se acasă pe opt septembrie, 1945, de Sfânta Maria, tocmai când în satul natal, ca oriunde, la creştinii răsăriteni, oamenii, atâţi cât mai erau rămaşi, sărbătoreau hramul bisericii. A trăit pe viu toate ororile războiului, luptând în est, până la Cotul Donului şi în vest până pe teritoriul Germaniei, fiind rănit de două ori, prima dată la Cotul Donului şi a doua oară în munţii Tatra. Dinspre Est s-a retras cu plutonul lui de artilerie, bineînţeles după ce a petrecut vreo două luni prin spitalele de campanie. Îşi amintea, cu emoţie mereu nealterată, că, într-o localitate din stânga Nistrului, retragerea era îngreunată de acţiunile partizanilor sovietici. Comandantul regimentului 29 artilerie, din care făcea parte şi plutonul mânuitorilor de branduri, cunoscându-i abilităţile de bun strateg, i-a ordonat să aleagă doi soldaţi şi împreună să găsească un punct de observaţie, pentru a depista unde îşi au sălaşul aceşti temuţi partizani. Au pândit, de pe coama unui deal împădurit, trei zile şi trei nopţi, până când au observat că dintr-o casă mai mare, aşezată pe malul unui pârâu care despica obcina în două, intră şi ies periodic, mai ales când se lasă întunericul, mai mulţi bărbaţi înarmaţi.

Sfătuindu-se cu cei doi camarazi, au întocmit un plan de verificare a casei cu pricina. Ideea care le-a trecut la toţi prin cap a fost aceea că momentul cel mai prielnic pentru cercetarea zonei bănuite nu poate fi decât în toiul amiezii, când oamenii sunt ocupaţi cu masa de prânz şi, dacă nu cad bombe, chiar şi cu un pic de odihnă, aşa cum se întâmplă mai la toate naţiile.

Misiunea de a bate la uşa casei i-a revenit lui Costache, iar cei doi camarazi de-ai lui, înarmaţi, cu

cartuşul pe ţeavă cum se spune, au primit ordin să fie în preajmă, fără să se lase observaţi, ca în cazul unui pericol de orice fel, ei să poată interveni imediat.

Înarmat şi el, Costache, cu pistolul mitralieră pregătit pentru a lovi orice ţintă, dar cu inima cât un purice, bătând să-i spargă pieptul, s-a îndreptat cu paşi hotărâţi spre destinaţia stabilită. A măsurat mai întâi din priviri dimensiunile casei, ferestrele, care erau zăbrelite şi bineînţeles singura uşă, în două canate.

Cu o mişcare ageră de om al muntelui şi al pădurii, a izbit uşa strigând: Cto bâtă ne bâl, Oteroi dveri!

A rămas mirat când, în câteva secunde, uşa s-a deschis, în prag apărând o femeie zdravănă, rumenă în obraji, care, fără a da impresia că este speriată sau intimidată, i se adresează, într-o românească desăvârşită, auzită de el doar de la învăţătorul satului, cel care îi pusese creionul în mână şi îl învăţase abecedarul, cu zâmbetul în colţul gurii:

— Bine aţi venit la noi, oameni buni! Şi aveţi grijă cum umblaţi cu arătania aia din braţe, ca nu cumva să vă faceţi vreun rău, fără voie!

A rămas mut şi pe moment nu-i venea nicio idee cum să reacţioneze la o asemenea primire. Instinctul de apărare, şi mândria de combatant român pe frontul de Est, purtând pe umeri însemnele de sergent, grad câştigat în urma unei crâncene ciocniri cu duşmanul de pe frontul de luptă, l-a făcut să ceară, pe un ton ridicat:

— Nu mişcă nimeni, oricine ar fi, că trag! Scoateţi imediat toţi bărbaţii care se ascund în această casă!

— Domnule comandant, eu v-am rugat să intraţi, aşa că nu vă enervaţi. Aveţi posibilitatea să vă convingeţi singur că nu ascundem pe nimeni. În afară de mine şi mama mea, pe care, uite, ai speriat-o rău de tot, nu mai există nimeni în această casă. Pe verificate. Surprins de

îndrăzneala şi tupeul femeii, lui Costache mai că i-a căzut faţa, cum se spune în popor. A pus arma pe umăr şi a înaintat spre cele trei camere şi o bucătărie, care parcă îl invitau să fie vizitate.

Într-adevăr, în casă, mai exact în bucătărie, era numai o femeie mai în vârstă, care la prima vedere arăta destul de bine, ce trebăluia pe la plita încinsă de focul care ardea în vatră.

— Fă bine de te aşază, i se adresă cu blândeţe bătrâna. Bag seamă că eşti român, cum suntem şi noi şi doar nişte minţi întunecate care bântuie pe la Berlin şi Moscova, dar şi pe la Bucureşti, ne-au trimis unul împotriva altuia ca să ne împuşcăm reciproc. Dar te văd cam speriat şi gânditor. Mai bine serveşte o turtă de mălai şi o bucată de brânză, că atâta ne-a mai rămas de-ale gurii, pâinea şi carnea dispărând de vreo doi ani de când a început acest urât război.

Costache, cu un ochi era atent la bătrână, care avea dreptate în felul ei şi vorbea frumos, dar cu auzul şi celălalt ochi era atent la ce se întâmplă în jurul lui. Avea în memorie dimensiunea casei, pe care o măsurase bine din priviri înainte de a bate la uşă şi cu iuţeala judecăţii deprinse la partidele de vânătoare ce aveau loc în prezenţa majestăţilor lor regale, înainte de 1939, la care participase mereu, căci, aşa cum se ştie, în această frumoasă zonă a Bicazului au existat mereu cele necesare desfăşurării prielnice pentru aceste îndeletniciri, şi-a dat seama la iuţeală că suprafaţa totală a celor trei camere, plus bucătăria, nu acoperea niciun sfert din ceea ce constatase el că ar fi, înainte de a intra.

Cu o mişcare ce dovedea cât de bună îi era pregătirea în ceea ce privea mânuirea armelor, luă pistolul mitralieră în mâini şi cu degetul de la mâna dreaptă pe trăgaci, slobozi ameninţarea cu care pornise la atac:

— Să iasă cei care se ascund între pereţii dubli pe care îi are casa! Se gândise un pic şi acum avea convingerea certă că există aşa ceva; se baza, de altfel, pe observaţia îndreptăţită de la bun început că geamurile din exterior erau duble faţă de cele din interior.

Văzând că sergentul nu glumeşte, femeia tânără începu să plângă gâtuit, căzând în genunchi în faţa sa şi rugându-l s-o ierte.

— De iertat, iartă numai Dumnezeu, replică sergentul. Aici suntem pe front.

— Dar totuşi, insistă femeia, suntem fraţi, suntem români, hai să găsim o cale să ne împăcăm.

— Voi discuta cu bărbaţii care se ascund între pereţii casei. Să iasă imediat, că altfel trag! Au fost câteva clipe de aşteptare grea. Dar ceea ce bănuise, se întâmplă: după câteva minute, prin uşa ce era bine ascunsă de un covor moldovenesc, au intrat trei bărbaţi, de asemenea şi ei înarmaţi până în dinţi.

— Vă rog să nu faceţi nicio prostie. E valabil pentru voi, cei patru bărbaţi din această casă. Suntem toţi români şi trebuie să ne înţelegem, strigă speriată bătrâna.

Au rămas cu toţii surprinşi de înţelepciunea şi tactul femeii, ca şi de faptul că ea se arăta mai promptă decât bărbaţii, aşa că au lăsat cu toţii armele jos, aşezându-se cu grijă în jurul unei mese cu şase locuri, ce era aşezată la mijloc, în

„Casa mare” cum îi spuneau localnicii la camera principală.

— Eşti singur? A fost prima întrebare din partea celor trei partizani.

— Nu. Doar nu eram nebun să vin de unul singur. Cei doi camarazi au deja armele îndreptate spre voi. Aşa că, mai bine, să le dăm semn, cât mai repede.

— Am bănuit noi că nu se putea altfel… de aceea nici

nu am reacţionat că ieşea măcel, cu siguranţă.

— Cheamă-i şi pe ei la masă să discutăm, veni propunerea din partea celui care părea căpetenia celor trei.

Întâlnirea a durat până aproape de miezul nopţii fiind stropită din plin cu samahoancă, preţuita ţuică locală făcută din sfeclă de zahăr. În toiul discuţiilor, pe la orele opt ale serii, aşa zişii partizani au recunoscut că mai au printre ei şi pe un subofiţer al armatei roşii. Au dat asigurări din inimă că ar fi un tânăr ca lumea, pâinea lui Dumnezeu, ce mai, drept pentru care au acceptat cu toţii să-l invite şi pe el la neaşteptata masă, realizată chiar şi în condiţii de asemenea lipsuri. Bucuria lui Nichita, că aşa îl chema pe subofiţer, ar fi greu de descris, mai cu seamă atunci când s-a aplecat asupra castronului din lut umplut cu zamă de găină, pregătită în mod special de înţeleapta bătrână, ajunsă acum pe post de gazdă în vreme de război.

Cea mai urgentă problemă ce se cerea a fi rezolvată, pentru un trai cât de cât corespunzător, în noile condiţii date, aşa cum a rezultat în urma unei îndelungi dezbateri a celor şapte camarazi de arme proveniţi din rândul celor două armate opozante în război, s-a arătat a fi cea legată de aprovizionarea bucătăriei cu cele necesare gurilor pofticioase ale bărbaţilor, plus a celor două femei şi eventual a încă vreo cinci din vecini, ce s-au adăugat cu scopul întregirii grupului aflat în suferinţă şi insuficient informat asupra stării de fapt a conflictului armat ce le înconjura zona.

A fost o perioadă fericită în mijlocul unui mare şi crâncen război. Deşi ocupaţi mereu cu prealungitele petreceri, întrucât mai făcuseră rost şi de un priceput mânuitor de balalaică, îşi căutau totuşi răgaz să mai dea câte o fugă până la comandanţii lor pentru a primi ordinele necesare: nu erau prea multe, e drept. Dacă ar fi fost să fie

sistematizate, acestea se materializau, din partea românilor, în aprovizionarea cu pâine şi conserve, produse ce lipseau cu desăvârşire în casa conspirativă, iar din partea sovietică, în mod deosebit, la votcă şi vin. A fost un şir de operaţiuni care a durat aproape două luni, dând posibilitatea ca între camarazi să se lege o formă neobişnuită de prietenie, de parcă s-ar fi cunoscut dintotdeauna şi ar fi uitat că în jurul lor se desfăşura cel mai mare război. Suntem fraţi, strigau ei, dând pe gât stacană după stacană. Ca fraţii, se gândea biata femeie bătrână, nemaiprididing să le facă mâncare.

Costache şi Nichita, care erau cam de aceeaşi vârstă, şi-au împărtăşit din tainele vieţii şi au schimbat unele impresii asupra milităriei. Ambii aveau responsabilităţi importante, având în subordine soldaţi, primul ca şef de pluton la mânuitorii de branduri, iar al doilea ca subcomandant al echipei de recrutare şi îndrumare a partizanilor din Basarabia de răsărit.

Prin noiembrie 1943, când ploile făceau ravagii în bătrâna Basarabie, sergentul Costache a primit ordin de retragere organizată spre ţară. În aceste condiţii şi-a luat rămas bun de la ospitalierele lui gazde, mulţumit de faptul că a reuşit să elimine confruntarea dintre armata română şi partizani, măcar acolo în zonă.

Drumul întoarcerii nu a fost deloc simplu, mai cu seamă că trecerea Nistrului a constituit o problemă deosebită; mai mult ca niciodată, din cauza ploilor abundente, apele acestuia ieşiseră din matcă, potopind terenurile şi satele de pe o parte şi alta, pe o porţiune de mai bine de trei-patru kilometri, de părea că Marea cea Mare a pornit din locul ei către nord, ameninţând şi ea străvechea ordine a lumii.

Luând la cunoştinţă de faptul că mulţi soldaţi români s-au înecat în apele Nistrului, Costache a dat ordin să nu

se mai aventureze nimeni spre această operaţiune, mai ales că ei aveau în dotare brandul de şaizeci şi nouă, caii şi atelajele şi o asemenea aventură însemna să le piardă cu totul.

După ce a reuşit să dea de oameni cu gânduri mai bune, din spusele lor au aflat că mai la nord, la vreo şase kilometri distanţă, ar exista o barcă potrivită pentru traversarea Nistrului.

Deşi anevoioasă şi plină de peripeţii, deplasarea lor s-a arătat a fi, în cele din urmă, cu folos. Au reuşit să forţeze, în final, trecerea în siguranţă spre patrie.

Toate aceste peripeţii despre care am vorbit până aici, l-au marcat pe Costache, întrucât a fost de mai multe ori aproape de moarte, scăpând ca prin minune de pericolul de a fi împuşcat.

Astfel, profitând, sau mai bine spus ţinând cont de abilităţile sergentului în conducerea soldaţilor, dar şi a cailor, cunoscându-se că aceste inteligente animale nu răspund la comanda oricărui ageamiu, maiorul Costrâş, aflat la comanda regimentului pe atunci, luând la cunoştinţă că un tun s-a împotmolit într-o mlaştină, i-a ordonat lui Costache să meargă cu patru soldaţi şi patru cai să recupereze tunul. În momentul în care operaţiunea de salvare a tunului era spre finalizare, adică pe la jumătatea drumului între locul de împotmolire şi lunca unde se adăpostea grosul militarilor, salvatorii tunului s-au trezit atacaţi puternic din spate, cu foc de mitralieră. Numai prezenţa de spirit a lui Costache în astfel de situaţii a făcut să nu rămână vreunul din ei răpus pe câmpul de luptă şi să se poată întoarce în viaţă cu toţii.

Când a ajuns lângă maiorul Costrâş, acesta a observat că în partea din spate a mantalei lui Costache, la poalele ei, erau trei găuri de glonţ.

— Ai avut mare noroc, îi spuse maiorul, puteau să-ţi

prindă picioarele.

— Ei, domnule maior, am picioare jucăuşe, formate şi antrenate pe întortocheatele cărări ale Ceahlăului, de unde mă trag eu şi unde am muncit cu drag, până să ajung la război. Să dea

Dumnezeu să mă întorc sănătos şi să-i slujesc muntelui şi codrului până la adânci bătrâneţi.

După trecerea Nistrului, retragerea armatei române devenea din ce în ce mai dezorganizată. Foarte mulţi soldaţi s-au desprins de formaţiunile ordonate şi au hotărât să-şi ia norocul în propriile mâini.

Costache, ca să ajungă acasă, în zona Bicaz, întrucât linia frontului, conform tacticii mareşalului Antonescu, era Nămoloasa-Mălini, a fost nevoit să meargă de la Vaslui, unde ajunsese cu bine, spre Focşani. Deplasarea nu o putea face decât noaptea, întrucât ziua mişunau patrule sovietice care aveau misiunea să captureze soldaţii români şi să-i includă în coloanele formate pentru a fi trimise în Siberia.

Lung avea să fie, prin urmare, drumul spre casă al lui Costache! Oricât de mult s-ar fi ferit, oricât de bine şi-a urmat nasul de vânător iscusit, în cele din urmă nu a reuşit să scape de tenacitatea armatei roşii în prinderea soldaţilor români. Fiind mai puţin vigilent, într-o seară, prin zona Podul Turcului, a dat nas în nas cu trei ruşi, care i-au pus pistolul la ceafă şi i-au făcut semne să-i urmeze. Aşa a avut ocazia, nedorită, desigur, de a deveni prizonier. Cât umblase el doi ani de război în măreaţa Uniune, Costache învăţase nişte cuvinte ruseşti, vrând-nevrând. Astfel a înţeles din discuţia celor trei ruşi că urma să fie alăturat coloanei care se îndrepta spre Chişinău, prin Huşi.

Să tot fi fost vreo sută şi douăzeci de bărbaţi români capturaţi de ruşi, încolonaţi şi cu ţevile pistoalelor postate în spate. Cei care îndrăzneau să iasă din front erau

împuşcaţi pe loc. Se vedea clar că ruşilor nu le ardea de glumă şi că viaţa omului nu valora nici cât un ban găurit. Norocul lui Costache i-a surâs însă şi de această dată. Dar, mă rog, norocul nu vine la toţi nepricepuţii. La un popas făcut pentru minima odihnă a românilor cuprinşi în coloana ce ducea spre iad, cum o numeau unii dintre ei, dar mai ales femeile din localităţile prin care treceau bieţii oamenii mânaţi ca vitele de povară, la marginea unei pădurici, cei mai mulţi au cerut un pic de apă şi răgazul de a-şi trage sufletul. Comandantul bolşevic, observând la vreo sută de metri distanţă o fântână cu ghizduri şi butuc sănătos, cu roată montată pentru înfăşurarea lanţului de care era atârnată o găleată solidă din lemn de stejar, armat cu bandă metalică, s-a şi oprit cu ochii şi vorba asupra sergentului Costache, chipurile văzându-l mai odihnit, deoarece trecuseră doar două ore de la capturarea lui în formaţia „Spre Siberia”. Scurt, la îndreptat spre fântână, ordonându-i să pună mâna pe găleata din tablă zincată, ce făcea parte din recuzita trupei şi să se deplaseze în marş forţat să le aducă apă tuturor.

Primind bucuros ordinul, Costache a înşfăcat găleata şi s-a îndreptat în pas alergător spre fântână.

Aici i s-a ivit ocazia nesperată. Auzind, atunci când a început să învârtă roata butucului pentru a coborî tradiţionala găleată în fântână, ca să scoată apă, un scârţâit puternic, care se repeta odată ce butucul se răsucea cu trei sute şaizeci de grade, asta pare-se datorat uzurii şi ne-ungerii lui în timp, i-a trecut prin cap ideea că acest lucru ar putea constitui o cale isteaţă de a evada, deşi nu se afla într-o închisoare clasică cu ziduri de netrecut, ci lângă nişte soldaţi sovietici obosiţi, căci erau tot oameni, chiar dacă pozau în stăpâni pe situaţie.

Ideea lui Costache a dat roade. Atâta timp cât comandantul rus, care a dat dispoziţia şi apoi şi-a văzut de

ale lui, auzea scârţâitul de la fântână, era liniştit şi convins de faptul că românul îi execută ordinul de a căra apă. Profitând de acest lucru, Costache, folosind o pană de lemn, şi punând puţină apă în găleata de la fântână, în aşa fel încât butucul să se rotească liniştit, facilitând coborârea găleţii în fântâna de aproape treizeci de metri, într-un timp rezonabil, fără ca cineva să ţină mâna pe coarbă, demonstrând astfel ruşilor că el este la datorie, a dispărut imediat în pădurice, acoperindu-se efectiv cu pământ şi crengi într-un şanţ, nu departe de fântână.

Căutările ruşilor au fost zadarnice întrucât, nu întâmplător, lui Costache i se mai spunea şi

„Copilul de suflet al pădurii”.

A stat mai bine de patruzeci şi opt de ore nemâncat şi însetat în ascunzişul lui şi numai atunci când a fost convins că nu mai există niciun pericol în preajmă, a ieşit.

Abia prin ianuarie 1944 a ajuns acasă, în zona Bicazului, sub munte. Prevăzător din fire, a stat mai mult ascuns, pentru a nu trezi curiozitatea vecinilor şi pentru a nu fi bănuit că ar fi dezertor. Informaţii despre confruntările armate mai asculta din când în când, dar pe timp de noapte, atunci când reuşea să se strecoare în casa învăţătorului lui, om deosebit, care era printre puţinii ce dispuneau la vremea aceea de un aparat de radio. Din momentul când s-a dat comunicatul către ţară al regelui Mihai, în douăzeci şi trei august şi când a înţeles că toţi ostaşii sunt rechemaţi la unităţile lor pentru a întoarce armele spre vest şi pentru a elibera ţara de nemţi, Costache a stat şi a mai cugetat vreme de două luni, timp în care s-a şi căsătorit cu Valeria, aleasa inimii lui, cum ar fi mai bine să procedeze: să răspundă chemării sau să rămână ascuns până când războiul urma să se încheie de tot.

S-a sfătuit cu învăţătorul lui şi au ajuns la concluzia

că ar fi mai nimerit să-şi pună priceperea şi viaţa în slujba patriei, aflată acum la o nouă încercare. După îndelungi cercetări, a aflat că vechea lui unitate de artilerie este în drum spre Craiova. Întâlnirea cu vechii camarazi nu a fost o aşa mare bucurie, întrucât o parte rămăseseră pe câmpurile de luptă, iar o parte nu dăduseră curs solicitărilor regelui şi conducătorilor armatei (după cum se ştie, mulţi dintre aceştia din urmă aveau să sufere mult după încheierea războiului, fiind catalogaţi drept trădători, unii dintre ei înfundând puşcăriile).

Într-una din zile, fiind în gara din Craiova şi privind de un timp la un convoi de vagoane cu militari ruşi care intra în gară, el se trezi luat pe sus de doi soldaţi sovietici şi dus într-unul dintre vagoanele ce făcea parte din convoi.

Deşi escortarea spre vagoanele sovieticilor nu a durat mai mult de cinci-zece minute, lui Costache, acest moment îi păru o veşnicie. L-au năpădit gânduri sinistre de parcă zilele de viaţă îi erau numărate. Îi treceau parcă prin faţa ochilor ororile comise pe pământ românesc de către o parte a soldaţilor sovietici şi la care a asistat timp de aproape un an de zile cât s-a aflat în retragere, atât alături de camarazii lui cât şi singur. Era la curent şi cu zvonurile reale sau inventate care circulau în rândul populaţiei civile.

Toată lumea se ascundea. În special femeile. Fie că erau căsătorite sau necăsătorite, ruşilor nu le păsa cine stă în casă. În faţa părinţilor sau a soţilor, le puneau jos şi le violau. Unul stătea cu pistolul, ca să nu mişte ceilalţi. Cotrobăiau prin grajduri, cămări, beciuri şi confiscau tot ce era de mâncare şi de băut. Unii, obişnuiţi cu carnea de oaie, făceau ravagii în rândul acestora, decimând efectivele de oi prin locurile prin care treceau. La un moment dat, fără voie, pe chipul lui Costache a apărut un fel de zâmbet, întrucât şi-a amintit două glume care

circulau din gură-n gură prin popor: Cică în zona Iaşilor, un soldat rus ducea de curmei o oaie.

— Unde duci porcul ăsta? întrebă un moldovean hâtru.

— Ai cumva vedenii? spuse iritat soldatul. Nu vezi că-i oaie?

— Nu vorbeam cu dumneata, vorbeam cu oaia!

Şi încă una, legată de băutură. Un bătrânel îmbrăcat în straie de sărbătoare, costum tradiţional de Vama, fiind cu vecinul său la un pahar de afinată trăsnet, care cică este bună pentru ochi, întrucât dacă bei mai mult vezi dublu, îşi iscodeşte prietenul de suferinţă:

— Tu ştii cine a descoperit afinata?

— Nu, răspunde colegul de petrecere.

— Soldatul sovietic, eliberatorul nostru, râde... în şandrama, la lelea Floarea, de la Straja!

După această incursiune spre interiorul său, s-a trezit urcând scările vagonului şi i s-a părut că urmează treptele spre eşafod.

Un camarad de-al lui Costache apucase să observe scena care se petrecuse şi rămăsese înmărmurit, cunoscându-se deja că ruşii îşi făcuseră un obicei din ridicarea unor anumiţi soldaţi sau ofiţeri români despre care aveau informaţii că ar fi făcut exces de zel în operaţiunile militare din Est. Mai mult nu putea însă face, aşa că a trimis, cât a putut de repede, ştire acasă la Costache, spre a le aduce la cunoştinţă şi celor din familie întâmplarea.

În vremurile de acum, aceste lucruri trezesc mirarea. Dar pe atunci, o asemenea situaţie, în condiţiile cunoscute, s-ar fi tradus cam aşa: puteţi să-i faceţi parastasul. De aceea, nimeni nici nu s-a mirat că biata femeie, soţia lui, şi-a pierdut tot curajul, intrând de-a dreptul în doliu.

Viaţa are şi părţile ei bune, uneori, mai greu de

crezut decât poveştile. În cea mai simplă realitate, s-a întâmplat că sergentul Costache nu a îngroşat rândurile celor năpăstuiţi de soartă, ajungând undeva în îndepărtata Siberie sau la doi metri sub pământ, în ţărâna strămoşească. Mai mult chiar, norocul a fost neobişnuit şi cei doi soldaţi sovietici care îl ridicaseră şi îi ordonaseră în gară la Craiova să-i urmeze, s-au dovedit a fi mânaţi de intenţii bune şi l-au condus la căpitanul lor, care nu era altul decât Nichita, cel cu care Costache petrecuse aşa de plăcut cele două luni de luptă împotriva partizanilor.

S-au îmbrăţişat, bucurându-se că s-au întâlnit din nou. Nichita îi explică faptul că ei traversează România îndreptându-se spre Berlin şi ar dori, având în vedere prietenia lor, să meargă împreună cu ei cel puţin până la graniţa de vest cu Ungaria. După ce a obţinut aprobarea de la comandantul său, care se pare că nu avea ce face, de altfel, Costache a rămas alături de Nichita până la Carei, Maramureş. Prins de euforia petrecerilor, aproape că a uitat de ai lui. Perioada petrecută în tren, alături de brava armată sovietică, a fost cu mult mai bogată şi mai îndelungată decât cea din stânga Nistrului, unde mişunau partizanii. Puţine au fost orele de somn şi cele de luciditate, întrucât nu era zi ori noapte în care să le lipsească navetele cu votcă sau vin.

Asta, aşa ca să ştiţi, să vedeţi şi să constataţi şi cei de acum rolul deosebit al armatelor sovietice la actul de eliberare a ţării noastre de sub jugul fascist!

Obosit şi „încrezător” în prezentul şi viitorul luminos al tânărului căpitan Nichita, Costache să alăturat camarazilor săi, intrând plin de putere şi de abnegaţie în Cehoslovacia.

Petrecerile dispăruseră la fel de repede pe cât începuseră. Luptele pentru eliberarea teritoriilor ţării prietene aveau să fie crâncene. La Banská Bystrica, lângă

munţii Tatra, într-o după amiază mai liniştită, când Costache inspecta poziţia şi starea armelor din dotarea unităţii de artilerie, a fost lovit de un glonţ rătăcit, spune el, care i-a intrat pe sub urechea stângă şi a rămas în gât. Cu eforturi deosebite şi o operaţie ce a durat trei ore, doctorii au reuşit să i-l extragă prin partea dreaptă a gâtului.

„I-a trecut un cartuş prin cap”, obişnuiau acum să glumească prietenii săi. Costache se convinsese că e un mare norocos.

Războiul continua iar operaţiunile de pe front erau grele şi cu multe pierderi omeneşti.

Abia acum simţea şi el frica. După cum îl învăţase un soldat mai vechi pe patul de spital, pentru a amâna plecarea pe linia I-a a frontului, Costache îşi punea pe rănile făcute de glonţ praf, care, zicea el, va amâna vindecarea, timp în care poate se va termina războiul. Mai mult, ca să impresioneze personalul medical, o făcea, priceput de altfel, pe-a surdul; priceperea îi crescuse aşa de mult, încât până şi o bucătăreasă de-a locului avea să spună, nervoasă, la un moment dat „iar şi-a băgat mâneca în mâncare surdul ăsta!”

Tonul răstit şi cumva provocator din spusa femeii, l-a făcut pe Costache să tresară. Mânat de problemele supravieţuirii în aceste momente cruciale din viaţa sa, ajunsese să uite, pe moment şi pe termen lung, de tot ce a lăsat el în satul natal de la poalele Ceahlăului, părinţi, nevastă, rude şi prieteni.

Mai sunt oare în viaţă? Nu cumva tăvălugul sovietic a trecut şi peste ei!? Va mai ajunge vreodată să-i vadă?

Erau întrebări la care, în starea şi locul în care se afla, nu putea să răspundă. Acestea deveneau chinuitoare. Oare cu ce am greşit eu în faţa lui Dumnezeu de m-a adus în această stare?

Cea mai apăsătoare frământare de suflet venea dinspre soţia lui, Valeria, de care s-a despărţit cu lacrimi în ochi pe la sfârşitul lunii octombrie 1944, când a răspuns chemării regelui şi s-a întors sub arme. O lăsase însărcinată cu primul lor copil. La despărţire, femeia, disperată, striga cât o ţineau puterile:

— Nu mă lăsa, Costache. Dacă e nevoie, vin şi eu cu tine! mai bine să murim împreună decât să rămân singură pe lume. Ce se va alege de soarta copilului nostru care la jumătatea anului viitor se va naşte?

O broboadă de lacrimi îi şiroiau din ochi, acoperindu-i faţa.

Bucătăreasa, atentă la reacţia sergentului, s-a speriat. A venit lângă el, l-a luat de mână, spunându-i, suspinând şi ea:

— Iartă-mă! Nu am spus-o cu răutate. Am încercat să glumesc şi eu, să mai ieşim din această stare de încordare.

Cert este că tactica lui nu a ţinut mult, întrucât, după trei săptămâni, avea să se dea ordin ca absolut toţi soldaţii din spital, vindecaţi sau aflaţi pe drumul vindecării, să intre cu toţii în operaţiunile militare, în condiţiile în care la graniţa cu Germania se dădeau lupte crâncene, multe grupări de SS-işti opunând o rezistenţă deosebită.

Pe front, el şi-a intrat repede în drepturi. Întregul regiment, din care făcea parte şi plutonul lui Costache, era aşezat într-o poziţie periculoasă, fiind mereu atacat cu focuri de mitralieră care veneau de pe o colină din zonă; devenise imposibilă înaintarea pe teritoriul german şi nu se întrezărea nicio soluţie.

Şi astfel s-a ajuns la ziua când s-a anunţat încheierea armistiţiului, respectiv nouă mai 1945. Atunci, maiorul Costrâş i-a ordonat sergentului Costache să ia un steag alb şi să meargă către colina cu pricina. Iar s-a văzut norocul omului! Din spital, Costache se obişnuise atât de bine să

nu răspundă din prima, considerându-se surd, încât maiorul, până să ia şi alte hotărâri, a redirecţionat ordinul către un caporal. Când caporalul s-a îndreptat către colină cu steagul alb în mână, mitralierele ascunse de acolo au izbucnit, secerându-l pe solul nevinovat.

Această faptă, mai ales că se întâmpla chiar în ultima zi de război, a stârnit atâta mâhnire şi ură în rândul românilor, încât s-au organizat şi au îndreptat toată artileria de care dispuneau către acel loc blestemat şi timp de opt ore au bombardat, fără încetare, colina cu pricina.

Când au încetat focurile de mitralieră, s-au dus la faţa locului, găsind cinci subofiţeri SS-işti morţi şi zece mitraliere în stare de funcţionare.

Ar merita de povestit în amănunt peripeţiile prin care au trecut ostaşii noştri pe drumul de întoarcere în ţară şi spre locurile natale. Mai cu seamă, că prin munţi, mişunau duşmani care nu aflaseră sau nu voiau să ia în seamă încetarea războiului, aşa că drumul le era presărat cu capcane. Iar acele capcane au făcut ca întortocheatul drum spre casă să fie presărat cu trupuri rămase de-a lungul cărărilor patriei. Amintirile neplăcute ale bravilor ostaşi români din cel de-al doilea război mondial, trăite după încheierea ostilităţilor armate, vor rămâne vii, până când sufletele celor dispăruţi se vor întâlni, indiferent de limbă şi preocupări, la Judecata de Apoi.

Ne vom limita însă la cel parcurs de sergentul nostru, Costache. Devenise cunoscut prin faptele sale şi a fost recrutat să facă parte din detaşamentele care urmau să defileze pe sub Arcul de Triumf la 23 august 1945. Ca un fel de compensaţie pentru greutăţile şi pericolele prin care au trecut, până să înceapă desfăşurarea marelui eveniment, ostaşii, subofiţerii şi ofiţerii selecţionaţi în acest scop au avut posibilitatea să se odihnească, să se relaxeze şi să stea la orice hotel sau restaurant au dorit.

Aşa e când dai de bine şi când toate se petrec după fentarea de mai multe ori a morţii. Costache, dimpreună cu trei prieteni, s-au apucat de jucat poker. Erau partide întinse de-a lungul serilor şi nopţilor, cu o descărcare de energii greu de înţeles: fiind mai norocos şi mai dibaci, Costache a adunat o frumuşică sumă, încât putea să cumpere două perechi de boi. Cu banii în buzunar se simţea alt om şi parcă aşa trăise dintotdeauna!

După paradă, împreună cu un camarad ce era de loc din Vrancea, s-au urcat în acelaşi tren, el urmând să călătorească până la Piatra Neamţ, iar vrânceanul până Focşani. Când au ajuns însă la Focşani, vrânceanul, insistent şi convingător, a stăruit cât a putut, până l-a făcut pe Costache să coboare din tren, pentru o confruntare vinicolă, cu vin din acela cum numai în zona Vrancei se găseşte. Se vede că altcineva conducea acum drumurile sergentului, care părea împins chiar de Michiduţă de la spate. Parcă i se şterseseră multe din cap şi locul natal şi ai lui erau încă undeva departe; cu mare poftă el îşi urmă camaradul şi astfel se treziră amândoi în renumita zonă a Găgeştilor, acolo unde vin se găsea pe la toate casele, deşi culesul strugurilor noi nu se făcuse, fiind acum în toi pregătirile, ca la orice început de septembrie. Din vorbă în vorbă şi din pahar în pahar, prietenii noştri au ajuns şi la popa din sat, care i-a aghesmuit aşa de bine că au adormit sărmanii combatanţi, de pe fronturile de est şi de vest, în fânul din standola popii. Când s-a trezit Costache, soarele era sus, bătea către amiază iar lângă el nu era nimeni în afara mirosului de fân proaspăt. Şi-a adunat lucruşoarele ce le mai avea pe lângă el: nu i-a trebuit mult timp ca să-şi dea seama că nu mai are suma de bani câştigată la poker, în care îşi pusese atâtea speranţe pentru a începe o viaţă nouă la el acasă. Ce e de pomană, de pomană se duce, îşi spuse el în gând, mai cu seamă după ce, încercând să

discute cu preotul, a aflat de un vecin că acesta lipseşte câteva zile, fiind chemat la Protopopiat. Ducă-se, îşi mai însoţi el gândul cu o înjurătură, renunţând să-l mai caute pe tovarăşul său petrecăreţ.

În aceste condiţii s-a îndreptat către gară, fără să-şi mai pună problema felului în care urma să călătorească. De abia în vagon, tot mergând soldăţeşte către Piatra Neamţ şi apoi spre satul de sub munte, îşi dădu el seama cât de tare se depărtase de ai săi şi cât de mult îl transformase războiul şi oamenii de tot felul cu care fusese nevoit să trăiască. Nu ţinuse nicicum legătura cu biata nevastă şi cu părinţii, aşa că atunci când păşi pe uliţele satului, în dimineaţa zilei de opt septembrie, când la el în sat se nimerise a fi hram, se stârni mare zarvă în jurul său. Iar când a intrat pe poarta masivă ce străjuia intrarea în curtea casei, soţia şi părinţii lui şi-au făcut cruce, scuipând în sân, întrucât au crezut că văd o stafie, ei fiind aproape convinşi că el fusese omorât de ruşi, după cum nu mai dăduse semn de atunci de când fusese luat dintre ai săi de către soldaţii ruşi aflaţi în marşul eliberării. Nu mică le-a fost bucuria şi nu scurtă a fost petrecerea. Dar asta avea să fie altă poveste.

Din toate ce s-au povestit, important este că nu a fost să fie să moară sergentul şi uite cum Costache, zis pădurarul, are acum ocazia să-l însoţească şi să-i îndrume paşii lui Iulius Grozavul pe cărările tăinuite de timp ale Ceahlăului.

În acea dimineaţă de septembrie, a anului de graţie 1952, Iulius Grozavul se afla în punctul Sahastru, cam de două ore, aşteptând să-l ajungă de undeva pădurarul Costache, cu care pornise, de cu noapte, cum ar spune unii localnici, să urce taman pe Toaca. Şi mergând ca un bătrân ca să ajungă pe Vârful Toaca tânăr, vorba proverbului chinezesc, nu a putut ţine pasul cu experimentatul

Costache. Până aici a păşit aproape singur pe cărările întortocheate ale muntelui, dându-şi seama abia într-un târziu că se cam pierduseră unul de altul.

Acest lucru se întâmplase atunci când Costache, sesizând nişte mişcări dubioase prin zonă şi un zgomot ciudat, pe care îl putea percepe numai el, ca un iscusit şi experimentat vânător ce se afla şi ca un fost sergent pe două fronturi, şi-a iuţit pasul pe un traseu abrupt către Vârful Toaca, drum pe care nu îl putea urma un începător în ale cărărilor de munte, cum era Iulius Grozavul. Pierderea lui în hăţişul urcuşului s-a făcut atât de rapid, încât tovarăşul său de drum nici n-a băgat de seamă.

Văzând că pădurarul nu dă semne să apară, aşa cum fusese înţelegerea, s-a oprit să-l aştepte, de oriunde s-ar fi ivit. Zona părea arsă de soare şi bătătorită de oi, având în trei părţi pădurea şi spre nord vârfurile Ceahlăului. Se auzea cum suspină în zare pădurea, iar lui i se părea că îşi aude anii trecuţi de viaţă cum se vaită.

Se uită atent, de jur, împrejur, gândind la ceea ce fusese acolo, în timp. Pe vremuri, cabana Sahastru fusese proprietate regală şi loc de trudă, poate şi de răsfăţ, cine mai ştie, pentru slujitorii regali. Acum slujea, împreună cu o frumoasă cabană de vânătoare, precum şi cu pripoarele verzi din jur, celor de la exploatări forestiere şi de la administraţia pădurilor; apoi, aşa cum se şoptea cu băgare de seamă, era deseori folosită, mai cu seamă la vreme de seară, de mai marii de la regiune, demnitari noi, dar poftind repede la obiceiuri vechi. Şi aveau şi de ce, cugetă Iulius. Părea un adevărat rai ce aşteaptă să fie supus păcatului cel de obşte.

Cu toate acestea, în fiecare primăvară ajung aici, după cum se descurcă să facă rost de aprobări de la autorităţi, însemnate turme de oi, cu ocoalele animalelor şi cu sălaş pentru oameni.

Iarna, în schimb, în zonă, urlă în voie haitele de lupi. Natura se închide ca o cetate şi e tot mai greu de urcat. Dacă nu ar fi aşa, mai gândi Iulius, omul, care oricum e nemulţumit mereu, s-ar plictisi foarte repede.

După cum se auzea prin aerul pur şi rarefiat de înălţime, coliba stânei nu era departe de locul unde se afla. Se auzeau tălăngile oilor, strigătele scurte ale ciobanilor şi lătraturi gâtuite de câini. Cu toate acestea, Iulius Grozavul nu se trăgea într-acolo. Îi plăcea să stea singur, întins pe spate în iarbă, cu mâinile sub ceafă. Lângă el, doi mesteceni bătrâni îşi etalau argintia culoare în bătaia soarelui. O adiere tremura frunzarul şi-l mişca blând dintr-o parte în alta. Era o lumină ce începuse să obosească, după căldurile verii; simţeai în blândeţea ei apropierea zilelor tot mai aspre, până la arderea întâiului viscol.

Sclipea încă roua şi-i simţea umezeala în iarba de sub el. Razele soarelui, care pătrundeau cu uşurinţă printre frunzele mestecenilor, îi încălzeau straiele şi trupul, mângâindu-l ca o mână de fecioară, cu dragoste. În septembrie, gândea Iulius, pândind cerul, în continuarea celor de mai sus, soarele se trage tot mai mult spre miazăzi. Nu se mai ridică în ceasul amiezii până deasupra capului. Frunzele prind să ruginească, seva li se înmoaie. Din septembrie şi până în miezul toamnei, când pornesc zloatele şi frigul, aici nu mai este decât un pas. Iar omul devine încetul cu încetul tot mai dependent de căldura adăpostului său, oricare ar fi acesta, bordei sau palat.

Prin mintea sa trecură şi alte gânduri, venite din cărţi şi din poveştile unor bătrâni de altă dată. Era vorba despre forţa unică a unui munte, considerat sfânt de pe vremea unor oameni care aveau alţi sfinţi decât creştinii de mai târziu.

Cu privirea aţintită către vârfurile Ceahlăului îşi aminti că acest munte este străbătut de cea mai puternică

axă energetică a pământului, fenomen neexplicat încă de nimeni.

Ceahlăul se numără printre cele mai misterioase masive muntoase din România. În primele ore ale dimineţii, la răsăritul soarelui, deasupra masivului, apar, în mod inexplicabil, nişte jocuri de lumini. Nu întâmplător se spune că acest munte ar fi fost în trecut casa zeului dac Zamolxis. Nu cumva Dimitrie Leonida, iniţiatorul şi realizatorul măreţului proiect de pe Bistriţa, cugetă pentru el Iulius Grozavul, în alegerea acestui loc, pentru a da ţării lumină, a plecat de la legenda ce susţine prezenţa ei de veacuri în această zonă!?

Zâmbi şi se minună de ideea care i-a trecut prin cap. Bine că nu şi-a exprimat-o în public, că ar fi fost etichetat de puternicii zilei, ca având preocupări mistice. Era totuşi mulţumit de logica judecăţii lui, întrucât avea cunoştinţă că sătenii care îşi duc traiul de zi cu zi în aşezările de la poalele muntelui, declară, fără tăgadă, că au fost martorii unor apariţii misterioase pe cer, în timp ce, în alte cazuri, găsesc pe păşunile de pe dealuri cercuri perfect rotunde, despre care susţin că ar fi opera unor fiinţe supranaturale sau a unor fiinţe venite de pe alte planete. Contrariat parcă de amintiri, încearcă să-şi revină la realitate.

Trezeşte-te, Iulius, că eşti încă pe pământ şi ai o mare răspundere în zonă!

După ce îşi alungă din faţa ochilor mirajul poveştilor încurcate, simţindu-se parcă tot mai mult de-al locului, pătruns de această splendoare a naturii, el a început să fluiere o doină. O ştia de când era mic, de la bunicul său, Alexe. Parcă mişcate de zelul său artistic, ca şi de frumuseţea şi curăţia doinei, păsările i-au luat-o înainte şi a simţit nevoia să se oprească şi să le asculte. A trecut aşa o vreme, apoi a auzit iarba foşnind, ca sub paşii cuiva care se apropia, aşa că s-a ridicat. Nu era pădurarul. De fapt

nici nu putea veni din partea de nord, dominată de colţuroasele stânci din piatră. Omul pe care îl avea dinainte nu era nici cioban. Nu-i cunoştea, desigur, nici mult nici puţin pe cei care păzeau turma, dar socotelile lui de-o clipă îi spuneau toate că omul acela nu avea cum să fie din partea locurilor. Şi nici nu era. Venea de departe, gândindu-se cine ştie unde, aşa încât nici nu l-a văzut pe Grozavul, chiar dacă acesta se ridicase şi se sprijinea de un brad, când l-a zărit, străinul a părut o clipă speriat sau măcar intrigat. Dar a fost o problemă de secunde. A păşit apoi către el, recâştigându-şi o îndrăzneală ce-l prindea bine, aruncându-i sub ochi o legitimaţie, din care

Iulius a reţinut cuvântul comisar şi un nume care se termina cu „VICI „sau „VSKI”.

Grozavul i-a zis mai întâi bună ziua şi a întins mâna pentru a face cunoştinţă. Străinul s-a făcut că nu e cazul şi l-a repezit prin vorbe:

— Nu am timp de asemenea politeţuri. Sunt trimis de sus, de acolo de unde se dă ora exactă, să eliminăm din faşă duşmanii poporului. În aceşti munţi, sunt din cei care au început să intre în roluri iubite de popor, chipurile, adică de haiduci ai acestor vremuri binecuvântate! Binecuvântate, desigur, prin grija tătucului nostru Stalin, pe care nu mă îndoiesc că îl iubiţi şi îl respectaţi cu toţii. Aşa că iată-mă aici în căutarea acelui tânăr bezmetic, de douăzeci şi doi de ani, care se crede mare cunoscător al nevoilor oamenilor şi singurul care le poate rezolva, crezându-se mare justiţiar. Dar îi vom arăta noi ce înseamnă braţul lung al noii puteri. Cunosc ce încălţăminte poartă şi i-am găsit urmele sub vârful Toaca. Acum descopăr şi observ că în această zonă sunt mai mulţi duşmani ai poporului, deoarece am sesizat mai multe urme, deşi unele sunt învechite şi stricate de ploi.

— Înţeleg atunci, îi replică Grozavul, că a fost şi prin

locul acesta, nu?

— Asta spun şi eu; răul e că nu ştiu când…

— Dar cum arată omul dumitale? L-a mai întrebat Iulius.

— Să tot aibă un metru optzeci, dacă nu şi mai bine. E zdravăn, cu păr şaten şi ochii verzi. Pe obrazul stâng are o pată maronie ce seamănă cu un scorpion.

— O fi un om însemnat, replică Grozavul, pe care zânele l-au adus aici, mai aproape de Dumnezeu. Ştii că prin aceste părţi oamenii cred în semne şi în predestinare, că ascultă mai mult de ceea ce li se prevesteşte decât de ceea ce li se întâmplă cu adevărat.

— Ştii ce, mai lasă-mă cu asemenea palavre mistice, că ai să mă faci să cred că trebuie să gândesc un plan separat şi pentru dumneata.

Iulius se arătă nepăsător şi îşi continuă vorbele.

— După descrierea pe care ai făcut-o, înclin să bănuiesc că e pe undeva prin zonă, întrucât, dimineaţă, la prima oră, mi-a spus prietenul Costache, pădurarul, că ar fi la curent cu mişcările tânărului, că aşa am înţeles că este, după descrierea ce i-ai făcut-o.

— Da. Este născut prin 1928 şi după câte am verificat nu mai are pe nimeni din familia lui. Taică-su a şters-o în America, iar maică-sa a murit de scârbă după doi ani. Se vede ce hal de familie au fost!

— Atunci, cetăţene sau comisare, că aşa am reţinut parcă din legitimaţia pe care mi-ai aruncat-o în faţă, omul dumitale nu se poate afla decât în această zonă. Nu-mi face plăcere să îţi spun acest lucru, deoarece nu prea îmi placi. Dar legea mă obligă, mai zise Iulius şi i-a arătat locul indicat dimineaţa de pădurar.

— Te văd prea curajos pentru a fi un simplu om de rând. Poţi să-mi spui cum te cheamă şi ce hram porţi prin zonă? E de datoria mea să întreb asemenea lucruri!

— Dacă eşti aşa curios, uite că am să-ţi satisfac curiozitatea, deşi nu sunt obligat şi nu prea dau eu aşa uşor socoteală cuiva: sunt Iulius Grozavul, dacă îţi spune ceva numele acesta (şi ar trebui să îţi spună, dacă eşti ceea ce scrie pe legitimaţia ta) şi sunt conducătorul şantierului care are menirea de a linişti apele tumultuoasei Bistriţa, ca să mă exprim mai pe înţelesul tău (şi accentuă cuvântul tău, în aşa fel încât străinul să priceapă că deja îl deranjează prin prezenţa sa şi că ar fi bine să se piardă în natură).

La auzul celor afirmate cu maximă seriozitate de Grozavul, musafirul nepoftit, s-a aplecat de spate, îngăimând un „să trăiţi şi să aveţi sănătate!”, făcând stânga-mprejur şi dispărând în umbra măreţului munte.

Rămânând din nou singur, Grozavul s-a ciupit ca să se convingă că totul s-a petrecut aievea, că nu apucase cumva să aţipească şi să tragă un pui de somn, cugetând la cunoscuta replică: „Mare-i grădina ta, Doamne!”, completând-o cu ironie: „Dar şi a ta, Românie!”. Nu a apucat să se dezmeticească prea bine:

lângă el a apărut, parcă tot din bun senin, pădurarul Costache. Nici el nu arăta prea vesel, aşa că ambii tovarăşi de munte se priviră cu interes.

— Am impresia că sunteţi cam nedumerit sau e doar o impresie de-a mea?

— Acelaşi lucru pot să spun şi eu despre tine!

— Văd că nu vă scapă nimic!

— Aşa să fie oare?

— Da.

— Mai bine goleşte tu primul desaga cu noutăţi, mai cu seamă că trebuie să remarc faptul că te-ai abătut cam mult de la programul stabilit iniţial.

— Mi-i şi frică să spun ceva!

— Zi-i, că eşti lângă conducerea superioară de partid,

îl încurajă mucalit Grozavul.

— Astăzi, sau poate azi-noapte, s-a întâmplat ceva deosebit. Nici nu ştiu cum să o iau. Am aflat, de la oamenii mei, că a fost împuşcat mortal tânărul despre care v-am vorbit că-i plăcea să cutreiere zona, nimeni nu ştie cu ce scopuri, chiar dacă eu nu cred că avea ceva vinovat în planurile sale. Din acest motiv am şi zăbovit atâta vreme: am umblat mai peste tot şi, deşi am căutat cu răbdare şi pricepere, zic eu, să-i găsesc trupul pe undeva, nu am reuşit acest lucru. Am găsit în schimb, sub Vârful Toaca, acest carnet de student, pe care vi-l înmânez, cu precizarea expresă că eu nu l-am deschis deloc. Şi ştiţi dumneavoastră de ce? Că mi-a trecut aşa, dintr-odată, prin cap, că poate v-o fi undeva sau cândva de folos.

S-au întors la ale lor.

După patruzeci de zile (nu s-ar fi zis, dar se vede că era oarecum evlavios din fire acel teribil şef al şantierului) Grozavul, cu o cruce din fier forjat în mână, a urcat până la poalele vârfului Toaca, şi, unde a observat pământ mai reavăn, a montat crucea, pe care, cu emoţie a scris iniţialele I.M.P.

Secretul acestei nefericite întâmplări avea să atârne ca o piatră de moară în sufletul marelui conducător al şantierului de pe Bistriţa. Când se depărtă de locul trist, el mai privi o dată în bătaia vântului, făcându-şi cruce şi uitându-se, ca şi cum ar fi putut să îl pândească cineva, ascuns sub munte. Poate va veni şi vremea destăinuirilor, şopti pentru el Grozavul, şi încheind cu: Aşa să mă ajute Dumnezeu!

Doar că Dumnezeu, după cum se va vedea, încă mai avea multe altele de făcut, cu siguranţă mai importante, ca să se oprească pe moment la rugăciunea şefului de şantier, aşa că povestea trebuie să curgă mai departe, când iute, ca apa

Bistriţei năvălind spre apeduct, când domoală, ca apele noului lac, răsfăţându-se sub soarele dintre munţi. Că sunt astăzi mulţi oameni care încearcă să pătrundă cu ochii dincolo adâncimea şi povara noianelor de apă, aceasta ar fi o altă poveste. Bistriţa rămâne la fel de enigmatică şi în noua ei înfăţişare.

II. *Umbra muntelui*

1.

Mai jos, la Bicaz, după încă opt ani şi după eforturi necontorizate şi după mult sânge pierdut, barajul de pe Bistriţa s-a aşezat între munţii Gicovanu şi Obcina Horstei pentru totdeauna.

Este construit din treizeci de ploturi separate prin rosturi etanşate amonte cu pene de beton armat şi tole de cupru şi străbătut de kilometri de galerii, puţuri de aerisire şi nişe de vizitare. Barajul se prezintă ca un adevărat munte artificial, având o lungime de o sută douăzeci şi şapte de metri şi o înălţime de o sută nouăsprezece metri.

Mare şi grea a fost munca, plină de avânt, pe care constructorii au desfăşurat-o pentru pregătirea amplasamentului în care s-a turnat barajul. S-a lucrat la mari înălţimi şi pe taluzuri periculoase, smulgându-i muntelui cantităţi impresionante de pământ şi stâncă până la încastrarea lui în cei doi umeri de munte. Cele mai grele probleme tehnice şi de execuţie au fost la excavaţia adâncă sub nivelul Bistriţei, până să ajuns la o stâncă compactă şi sănătoasă care să asigure o fundaţie trainică. Excavaţia până la mari adâncimi s-a rezolvat prin sistemul abaterii succesive a apelor Bistriţei de pe un mai pe altul, cu ajutorul unui batardou metalic, combinat cu un sistem mecanic de pompare a apelor de infiltraţie din incinta batardului. Evacuarea sterilului a necesitat proiectarea şi executarea unei instalaţii mecanice de mare randament, întregul proces tehnologic fiind asigurat prin organizarea

unui complex bine închegat, care combină utilajul de săpare-încărcare, cu transport la înălţime, transportul la nivelul căii de comunicaţie normală şi împrăştierea pe holda de evacuare. Peste două milioane de metri cubi de pământ şi stâncă s-au scos din amplasamentul barajului. A fost o muncă titanică realizată de muncitori şi ingineri de o înaltă pregătire tehnică şi de o aleasă conştiinţă patriotică. Nu întâmplător, iată, după cincizeci de ani de la inaugurarea măreţului edificiu, sunt pomeniţi în cronicile vremurilor, fiind catalogaţi drept eroi ai neamului.

Atât de frumoase sunt dimineţile de vară pe Valea Bistriţei, în zona barajului, încât merită să poposeşti doar câteva crâmpeie de timp, să te liniştească sufleteşte uitând de necazurile, care te apasă, vrând nevrând şi zi de zi, mai ceva decât puterea apelor adunate în amonte de acesta. Aici, la ceasul când soarele îşi strecoară poleiul vişiniu printre crestele malului stâng şi scânteiază în boabele de rouă din frunzişul pădurii de pe celălalt mal, murmurul păsărilor se îngână cu şuşuitul apei grăbite să treacă, după reguli precise, în partea din aval a minunatului baraj. Dincolo de frunzarele cu un colorit neegalat, poţi bănui vietăţile pădurii, unele mai mari, altele mai mici, îndreptându-se, care tiptil, care în salturi mari şi cumva piezişe, către apele ce se prefirau din stâncă, făcându-şi apoi loc cât mai sigur spre apa cea sigură şi adunătoare dintotdeauna, a Bistriţei.

La următoarea întâlnire, programată adhoc, chiar în următoarea sâmbătă de după Sfintele Paşti, de data aceasta la cabana lui Apostol, nu departe de capitala de judeţ, a dat curs invitaţiei şi cel de-al cincilea component al echipei de povestitori, Vasile Ursu. Era un nume frumos, mai cu seamă că unii îi spuneau Lupu, dar el nu se supăra afirmând că tot una-i, adică tot din lumea animalelor cu renume ar veni: era un împătimit al muntelui şi el, ajuns

acum la onorabila vârstă de şaptezeci şi cinci de ani. Primul lucru făcut a fost că şi-a argumentat absenţa de la întâlnirea cea care avusese loc în ziua de Florii, o absenţă, zise el, motivată, întrucât menirea lui de adevărat şi convins ortodox nu i-a permis să participe la întâlniri lumeşti, taman în perioada postului mare, când se ştie că e musai să te apleci doar spre credinţă, cu pioşenie şi respect.

Dar să ştiţi că, de studiat am studiat mult, având dezlegare de la părintele la care mă spovedesc, şi iată, am venit cu tolba plină, pe care, cu bunăvoinţa luminăţiilor voastre, că aşa sunteţi, nişte luminaţi, am să le răstorn.

„Mintenaş”, ca să folosesc şi un cuvânt din altă zonă, să nu ni se reproşeze că avem ceva de împărţit cu ei.

Şi pentru că scopul întâlnirilor noastre este ştiut, am să vă povestesc şi eu ceva, ca să vă mai descreţesc frunţile, chiar dacă intenţia dintâi era să vă plimb în necunoscutele legende, nimeni nu poate şti cât adevăr vor fi fiind în ele, legende ce privesc faima muntelui nostru sacru. Nu ştiu cum sunt alţii, dar eu, cu numele

Ursu, predestinat parcă vieţii din pădure şi de pe munte, am cochetat cu aceste locuri sfinte, urmând îndemnul consacrat în chiar existenţa poporului nostru, popor care a spus scurt:

„Codrul este frate cu românul”. Şi mi s-a tot întâmplat aşa ceva, de la vârsta de nouă ani, lună de lună, an de an, şi, Slavă Domnului, adun până în prezent vreo şaptezeci şi cinci de anişori. Despre muntele Ceahlău s-a vorbit şi s-a scris mult, dar sunt convins că el are atâtea intimităţi, încât, vor trece poate veacuri, de aici încolo, să poată fi cunoscute şi interpretate. Deci, glumind un pic, având obiectul muncii, nu ne rămâne decât să ne aplecăm cu drag asupra lui, ca să nu fim nevoiţi să ne exprimăm cum o fac puturoşii: „Dragă ne-a fost nouă munca, dar nu

am avut parte de ea!”

Şi acum la fapte, că ştiţi şi domniile voastre o vorbă din vechime: „cine n-a urcat Ceahlăul, nu cunoaşte Moldova”!

Prima mea descindere spre culmile Kogaionului am realizat-o în anul 1949, mergând două ceasuri şi jumătate, cu un popas la Fântâna Măcărescului. Copil fiind, locul cel mai deosebit pentru mine a fost la Piatra Lată, unde am auzit cel mai frumos ecou. Strigam în fel şi chip, făcând haz, împreună cu ceilalţi trei ţânci, părtaşi la eveniment, de ecoul produs, care, la prima audiţie, ne dădea de înţeles că a priceput ce spuneam noi. Învăţătorul nostru, ne-a îndemnat să strigăm „România” şi să-i spunem cum răspunde ecoul. Într-adevăr, la toţi patru, deşi aveam urechiuşe fine, ni s-a părut că auzim că văile ne răspundeau grav „Dacia”, punându-ne pentru prima oară pe gânduri.

Nu prea am înţeles noi ce dorea să ne spună învăţătorul prin tema dată. Oricum, pot să afirm că, minunăţia naturii şi liniştea spirituală ce te înconjoară sus pe munte sunt lucruri unice, pe care nu le găseşti oricât le-ai căuta jos, în civilizaţie, şi eu le-am simţit chiar de la primele escaladări. Numai parcurgându-i trupul cu piciorul poţi înţelege de ce Muntele Ceahlău este considerat un simbol al poporului şi spiritualităţii româneşti, asimilat, pe bună dreptate cu Muntele Athos din Grecia şi cu Muntele Tabor din Israel, acolo unde Iisus Hristos, în prezenţa apostolilor Petru, Iacov şi Ioan, şi-a arătat dumnezeirea.

Aşa cum spunea I. Simionescu, prin anul lui Dumnezeu 1941: „Faima lui nu stă numai în amănunţita arhitectură a formelor de piatră, care au răscolit imaginea poporului; nu i-a stabilit-o numai impunătoarea-i înfăţişare înălţându-se deasupra celorlalţi numiţi învecinaţi, cât faptul că e un far zărit de la mari depărtări”.

Piscurile din Ceahlău pot fi zărite, pe timp senin, la asfinţitul soarelui, de la mari depărtări. Unii afirmă că poate fi văzut chiar de la Cetatea Albă care se află la aproape patru sute de km distanţă. Şi invers, dacă te afli pe vârful Toaca, cel mai spectaculos vârf, de formă piramidală, pe care îl cunosc europenii şi poate toată lumea, vârf care se află la o sută de metri deasupra platoului, ochii pot distinge cu uşurinţă imagini de neuitat.

În fiecare an, în zona Ceahlăului, au loc două fenomene optice care nu au fost încă elucidate.

La răsăritul soarelui, în prima decadă a lunii august, o hologramă naturală uriaşă, în formă de piramidă perfectă, denumită de localnici „Umbra Piramidei”, este formată timp de o oră şi jumătate pe vârfurile Piatra Ciobanului şi Toaca. Tot la răsăritul soarelui şi în aceeaşi perioadă, timp de câteva minute, are loc fenomenul denumit „Calea Cerului”. Este un fenomen optic care constă în apariţia unui stâlp înalt, format dintr-o lumină intensă şi stranie, mărginit în laturi de două benzi întunecate.

Stâlpul luminos lasă impresia că se pierde în înălţimea spaţiului ceresc. Explicaţia, neconfirmată, oferită acestor două fenomene, face referire la faptul că Ceahlăul ar fi amplasat exact pe una din axele energetice ale planetei. Tot ce spun, sunt lucruri văzute şi trăite de mine pe viu, ca să mă exprim aşa, întrucât, iată, de aproape şaizeci de ani, an de an, am fost prezent şi am contemplat aceste minunăţii.

Am multe să vă spun în legătură cu „Pionul” românilor, cum l-a definit Dimitrie Cantemir pe acest munte sfânt, dar am s-o fac la alte întâlniri, când atenţia prietenilor va fi mai potrivită, întrucât văd, cu întristare, că gândurile bătrânului Lacela se duc în altă parte, şi poate pe bună dreptate, având în vedere blestemul care s-a

abătut asupra familiei sale. Tot aşa, mai văd că te frământă şi pe dumneata, domnule Apostol, ceva deosebit. Îţi cedez cuvântul, să ne împărtăşeşti şi nouă!

— Bădiţă Victor! – i se adresă cu respect Apostol starostelui lor. Eu înţeleg cel mai bine suferinţa şi dezamăgirea pe care ai trăit-o atâţia ani şi pot spune că nici în momentul de faţă, când, chipurile trăim într-o desăvârşită democraţie, lucrurile nu stau altfel, în legătură cu fiul dumitale. Nu poţi să-i gratulezi decât cu numele de criminali notorii pe cei care mai bine de cinci zeci de ani nu au catadicsit să-ţi ofere posibilitatea de a vorbi cu unicul dumitale fiu, fie că vorbim aici de România, fie că vorbim de America. Am folosit expresia „a vorbi”, întrucât cea de „a vedea” se pare că nici să visezi nu ţi-au dat voie.

— Dragă Apostole! Argumentele aduse de cei la care m-am adresat, reprezentanţi de seamă de la ministere de interne, ministere de externe, cancelarii, ambasade şi alte asemenea, au fost exprimate, sau cum se spune telefonate sec: problema ridicată de dumneavoastră, deşi pertinentă şi corectă, având în vedere că ea nu este altceva decât dragostea de părinte, care poate şi el a greşit în viaţă, părăsindu-şi fiul la un moment nepotrivit, ne depăşeşte şi nu poate fi rezolvată întrucât este în joc siguranţa naţională şi de ce nu, chiar internaţională. Abia prin anii 1980, când eram în S.U.A., am aflat câte ceva, dar totul înceţoşat, cu idei şi fraze neterminate, puse la două sau mai multe capete, de îmi era frică să mai spun că cel în cauză este fiul meu. Acum îmi reproşez că nu am fost mai insistent, mai obraznic, cum fac acum unii când, din obscure şi neînţelese motive intră imediat în greva foamei.

— Lasă, dragă Victore, îl liniştеşte Condeiescu, care era mai apropiat ca vârstă, în ziua de astăzi şi-au cam dat drumul la gură majoritatea celor care l-au cunoscut, fie de la noi, fie din cele patru zări sau mai precis două, din est şi

din vest. Eu recunosc că am început să aprofundez cazul şi-l voi face cu răbdare deoarece, nu întâmplător am cochetat aproape patruzeci de ani cu cercetarea autentică, ştiinţifică. Am ceva probleme cu subînţelesurile găsite printre rândurile studiate până în prezent, dar, întrucât îl avem alături şi pe domnul Apostol, un bun şi experimentat dezlegător de ştifturi informative, că nu degeaba şi-a stors mintea şi şi-a ros coatele atâţia ani în acest domeniu sensibil, practic de neînlocuit şi necesar la toate naţiile, încă de pe vremurile când nu eram familiarizaţi cu noţiunea de stat suveran şi independent, ca să preiau din tezele care stau la baza tuturor tratatelor internaţionale. Voi fi în măsură, sunt convins de asta, mai ales în condiţiile de astăzi când nu poţi trage o „băşină", iertaţi-mi expresia dar se potriveşte de minune, fără să se audă şi să miroase pe „Facebook" sau pe alte drăcovenii, cum li se mai spune.

— O primă informaţie, care zic eu că răspunde adevărurilor istorice, ce o deţin şi este susţinută şi de materialele apărute de-a lungul anilor, scurşi din 1952 şi până în prezent, în diferite ziare şi reviste, dar mai ales on-line şi asupra cărora simt nevoia să mă aplec, se destăinuie Condeiescu, se referă la faptul că fiul dumneavoastră, domnule Lacela, născut la sfârşitul anului 1928, a fost recrutat şi încadrat în securitatea Statului, la Secţia a II-a de

Contrainformaţii Economice, cu câteva luni înainte de absolvirea Facultăţii de Chimie din Bucureşti. Interesant pentru opinia mea, şi cred că vom găsi răspuns la această chestiune, este că diploma de inginer şi-a luat-o cu patru ani mai târziu.

Între anii 1956 – 1960 a fost şef adjunct al Misiunii Române în R.F.G. şi şef al rezidenţei de spionaj al României din acea ţară. În aprilie 1966, având gradul de colonel este numit în funcţia de adjunct al şefului Direcţiei de

Informaţii Externe, deţinând-o până în aprilie 1972. De menţionat că în anul 1967 a fost avansat la gradul de general maior.

În perioada 19 aprilie 1972 – 24 iulie 1978, a fost consilier pentru securitate naţională şi dezvoltare tehnologică, prim-adjunct al şefului departamentului de Informaţii Externe şi secretar de stat al Consiliului Securităţii Statului din cadrul Ministerului de Interne. Urmare a calităţilor deosebite în domeniul informaţiilor externe, la data de 19 august 1974 a fost avansat la gradul de general locotenent.

Auzind toate acestea despre fiul său, lui Victor Lacela i-au dat lacrimile şi a început să tremure de parcă l-ar fi apucat frigurile, făcându-i pe ceilalţi părtaşi la vorbă să se întrebe dacă nu ar fi cazul să sune la salvare.

— Nu vă speriaţi, nu am nimic, m-am emoţionat şi eu întrucât aud pentru prima oară date concrete despre fiul meu cel drag şi îmi reproşez că viaţa a fost aşa de crudă cu mine ţinându-mă departe de realităţi. Abia acum realizez cauza refuzului autorităţilor române de a răspunde la cererile mele. Era într-adevăr o problemă de securitate naţională şi conştientizez că nici măcar eu, tatăl lui adevărat, nu puteam, oricât aş fi vrut, să pătrund în intimităţile serviciilor de informaţii. Dacă cei la care au ajuns cererile mele ar mai fi în viaţă, m-aş înclina în faţa lor şi le-aş cere iertare. Iertaţi-l pe bătrânul prost şi neştiutor!

— Nu-i nevoie să-ţi faci „mea culpa”, pentru că indiferent unde lucrezi, trebuie să mai ţii cont şi de starea sufletească a oamenilor, mai ales a unor părinţi vitregiţi de soartă. Nu are voie nimeni în lumea asta, indiferent de rang sau grad să intre atât de brutal cu bocancii în sufletele oamenilor, încercă Apostol să-l liniştească.

— Iartă-mă că te-am întrerupt cu apucăturile mele de

bătrân depăşit de vremuri şi pe deasupra şi emotiv, spuse Victor. Du-ţi gândurile mai departe, dragă cercetătorule.

— În anul 1978, aşa cum am reţinut din sursele pe care le-am studiat, fiind trimis cu o misiune specială la cancelarul Germaniei din acea perioadă, s-a adresat ambasadei americane la Bonn, cu o cerere de azil politic. Cum cererea sa a fost aprobată de preşedintele Jimmy Carter, pe douăzeci şi opt iulie 1978 a fost transportat în secret cu un avion militar în America. A fost mare doliu atunci în cadrul ministerelor de interne şi externe ale României, informaţia venind ca o bombă cu hidrogen care a cutremurat din rădăcini sistemul dictatorial al celei mai independente ţări socialiste din blocul sovietic.

— Dă-mi voie să vin cu un amendament la expunerea ta, măi Condeiescule, sări din grupul liniştit al povestitorilor, Apostol. Din câte cunosc eu, şi vă pot spune că sursele mele vin din interiorul sistemului, mai exact de la un general care i-a fost cândva şef fiului dumitale, general care a murit misterios într-un aşa-zis accident de vânătoare după 1989, lucrurile nu stau chiar aşa cum le-a prezentat presa aservită unor structuri de informaţii cu interes major în caz. Am să redau din memorie, aproape cuvânt cu cuvânt spusele generalului, cu care m-am întâlnit pe litoralul românesc chiar la o lună după

„Defectarea „fostului consilier.

Şi dacă veni vorba de litoralul românesc, daţi-mi voie să fac o paranteză, că simt o mare amărăciune în suflet. Spun aceasta întrucât am fost anul trecut, doar câteva zile la mare, atât mi-a permis puşculiţa şi slavă Domnului nu-i chiar aşa de amărâtă precum cea a inginerilor, profesorilor sau medicilor, ca să mă opresc numai la tagma intelectualilor. Deşi am stat, aşa cum arătăm, doar cinci zile, am reuşit să trec în revistă, (condiţia mea de fost ofiţer superior îmi permite să mă exprim aşa) aproape

toată zona litoralului. Ce-am văzut?! Zeci de hoteluri abandonate, în care turiştii nu au mai călcat de ani buni. Dacă înainte de anul 1989 aveai nevoie de bani şi de relaţii pentru a te caza în staţiuni precum Neptun, Olimp sau Venus, iar hoteluri întregi erau rezervate doar străinilor, acum, staţiunile par moarte. Hoteluri precum Pajura, Vulturul, vilele Marius din Venus, Meteor, Narcis sau Aqua, parcul Cleopatra din Saturn, complexurile Maramureş, Banat şi Oltenia din Olimp erau cele mai râvnite destinaţii turistice ale fiecărui român şi nu numai. Din păcate, aproape 25% din hotelurile construite în perioada 1960 – 1989 sunt închise. La Neptun şi Olimp, şapte clădiri sunt în paragină, printre care şi faimoasele Panoramic şi Amfiteatru. Alte opt hoteluri sunt abandonate în staţiunile Jupiter şi Saturn. Cel mai mare dezastru este la staţiunea Venus. Aici, zece hoteluri sunt în conservare, cu lacăt pe ele. La trei hoteluri, chiar de pe malul mării, din staţiunea Olimp, care au funcţionat până acu patru ani cu regim închis, doar pentru angajaţii S.R.I. şi familiile lor, poţi observa de la distanţă că sunt abandonate, şi exemplele pot continua.

— Dar autorităţile statului ce fac? întrebă cu mânie proletară bine găsită Sergiu Megieşu.

— La Marea Neagră, pe litoralul românesc, statul a făcut cea mai proastă afacere posibilă. Investitorii privaţi care au cumpărat hoteluri de la stat s-au transformat din oameni de turism în agenţi imobiliari.

Hotelurile privatizate au ajuns pe mâna unora care de la bun început nu au avut chef să facă turism. Au luat hotelurile şi le-au pus ipotecă la bănci pentru credite. Efectul privatizărilor de pe litoral se vede în numărul celor care îşi fac vacanţa de vară la mare. Dacă în anul 1989 au fost cazaţi pe litoral nouă milioane de oameni, acum, potrivit statisticilor oficiale, numărul lor nu depăşeşte două

milioane. Dar să mă întorc la oile noastre, cum se spune în popor, şi să reiau ideea în legătură cu „defectarea”.

Iată ce mi-a spus generalul (Dumnezeu să-l odihnească în pace – aşa se cuvine să spun întrucât a fost un om deosebit):

În momentul în care fiul dumitale se afla în misiune la cancelarul german, preşedintele ţării, Nicolae Ceauşescu, având urgent nevoie de un document secret care se afla numai în seiful consilierului său, a dat dispoziţie ca acesta să fie deschis şi să i se aducă documentul. Şeful de cabinet al consilierului s-a conformat, iar când a vorbit cu el i-a raportat acest aspect. În acel moment, consilierul a intrat la bănuieli, concluzionând că a fost deconspirat. Aceasta este cauza reală a formulării cererii către Ambasada Americană de la Bonn şi nu inepţiile apărute că, vezi Doamne, numai dragostea pe care o purta el românilor de a ajunge la democraţia din America, fiind un exponent fidel al luptei contra sistemului ticăloşit din România, sub o conducere dictatorială şi autoritară, l-a împins să facă acest gest.

Şi să ştiţi că nu l-a primit nimeni cu pâine şi sare. Iertată fie-mi intervenţia, dar am să mai vin cu argumente care arată că pentru noi, cei care am lucrat în sistem, el este un mare trădător. Trebuie să o spunem, chiar dacă doare!

— Hai să nu ne abatem în dizertaţii din astea care să-l supere pe nenea Victor, intervine Vasile Ursu, căruia îi plăcea mai mult povestea Ceahlăului, decât disputele pro şi contra între serviciile secrete ale lumii. Nu deţine nimeni adevărul absolut, că el nici nu există, are, ca să mă exprim aşa, caracter de clasă, ca să nu spun de gaşcă, să-l supăr şi pe Apostol.

Au râs cu toţii şi s-au mai dezmorţit un pic cu zghihara scoasă nu de mult din beciul de piatră, poate

singurul martor, sigur, al unor vremi trecute, dar nu încheiate.

— Are dreptate Ursu nostru, care înainte de 1989 avea coadă, şi s-ar putea să aibă şi acum în democraţia asta deşănţată, întrucât era şi este mai slobod la gură, fiind mai mereu în atenţia celor de la „Ochiul şi timpanul”, când ne tot îndeamnă să mai găsim şi alte subiecte de discuţii, că slavă Domnului le avem cu toţii şi le purtăm cu demnitate. Asta ca să avem grijă şi de bădia Victor, că uite acuşi explodează. Avem suficientă vreme să le dezbatem pe toate, că încă nu s-a supărat Doamne, Doamne pe noi, iar ghemul zilelor noastre încă nu s-a destrămat de tot.

— Uite, eu care am fost un maistru priceput, apreciat de toate conducerile, fie cele socialiste, fie cele din economia de piaţă, având în vedere, zic eu, abilităţile mele profesionale, apoi cele de adevărat artist popular şi, mai ales, într-o vreme, de mânuitor al condeiului, că deh, nu întâmplător am fost selectat în colectivul

„Gazetei de perete” şi în redacţia ziarului

„Muncitorul fruntaş în întrecerea socialistă”, coordonate pe atunci de comitetele de partid, de sindicat şi U.T.C. din combinat, am să vă prezint câteva articole pe care le-am scris în vremea aceea şi care mi-au adus elogii, diplome de merit, că pe atunci nu ne înghesuia nimeni cu premii sau stimulente în bani cum se practică în prezent, interveni în discuţie Sergiu Megieşu.

Dintotdeauna, oraşul Piatra Neamţ şi-a avut izvoarele tăriei sale în munţii şi codrii ce-l înconjoară, începând cu cei din masivul Ceahlău, urmând, mai aproape, cu Pietricica, Cozla, Cernegura, Bâtca Doamnei şi Cârlomanul. De pe aici, şi nu numai, îşi adunau oşteni, la vreme de restrişte, marii domnitori ai neamului, Alexandru cel Bun, Ştefan cel Mare şi Sfânt, Petru Rareş, ca să-i numim doar pe cei mai cunoscuţi lumii întregi. Dar tot prin

aceşti munţi se adăposteau şi trăiau bine, în siguranţă, oierii cei vestiţi şi buciumaşi în cele patru zări, de li se dusese vestea.

Din munţii aceştia coborau vijelioase torente care îşi împreunau apele cu tumultuoasa Bistriţă. Din aceste zone se aducea lemnul, bogăţie naturală inestimabilă, care trecea prin târguşorul Piatra Neamţ în ritmul plutelor, adică încet şi sigur, într-un drum care se oprea la Galaţi şi apoi la Marea cea Mare.

Mai cu seamă acolo mergeau, după cum erau regulile comerţului de pe atunci, aşa că în casele locuitorilor din târg sau în curţile multor gospodării din aval ajungeau, doar o dată pe săptămână, joia sau vinerea, când se organizau vestitele iarmaroace: atunci, din această bogăţie naturală, ceva grinzi şi leaţuri fasonate din toporişcă puteau a fi cumpărate pe bani nu puţini; grosul lua drumul străinătăţii, după cum am spus, prin Galaţi… Şi totul era la fel şi atunci şi acum: adică se asigura huzurul unui pumn de puternici ai zilei. Exploatatori, burghezi, baronii de azi, cum vreţi să le mai spunem!

— Bine arătat şi punctat, îl aprobă Ursu: mă temeam că ai să faci trimiteri numai la trecut, adică la acele lucruri petrecute înainte de 1948, când s-a făcut naţionalizarea. Aşa, din cuminţenie neplanificată…

— Nu, nu! Multe obiceiuri din astea, din păcate, s-au păstrat şi chiar înzecit faţă de ce era înaintea celui de-al doilea război mondial. Dar te rog să nu mă mai întrerupi, că pierd şirul discursului şi există riscul să încurc epocile sociale pe care le-am trăit. Doar vezi că avem şansa nebănuită ca doar în timpul unei vieţi să schimbăm epocile mai des decât unele vedete de azi îşi schimbă bărbaţii. Sau unii îmbogăţiţi de

„După război” casele…

— În anii puterii populare…

— Ei, ai nimerit-o! Că parcă în momentul de faţă nu tot de putere populară se vorbeşte, că doar nu o fi vreo putere aeriană sau vreo sursă de curent din asta nouă şi veche totodată, eoliană…

— Ursule, nu întâmplător ai coadă! Ai să o păţeşti ca în povestea cunoscută! Vezi că vulpea e pe urma ta!

— Nu mă tem de vulpe nici dacă e el sau dacă e ea, dar te rog să-ţi duci mai departe ideea, dragă Megieşule.

— În anii puterii populare încep aşa pentru a aduce un omagiu clasei noastre muncitoare, deoarece mai sunt două zile şi sărbătorim 1 Mai, Ziua Internaţională a oamenilor muncii…

— Care oameni ai muncii de la noi? Poate de peste graniţă! Că pe la noi mai avem câte unul la cinci pensionari, intervine din nou Ursu, căutând în acelaşi timp, de zor, în buzunar, celularul care suna în neştire.

Parcă sensibilizat de gestul privind celularul, Apostol le spuse în şoaptă:

— Închideţi imediat telefoanele, că e posibil să ne înregistreze ăştia toate spovedaniile noastre. Şi nu vă văd şi nu mă văd nici pe mine prea bine după aceea. E o aglomeraţie prin puşcării… oho!

— Mai bine ai merge, Apostole, până la gard, că am văzut pe cineva mişcându-se în tufe.

Cu un reflex şi o îndemânare de profesionist, din câteva salturi, ca în tinereţe, Apostol a trecut dincolo de gard. S-au lăsat câteva clipe de linişte şi spaimă. La întoarcere, cumva dezamăgit de rezultatul misiunii încredinţate, i se adresă direct lui Condeiescu.

— Era nepotul tău, cu vârsta apreciabilă de zece anişori, trimis de mam-mare să te spioneze, că bag seamă e geloasă şi la onorabila vârstă pe care o are. Chiar, mai are mult până încheie drumul spre nouăzeci de ani?

— Nu mult… dar să-l lăsăm pe Sergiu să se

dezlănţuie.

— Uite! Aşa păţeam şi eu la repetiţiile cu ansamblul de dansuri populare. Nu puteam începe, că tot intra câte un gură cască, să ne vadă.

— Hai să nu mai facem asemenea apropieri, că dacă ne numeşti pe noi gură cască, intervine bătrânul Victor, înseamnă că degeaba ne-am mâncat peste zece ani din viaţă ca să ne împărtăşim reciproc şi bucuriile şi necazurile vieţii.

— Gata, mi-am muşcat deja limba şi îmi cer iertare; după vorbele de mai înainte, mă transportasem în timp şi mă credeam deja în plină bătută moldovenească, dând drumul la faimoasele noastre strigături, cum numai pe valea Bistriţei se mai aud:

„Nu te uita, lele hăi, Că mi-s pantalonii răi, Ci te uită la izmene.

Cum joacă hulubu-n ele”.

Au râs din nou cu toţii şi l-am rugat pe Sergiu Megieşu să-şi continue pledoaria.

În anii puterii populare, Piatra Neamţ, oraşul acesta care nu avea decât trecut, bucurându-se de tristul statut de „rezervaţie” istorică pe care i-l hărăziseră cronicile, s-a încadrat voinicește în cadenţa contemporană a marşului victorios condus de partid, de desăvârşire a construcţiei societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Să urmărim şi acum drumul pe care îl străbate lemnul pădurilor nemţene, când, stăpân atotputernic este poporul cel mare şi harnic. Lăsând la o parte unităţile de exploatări forestiere şi transport de la Poiana Teiului, Bicaz, Tg. Neamţ şi Roznov, să ne oprim o clipă doar aici la Piatra Neamţ. Aici s-au înălţat Combinatul de Fire şi Fibre Sintetice, Combinatul de Celuloză şi Hârtie, Combinatul de Prelucrare a Lemnului şi Combinatul de îngrăşăminte Chimice, patru dintre cele mai strălucite briliante în diadema industrială a

municipiului Piatra Neamţ, cu care a fost împodobit, rod al înţeleptei politici de dezvoltare proporţională a tuturor colţurilor ţării.

Bistriţei i-a fost durată de om, pe toată porţiunea de traversare a judeţului, o nouă albie, construindu-se monumentalul baraj de la Bicaz, cu lacul de acumulare şi Hidrocentrala de la

Stejaru, alte treisprezece microbaraje cu tot atâtea microhidrocentrale, fiind puse să-şi dea tributul în apă noilor obiective. Peste firul de beteală al Pietrei se arcuiesc acum, în salturi graţioase de ciută, linii de înaltă tensiune, conducte, convergând toate spre moderna cetate a firelor şi fibrelor sintetice, a îngrăşămintelor chimice, a celulozei şi hârtiei, a mobilei şi nu numai.

Încremenit parcă între Pietricica, Cozla, Cernegura şi Cârlomanul, oraşul Piatra Neamţ priveşte cu mândrie la noile minuni.

La Piatra Neamţ, lemnul nu mai ajunge doar grinzi şi leaţuri.

Trecut prin metamorfoza celor două combinate, de celuloză şi hârtie şi de prelucrare a lemnului, el devine mobilă, plăci fibrolemnoase din lemn, binale şi placaj, deşeurile din fabrici şi exploatări urcă la rangul de hârtie şi cartoane.

La Combinatul de Celuloză şi Hârtie de pe malul Bistriţei regularizate, ai imaginea a ceea ce înseamnă politicile sănătoase de industrializare a zonelor ţării.

O imagine edificatoare asupra dimensiunii acestui combinat, a utilajelor de care dispune şi a gradului de mecanizare şi automatizare, o dă producţia de hârtie, celuloză şi cartoane, cu a căror mărime am putea acoperi de câteva ori suprafaţa României.

Sute de vagoane cu şipci, buturugi, deşeuri din păduri, obţinute în urma exploatărilor forestiere, tot ce

rezultă din igienizarea pădurilor, rămăşiţe de la fabricile de mobilă, care altă dată nu se întrebuinţau nici pentru foc, sunt descărcate în impunătorul depozit. Aceasta este materia primă. Aproape o mie metri cubi pe zi.

Aceste deşeuri iau calea nesfârşitelor benzi transportoare. Sunt dirijate mai întâi spre tocătoare, un fel de godzile preistorice domesticite care le fărâmă cu dinţii lor de oţel, pentru ca de obicei să fie îndreptate mai departe spre uriaşele fierbătoare de leşie. Aşa începe marea înnobilare a lemnului. Tocătura e supusă unei metamorfoze chimice complicate, până şipca sau buturuga din pădure urcă la rangul de hârtie sau carton. Maşinile de hârtie şi utilajele uriaşe, retorte ciclopice, toate sunt supravegheate de câţiva oameni, un indiciu al înaltului grad de automatizare.

În faţa unui tablou de comandă, cu zeci de butoane, beculeţele clipesc ca nişte ochi roşii şi verzi.

Tratat cu leşii de săruri de sodiu, calciu şi alte chimicale, lemnul se transformă într-o pastă de fibre de celuloză. Abia la maşinile de hârtie, străbătând un drum de sute de metri, suportând presiunea şi temperatura celor optzeci de cilindri uscători, celuloza ajunge hârtie, sub forma unei benzi late de peste cinci metri. Cu hârtia produsă într-o singură zi se poate acoperi o suprafaţă de peste şapte sute de hectare. Funcţie de nevoi şi comenzi, hârtia este strânsă în suluri sau pachete de câte şase-opt tone. Nu se pierde absolut nimic.

În partea de sud-est a muntelui Pietricica ne aşteaptă revelaţia întâlnirii cu tehnica cea mai modernă de transformare a lemnului în mobilă, binale şi plăci fibro-lemnoase. Şi tot în această direcţie, dar la vreo şase kilometri distanţă, tronează, cu faţa zâmbind către soare, Combinatul la care cu drag şi abnegaţie am lucrat, cât şi cel de îngrăşăminte chimice. Detalii vă voi oferi la o altă

întâlnire, întrucât văd că va prins un pic moţăiala.

— Nu, sare Ursu! Aplauze puternice. Aproape că ne-ai întors în timpurile acele, halal evocare!

Parcă împinşi de un puternic resort, aplaudară toţi, cu o frenezie demnă de un congres al partidului de odinioară, de tristă amintire, cum ar fi scris un ziarist deontolog.

Spre final, au înghiţit cu toţii în sec, întrucât puţin a lipsit să nu izbucnească în cor, strigând:

„Ceauşescu, România Stima noastră şi mândria”!

Noroc de Victor, care nu prinsese perioada cultului personalităţii la români, fiind în America pe atunci, care rupse tăcerea în acest moment delicat, interesându-se care mai este astăzi soarta acelor combinate.

— Au mai rămas doar ceva uşoare urme, spune Ursu. Au fost toate tocate de godzilele locale şi centrale, cu dinţii lor lacomi de înavuţire. Mare parte din utilaje, ţevi din inox şi titan au ajuns la fier vechi. Aproape douăzeci de mii de oameni şi-au pierdut locurile de muncă. Mai mişună cineva, persoană importantă, pe la combinatul de îngrăşăminte chimice. În rest, Dumnezeu cu mila şi oamenii cu votul.

— Şi acum, dacă tot am adus discuţia în noua epocă socială pe care o trăim cu drag, daţimi voie să vă prezint o analiză în legătură cu accesarea fondurilor europene pe componenta DMI 4.3 „Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor pentru perioada 20072013”, efectuată de o firmă de specialitate în domeniu, pentru care a încasat o punguliţă babană de euroi.

— Fii mai concret! replică Victor.

— Aproape zece la sută din cât au primit microîntreprinderile.

— Aoleeeouuu!… Cu aşa bănet, mai că-mi vine să mă reangajez şi eu, că doar am experienţa Americii.

— Vă rog să fiţi foarte atenţi la nuanţe şi interpretări. Totodată, vă rog să puneţi ghilimele de rigoare întrucât materialul e descărcat de pe net, da-da, de pe net, nu vă miraţi, cu dorinţa sinceră de a-l aduce ca suport pentru dezbaterile noastre:

„Analiza situaţiei. Analizele SWOT şi PEST ilustrează provocările cheie şi nevoile de dezvoltare pentru microîntreprinderile din România din punct de vedere al mediului de afaceri, dezvoltării sectoriale, pieţei forţei de muncă şi dezvoltării teritoriale. În ceea ce priveşte mediul de afaceri şi dezvoltarea sectorială, principalele provocări sunt: distribuţia inegală de servicii pentru afaceri la nivel de ţară, dificultăţi în accesarea de finanţare, cultură antreprenorială / managerială subdezvoltată, fiscalitatea excesivă şi sarcinile administrative greoaie, specializare în sectoarele cu productivitate scăzută şi mai puţin inovatoare. Nevoile şi provocările identificate confirmă în special elementele cheie deja incluse în POR FEDR 2007 – 2013. Cu toate acestea, evaluarea evidenţiază că DMI 4.3 «Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor» a reprezentat o oportunitate de a sprijini redresarea economică din ţară şi, astfel, a sporit creşterea ocupării forţei de muncă, chiar dacă doar la nivel de firmă. Acest lucru este crucial în România având în vedere că microîntreprinderile reprezintă o parte importantă a economiei şi au fost grav afectate de criza economică.

Luând în considerare aceste provocări şi nevoi ca şi analiză de fond, echipa de evaluare a efectuat o serie de analize econometrice şi contrafactuale pe baza unui set de date cuprinzătoare. Setul de date a fost construit direct de către echipa de evaluare prin utilizarea diferitelor surse de date. Principalele surse de date folosite pentru completarea bazei de date sunt următoarele: site-uri web ale Ministerelor din România; site-uri web ale asociaţiilor

naţionale / regionale ale companiilor din România; alte site-uri statistice (Institutul Naţional de Statistică, Tempo on-line, site-uri web specifice cu informaţii despre firmele din România). Complexitatea setului de date a permis îndeplinirea precondiţiilor metodologice pentru efectuarea analizei contrafactuale. În primul rând, un control credibil a fost proiectat prin instrumentele metodologice de statistică EVALSED. În al doilea rând, a existat un număr suficient de participanţi şi de unităţi de control pentru asigurarea relevanţei statistice. Prin urmare, setul de date permite analiza performanţei DMI de-a lungul timpului, permiţând comparaţia între situaţia de dinainte şi de după intervenţie.

Principalele rezultate ale analizei cantitative (contrafactuale şi econometrice) indică următoarele:

— Există un efect net constând în 2 – 3 angajaţi mai mult pe microîntreprindere, în perioada 2008 – 2012, pentru beneficiarii DMI 4.3, faţă de non-beneficiari. Acest rezultat este confirmat prin metoda Propensity Score Matching şi prin metoda Designul Discontinuităţii Regresiei;

— Există un impact pozitiv al valorii financiare a grantului asupra creşterii gradului ocupării forţei de muncă;

— În concordanţă cu cele menţionate anterior, beneficiarii apelului de proiecte nr. 2 au performanţe mai bune în termeni de creştere a ocupării forţei de muncă decât beneficiarii primului apel de proiecte, în perioada 20102012. Comparând beneficiarii primului apel de proiecte şi ai celui de-al doilea, variaţia ocupării forţei de muncă creşte mai mult decât proporţional odată cu creşterea valorii grantului. Incluzând variabila dummy „Apel”, în cadrul specificaţiilor modelului, estimările arată că Apelul de proiecte nr. 2 are un impact mai mare decât

Apelul 1. Acest impact reprezintă aproximativ doi angajaţi în perioada 2010 – 2012. Acest rezultat poate fi explicat prin valoarea medie mai mare a grantului în cadrul celui de-al doilea apel de proiecte.

— Factorii cheie în accesarea DMI sunt:

„Deschiderea" întreprinderii, sectorul şi condiţiile financiare.

— Principalii factori care cresc probabilitatea ca o firmă să anuleze un proiect sunt durata îndelungată a proceselor administrative, o situaţie financiară precară şi valoarea grantului.

Analiza calitativă a fost efectuată în scopul de a valida rezultatele analizei cantitative; de a verifica dacă există schimbări de comportament la nivel de beneficiar (de exemplu, inovare strategică, noi tipuri de organizare, capacitate crescută de management, schimbarea activităţii întreprinderii). Urmărind abordarea DG Regio (Comisia Europeană, 2014 b), metodele calitative au fost folosite de către echipa de evaluare pentru a identifica legăturile cauzale şi mecanismele de schimbare de-a lungul fiecărei etape a logicii de intervenţie, răspunzând la întrebările „de ce" şi „cum" a acţionat intervenţia. Principalele surse de analize calitative realizate în această etapă sunt interviurile cu beneficiarii, Agenţiile de Dezvoltare Regională, Ministerul Dezvoltării Regionale. Un set suplimentar de interviuri cu beneficiarii şi alte analize vor fi efectuate pentru versiunea finală a raportului de evaluare.

Principalele rezultate ale analizei calitative indică:

— Există o înţelegere generală cu privire la utilitatea DMI 4.3 ca şi măsură specifică pentru abordarea nevoilor specifice ale microîntreprinderilor.

— Principalele efecte la nivel de firmă sunt:

— Îmbunătăţirea capacităţii antreprenoriale. Efecte

economice pozitive pentru beneficiari în ceea ce priveşte ocuparea forţei de muncă, cifra de afaceri şi calitatea producţiei;

— Criza economică a avut un impact asupra implementării DMI 4.3, datorită dificultăţilor crescute ce ţin de capital şi de cash-flow (cofinanţare prin bănci). Acesta este un element care confirmă analiza cantitativă derulată de modelul analizei rezilierii.

— Principalele provocări pentru implementarea proiectului sunt următoarele: complexitatea procesului de pregătire a proiectului, durata procedurii de selecţie şi a procedurii de implementare, cash-flow-ul.

— În cele din urmă, în ceea ce priveşte procedurile administrative şi politicile publice, este important de subliniat că experienţa dobândită în timpul implementării DMI 4.3 a contribuit la îmbunătăţirea capacităţii, vizibilităţii şi credibilităţii autorităţilor implicate în implementarea POR. Au fost identificate o serie de soluţii corespunzătoare pentru problemele întâmpinate, iar încrederea publicului în ceea ce priveşte oportunităţile de finanţare a crescut şi, în acelaşi timp, a fost îmbunătăţită capacitatea de gestionare şi monitorizare a competenţelor".

— Aţi priceput ceva?! Uraa…! Trăiască Democraţia şi Libertatea de Exprimare! Sus şi jos Guvernul, strigă clasa muncitoare, funcţie de direcţia vântului electoral.

— Uşor, uşor – se agită din interiorul grupului Vasile Ursu. Acestea sunt concluziile de îmbunătăţire a muncii în domeniu pentru perioada 2014 – 2020, întrucât AM POR a aprobat deschiderea unei noi cereri de proiecte în cadrul DMI 4.3 „Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor „în toate regiunile. Bugetul total este de aproximativ douăzeci şi trei milioane euro.

— Dar autorităţile centrale şi cele locale ce fac? întrebă, total bulversat, Victor.

— Joacă miuţa – interveni din nou Sergiu Megieşu, acum cunoscător al jocurilor de picioare. Adică pasează răspunderile către micii funcţionari şi salariaţi, iar către ei şi societăţile lor (prin intermediari bineînţeles), banii poporului. Şi ca să intraţi în taina miuţei, acest joc de mare efect, uite, v-am adus câte un exemplar din regulament, scris de vecinul meu, un mare meşter în aşezat cuvinte pe o hârtie.

S-a lăsat pe moment o linişte constructivă, cât timp cei cinci părtaşi la vorbă au pătruns textul:

Miuţa
Un broscoi ş-o vrăbiuţă
Şi-au pus gând la o miuţă. El în rol de crai ferice.
Ea – ndemnată de amice.
Bârfa, slobodă-n oraş, Le-a pus totul pe făraş:
Să se-ntreacă, doar în doi, Fără mare tărăboi.
Locul pentru aşa dispută, Tocmai sus, sus se discută, Unde şeful, mare-n gaşcă, Ţine mult să îl numească.
Consultându-se frăţeşte, Pentru jocul care este, Stabilesc ei, în principiu, Zone dragi din municipiu.
Broscoiul, fiind simpatic, şi-a făcut un plan tematic, Pus pe planşă fir cu fir.
De la ştrand la cimitir.
Curioasă, vrăbiuţa
A zburat şi ea fuguţa.
Să pornească acest sport
Plin de fente şi efort.
Gestul micii zburătoare Nu-i făcut la întâmplare! Ştie ea să ciripească
Şi prin curtea cea domnească.
Asta-i zona cea mai mare, Să-ţi pui mintea la-ncercare, Luptându-te cu disperare

Să nu faci în joc eroare.
Pentr-un joc bine gândit Un balon nu-i nimerit.
Locul lui, pentru miuţă, O să-l ia doar o punguţă.
Toate astea stabilite, Merg cu gândul înainte Pe traseu, jucând miuţa.
Cum vor manevra punguţa!
Sfătuită, pregătită, Vrăbiuţa amintită.
Dând uşor din aripioare, Spune da la provocare.
Ştie ea c-aşa e bine
Când la joc rândul îţi vine, Gânduri mari să împlineşti, Musai e să te-nfrăţeşti.
S-a dus pe teren fuguţa că acuşi vine miuţa
Şi ea vrea, chiar înadins, Să adopte stilu-mpins.
Lui broscoi, îi cere clanul, Să dea la-nceput cu banul. Vrăbiuţa nu se opune Precizând că e pe bune.
Şi cum banul e pervers A ieşit totul invers.
Cum că-n poartă să stea ea când dă el câte-o ghiulea.
Şi cum totul s-a prezis Trecem la jocul promis. Nu voi merge în decor, Stau ca simplu spectator.
La ştrand, fiind zăvoi, Avantaj pentru broscoi.
În domneasca noastră curte, Vrăbiuţa este-n frunte.
Prin parcuri, să facă faţă, S-au gândit la suprafaţă: Că nu pot în doi s-alerge Dublu cât îi dat în lege.
Au jucat şi în gondolă, Neavând la ei busolă, Aşezarea pe banchetă
Fiind doar tema lor secretă.
Mai pe seară, pe-nserate, Joacă punga pe furate.
Dimineaţa, pe lumină, N-o pasează, că e plină.
De faulturi n-au fost feriţi, Fiind uşor descoperiţi.
De arbitrul influent şi la jocul lor atent.
Cum arbitru-i De-Ne-Atins, Jucătorii s-au convins
Să-şi spargă cuminţi găşcuţa Terminând aici Miuţa…
Şi uite aşa, cunoscând „Miuţa”, unii dintre jucătorii pasionaţi de acest sport, devenit deja popular, şi-au ridicat,

după briza miloasă a vremii, case de piatră cu havuzuri, cu foişoare de priveală şi grădini cu izvoare curgătoare. Asta, spre liniştea celor din trecut, din acele tihnite vremi de sfârşit de secol XIX, când familii greu truditoare, vreme de-o viaţă de osândă făceau avere, preţ de trei generaţii.

Şi astea toate, deşi din epoci diferite, se întâmplă sub ochii înlăcrimaţi şi braţele neputincioase ale celor mulţi, de aici, din sânul Moldovei şi care, culmea, în calitatea lor de spectatori ai jocului „Miuţa" sunt obligaţi şi să aplaude fentele reuşite sau faulturile mai mult sau mai puţin întâmplătoare, ca să nu mai vorbim de golurile care se dau în bugetul jocului.

În drum spre ieşirea din primitoarea cabană, Apostol, cel care le fusese până acum gazdă deosebită, îi şopti la ureche lui Condeiescu că doreşte să vorbească cu el între patru ochi, că are ceva important să-i spună.

— Bine, răspunde Condeiescu, vorbim la telefon şi stabilim unde şi cum ne întâlnim.

Conform înţelegerii telefonice, pe treizeci şi unu iulie, ziua când se împlineau cinci sute şaizeci şi opt de ani de la documentul prin care Alexandru cel Bun a dăruit Mănăstirii Bistriţa două prisăci şi o „Casă a lui Crăciun de la Piatra", Apostol şi Condeiescu, luându-şi cu ei bastoanele pentru drum, îmbrăcaţi într-o costumaţie mai lejeră, demnă de o mişcare spre munte, cu paşii lor domoli, corespunzători cu anii pe care îi duceau în spate, au urcat spre Gospodinele Pietrei, un loc minunat pentru depănat amintiri, dar şi numai bun pentru „belvedere", deoarece îţi oferă posibilitatea să priveşti de la înălţime Perla Moldovei.

La ora zece punct au dat piept în piept cu harnica şi gingaşa patroană, o demnă urmaşă a gospodinelor ce au durat această bijuterie de cabană în cel mai strategic loc pentru a contempla frumuseţile zonei dar şi pentru a crea

sau dezlega conspiraţii din cele mai diverse domenii.

Fiind clienţi vechi ai localului, au fost invitaţi în separeul din partea de sud-vest, de unde puteau să cuprindă cu privirea toată zona de la Ceahlău şi până la Cernegura şi Pietricica.

Mai nerăbdător să înceapă discuţia, Apostol rupe tăcerea cu o întrebare numai bună de încălzire.

— Şi zici, dragă Condeiescule, că astăzi e sărbătoare? Se împlinesc cinci sute şaizeci şi opt de ani de la atestarea documentară a târgului nostru.

— Şi da şi nu. Afirm acest lucru, întrucât depinde la ce documente istorice ne referim. După unii istorici „Piatra" este o denumire geto

— Dacică şi ar descinde, cel mai probabil din tracicul termen „piatră". Primele menţiuni scrise despre oraşul Piatra se găsesc în cronicile ruseşti (1387 – 1392), dar, efectiv prima atestare documentară se găseşte în documentul emis de Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei, la data de 30 ianuarie 1395. Până în anul 1859, târgul de sub poalele Pietricicăi s-a numit Piatra. Abia în acest an i se adaugă cuvântul Neamţ, devenind Piatra Neamţ, mai mult ca sigur din dorinţa de a prelua din puterea ce-o avusese în timp Târgul Neamţului, aflat lângă istorica Cetate a Neamţului. Dar asta ar fi o altă poveste!

— Constat, încă odată, cât de pregătit eşti în acest domeniu al istoriei şi geografiei ce priveşte îndeosebi locurile noastre. Aş dori, însă, să trecem la dezbaterea problemei ce mă frământă şi pentru care ne-am dat astăzi întâlnire.

— Bănuiesc că este vorba despre soarta fiului bătrânului Victor.

— Da, da.

— De acord. Dar, înainte de a vorbi despre soarta bătrânului Victor, întrucât am intrat, după cum singur ai

constatat, în priza aducerilor aminte din zona în care ne aflăm şi când în faţa noastră surâd, sclipind complice sub razele solare, apele legendarei noastre Bistriţa, dă-mi voie să pomenesc câte ceva din cele auzite şi trăite de mine, privind povestea acesteia.

Cu forţele sporite de sporul de ape adus de Dorna şi Neagra Şarului, Bistriţa lasă în urmă Depresiunea Dornelor şi se îndreaptă spre Munţii Bistriţei, hotărâtă să-i ferestruiască.

Mai întâi ocoleşte prin dreapta versantul înclinat al muntelui Barnarel, apoi alunecă lin pe lângă terasele cu case şi păşuni de pe malul drept. Dacă te-ai opri pentru o clipă în fâneţele smălţuite cu garofiţe şi margarete, nu ai şti încotro să priveşti mai întâi: spre creasta de cocoş a Pietrosului, un crâmpei de zid crenelat, ridicat deasupra culmilor din jur, către turnurile de cetate ruinată ale Pietrelor Doamnei, sau la spinarea gârbovită a Giumalăului, unde se vede bine o cruce înălţată chiar pe vârf.

Ajunsă în locurile înguste de la Zugreni şi simţindu-se împresurată, Bistriţa se repede cu furie spre pereţii de stancă de la Colţul Acrii. Îl ocoleşte descumpănită, se întoarce în loc şi încearcă să îl atace pe partea opusă.

Neputând birui muntele, râul se aruncă înspumat spre alţi pereţi coborâţi din culmea muntelui: Scara, Coiful, Moara Dracului.

Ostenite, apele tulburi ies la lărgime la Chiril şi, împăcate cu sine, curg vălurite pe sub punţile întinse pe cabluri. Au fost învinse? Câtuşi de puţin! Şi dilema asta din jocul apei cu muntele dăinuie de la începutul veacurilor.

Meandrele pe care le vedem în Cheile Zugrenilor stau mărturie victoriei pe care Bistriţa a repurtat-o în lupta cu muntele, cu acea culme care, în alte ere geologice, lega Pietrosul de Giumalău, de departe vârfuri de referinţă.

Dacă ţinem cont că aici Bistriţa curge la şapte sute cinci zeci metri altitudine, vedem rezultatul trudei sale în diferenţa de nivel de peste o mie de metri.

De altfel, dacă ai ocazia să te afli pe creasta îngustă a Munţilor Bistriţei, în preajma vârfurilor Pietrosu, ori Bogolin, sau la fel de bine pe culmea îngustă a Muchiei Ţepuşelor de sub Giumalău, în faţa ochilor se deschide un peisaj grandios, ce poate rivaliza cu oricare altul din Carpaţi.

Una din teoriile geologice prin care se încearcă să se explice modul în care Bistriţa a străpuns culmea Pietrosu-Giumalău pleacă de la premisa că iniţial apele Bistriţei, ajunse în Depresiunea Dornelor, se îndreptau către marea ce staţiona în Depresiunea Transilvaniei, iar când calea apelor a fost barată de lanţul vulcanic al Călimanilor, în spatele acestuia s-ar fi format un lac, iar când apele lacustre „au dat pe afară”, Bistriţa şi-ar fi găsit actualul curs.

Se pare, totuşi, că procesul de ridicare a culmii muntoase Pietrosu-Giumalău în calea apelor Bistriţei a avut loc concomitent cu erodarea tânărului relief de către ape.

Din jocul pe verticală al celor două forţe ale naturii a rezultat spectacolul geologic la care astăzi putem fi martori pentru o clipă.

Mai jos de satul Crucea, Bistriţa intră din nou într-un sector de vale îngustă: vestitele Toance.

Pragurile de cuarţite şi bolovanii fixaţi în albie zdrenţuiesc oglinda mişcătoare a apei. Aici se află „Piatra lui Toader” locul unde, spune legenda, şi-a găsit sfârşitul un iscusit plutaş. Şi, ca-n orice legendă care se respectă, tragedia sa petrecut în ziua dinaintea nunţii sale…

După cum se ştie, plutăritul a reprezentat mijlocul tradiţional al transportului lemnelor din bazinul montan al

Bistriţei.

După construcţia barajului de la Izvorul Muntelui, plutele coboară pe Bistriţa de la confluenţa Bistricioarei cu Putreda şi pană pe lacul de acumulare.

Ajunse pe lac, plutele sunt remorcate până la debarcaderul din localitatea Potoci, unde buştenii sunt scoşi din apă şi transportaţi în aval cu mijloace auto.

Mai jos de Toance, Bistriţa primeşte afluent pârâul Neagra şi valea mai lărgită a permis aşezarea satului Broşteni, una dintre cele mai importante aşezări de la Vatra Dornei şi până la Bicaz. Şi asta încă de la începutul secolului XVIII. La Broşteni, funcţiona încă de pe atunci o şcoală vestită, unde David Creangă şi-a adus feciorul Dumitru şi pe nepotul Ion Creangă să înveţe aici. I-a aşezat în gazdă la baba Irinuca şi s-a dus peste culmea Stânişoarei, îndărăt la

Pipirig.

Din „Amintiri din copilărie” ştim că opţiunea pentru Broşteni nu a fost tocmai inspirată: s-au umplut de râie de la caprele gazdei, iar când stânca slobozită de pe coasta din spatele casei a trecut prin pereţii de bârne şi a căzut într-un… pahar! paharul s-a umplut şi au fost nevoiţi să fugă cu plutaşii până la Borca, la Vasile, fratele mai mare al vărului Dumitru.

De la Broşteni şi până la Farcaşa, Bistriţa are un curs rectiliniu, căci a părăsit zona rocilor metamorfice, mai dure şi a intrat în zona sedimentară a flişului.

Pe stânga primeşte afluent pârâul Sabasa. Valea Sabasei e largă şi luminoasă, iar pe ea urcă „Drumul Talienilor” denumit aşa întrucât a fost construit de italieni în perioada 1902 – 1914, ce trece peste culmea Stânişoarei pentru a ajunge în cele din urmă până la Fălticeni.

Prin locurile acestea a fost purtată de durere şi de dorinţa de dreptate Vitoria Lipan, pentru a afla de soţul

omorât şi prădat. Ne amintim de finalul romanului lui Sadoveanu:

Gheorghiţă, ia vezi ce scrie pe baltag!…”

De oriunde am sosi, veniţi din cele patru zări, totul este fermecător, dar parcă cel mai frumos ar fi să coborâm cu pluta pe Bistriţa, la coada lacului de acumulare Izvorul Muntelui, unde ne întâmpină o privelişte minunată.

În primul plan vedem Piatra Teiului, un turn cenuşiu de calcare, înalt de aproape treizeci de metri.

Dincolo de aceasta, un viaduct elegant se întinde între malurile depărtate, oglindindu-şi arcadele în apele limpezi.

Chiar înainte ca apele lacului să împresoare stânca, uimirea oamenilor a alunecat spre fantastic, născându-se astfel legendele.

Alecu Russo a povestit una dintre ele, în care Diavolul s-a înţeles cu Dumnezeu să-l ajute pe acesta să pedepsească lumea căzută în ticăloşie. Într-o noapte întunecoasă, după o furtună aprigă, necuratul smulge o stâncă din culmea Ceahlăului şi când să o prăvălească în Bistriţa, pentru a provoca inundaţii şi potop, a auzit un cântat de cocoş, s-a cutremurat şi a scăpat piatra pe locul în care o vedem azi.

Înciudat de nereuşita sa, Diavolul obişnuia să se aşeze noaptea sus, pe piatră. Ca să scape de el, un cioban venit din transhumanţa de la câmpie, a adus cu el un pui de tei şi l-a răsădit pe vârf. Acesta s-a prins, dar a rămas închircit, neputând creşte de răutatea necuratului alungat.

O altă legendă spune că în munte trăia un căpcăun care fura fetele frumoase şi le ducea sus pe Ceahlău, unde le transforma în stânci…

Viaductul are menirea de a trece peste apele lacului drumuri importante, căci Poiana Teiului a fost o răscruce din cele mai vechi vremuri.

Un drum apucă pe Valea Largului, trece muntele prin pasul Patru Vodă şi coboară la Pipirig. Şoseaua continuă în lungul Ozanei, cea frumos curgătoare”, până la Târgu Neamţ.

Spre Transilvania, şoseaua pătrunde pe Valea Bistricioarei, prin Tulgheş şi Borsec, până la Topliţa şi Ditrău.

Înainte de construcţia barajului, şoseaua venită de la Vatra Dornei continua pe dreapta Bistriţei, pe sub munte şi trecea prin satele Călugăreni şi Ceahlău. Acum ea trece viaductul şi urmăreşte „golfurile” lacului până la baraj.

În mai puţin de un deceniu, omul a deschis aici nişte „chei” artificiale şi a ridicat un munte de beton în calea Bistriţei.

La 1 iulie 1960 apele au fost zăgăzuite şi trimise la centrala electrică de la Stejaru. Aceasta înghite o sută opt zeci de metri cubi pe secundă, în timp ce debitul Bistriţei e de aproape cinci zeci de metri cubi pe secundă.

De la Piatra Neamţ, Bistriţa iese din sectorul montan şi zbuciumul său se mai domoleşte. Dar nu devine un râu leneş, ca acele de câmpie, căci alte şi alte centrale hidroelectrice o pun la treabă.

La vărsarea în Siret, neştiută de nimeni, Bistriţa se răvăşeşte în câteva braţe adâncite printre limbile de pietriş…

Această poveste, o cunosc de la marele iubitor de natură, nimeni altul decât Gigi Cepoiu, cu ocazia „plimbării” prin grija Ministrului Culturii, a marilor actori ai României, în frunte cu regretatul Gheorghe Cozorici, în această zonă mirifică a Moldovei.

— Felicitări, dragă Condeiescule! Se vede de la o poştă că nu ai făcut degeaba umbră pământului la locul tău de muncă, Complexul Muzeal al Judeţului. Dă-mi voie, însă, să revin la problema noastră spinoasă, fiul bătrânului

Lacela.

— Bine, ai aprobarea mea.

Se aşezară mai bine pe scaunele din separeu, simţind în spatele lor adierea muntelui. O umbră mare trecu peste ei, oprindu-le, pentru câteva clipe, vorbele.

— Eu unul, urmare a serviciului practicat, cunosc multe amănunte, despre unele dintre ele pot să vorbesc, despre altele mai sensibile nu, întrucât, după cum bine ştii, am depus un jurământ de „credinţă”. Apoi, dincolo de jurământ, mai există şi conştiinţă, chiar dacă în mediile în care am lucrat, au circulat fel de fel de aprecieri la adresa lui. Ştii de cine vorbesc! Unii, mai ales din Europa occidentală, l-au făcut, la un moment dat, erou internaţional în lupta împotriva sistemului socialist şi dictaturii, neuitând să evidenţieze şi faptul că e un fel de demolator al Tratatului de la Varşovia. Mulţi colegi din sistem l-au supranumit însă „Curva” sau „Trădătorul de ţară”, cu toate că nici ei nu cunoşteau prea bine „ascensiunea” sa şi nu aveau cum să i se opună în vreun fel. Abia după eliberarea marelui sistem roşu de influenţa sovietică şi eliminarea comisarilor de tristă amintire din structura securităţii statului, au aflat că acest „student la chimie” a fost recrutat şi ajutat să intre în D.I.E. chiar de către Alexandr

Mihailovici Saharovski, şeful consilierilor sovietici din securitatea română. La această etichetare subscriu şi eu, întrucât foarte mulţi colegi de-ai mei au avut de suferit, iar unii au plătit chiar cu viaţa. Mai mult chiar, trebuie spus şi ştiut aşa cum se cuvine că efectele multiple ale

„Defectării” lui din 1978 au fost evaluate la o sumă apropiată bugetului României pe doi ani. Unii nu s-au putut opri şi i-au zis „şobolanul”, susţinând că ar fi fost capul răutăţilor în cei douăzeci şi şapte de ani cât a condus cele mai importante departamente din cadrul serviciilor de

securitate. După alţii, ar fi fost chiar de la început agent al K.G.B-ului infiltrat şi sprijinit de sovietici să urce treptele ierarhice până la cel mai înalt nivel, deşi era un ilustru necunoscut. Când K.G.B-ul a concluzionat că el poate deveni o momeală apetisantă pentru americani, s-a procedat la orientarea sa rapidă către C.I.A., care, pe nemestecate, l-a primit cu braţele deschise şi cu toate onorurile acordate transfugilor importanţi. Prin această mişcare, Moscova şi-a îndeplinit dorinţa uriaşă de a compromite relaţiile dintre România şi S.U.A., care până în anul 1978 erau exemplare, dacă avem în vedere numai statutul acordat României

— „Clauza naţiunii celei mai favorizate”, cu efecte benefice în plan economic şi de interes reciproc în multe alte domenii.

— Dragă Apostole! Văd că eşti bine informat, dar temător în a dezvălui aceste aspecte bătrânului Victor. El, ca orice părinte, trăieşte cu impresia că fiul lui este cel mai frumos, cel mai deştept, un bun român, un adevărat patriot şi cred că este normal să gândească aşa, că doar este sânge din sângele lui, şi este aproape convins, raportându-se la nivelul lui de înţelegere, că, indiferent de ce îţi oferă viaţa, rămâi cu inima şi sufletul alături de neamul tău, de tradiţiile şi obiceiurile înrădăcinate în acest sfânt pământ românesc. Cred că ai observat cum a primit informaţiile dezvăluite de noi la întâlnirile avute anterior, era şi bucuros dar şi derutat. Bucuros că fiul său, în lipsa părinţilor, a reuşit să-şi facă o carieră într-un domeniu sensibil, un domeniu care îţi poate aduce mari satisfacţii dar şi mari dezamăgiri, derutat de neputinţa lui de tată, care a lipsit de lângă el în momentele critice ale vieţii, tocmai atunci când fiul lui, nu întâmplător, se vede, a luat deciziile cruciale de tipul „A fi sau a nu fi”.

Dacă noi, am veni acum, întrucât sufleteşte aşa s-ar

cuveni, să-i punem în faţă tot ceea ce cunoaştem şi tot ce s-a scris despre fiul lui, mă tem că l-am pune în mare încurcătură, mai ales acum, când ştim amândoi că nu stă prea bine cu sănătatea. O incursiune în viaţa intimă a fiului său, mai precis cea referitoare la neîmpliniri, ca să nu-i spunem negativă, i-ar fi fatală. Iată de ce, am zis să chibzuim împreună cum ar fi nimerit să procedăm, că până la urmă, vrem noi sau nu, el va afla adevărul.

Atât de profundă era discuţia încât nici n-au observat când patroana a intrat în separeu.

— Cam răruţ pe la noi, domnule colonel! întrerupse şirul destăinuirilor celor doi patroana Cercului Gospodinelor.

— Ei, Irinuco! Venim şi noi funcţie de buget şi după cum ne învoiesc sergenţii casei (pentru el nevastă-sa era pe post de sergent).

— Iertaţi-mă, domnule colonel sau general, că se vorbeşte că v-au făcut general în rezervă, dar nu duceţi dumneavoastră grija banilor şi nici a nevestei. Aţi fost mereu un mare domn, mai ales când este în joc soarta unui om.

— Ai auzit-o şi pe asta! Nu întâmplător se spune că nu poţi scoate o vorbă în târg că imediat ajunge aici la voi, la „Gospodine”.

— Vorbeşte lumea, domnule general, ce are altceva de făcut, dar vă rog şi eu să-l ajutaţi pe bătrânul Lacela să-şi găsească fiul.

— Chiar la chestiunea asta lucram!

— Vă las atunci să definitivaţi planul. Am să trec mai târziu să vă mai aduc din specialităţile

„Cercului” nostru, că vorba unei gospodine adevărate, inspirate din zicerile tătucului Stalin:

„Ideologia şi munca trec prin burtă!”

Trezit parcă la realitate de spusele inimoasei

patroane, Condeiescu, punctă definitiv, pregătindu-se de ultima necesară operaţiune:

— Ştii ce mi-a trecut prin capul ăsta al meu bătrân şi încărcat de fapte şi date, după cum ştii că se acumulează o viaţă în munca de cercetător?!

— Ce anume?

— M-am gândit să pregătim momentul, că nu e deloc simplu ce vrem noi să facem. Poate ar fi indicat să apelăm la un psiholog, la cineva care să aibă o abordare mai nuanţată, mai sensibilă…

— Nu înţeleg, ce ai vrea să spui cu aceste cuvinte? Fă bine şi mă lămureşte!

— Din câte am învăţat eu şi din câte am dedus din experienţa altora, un om, înainte de a fi supus unui asemenea tir de informaţii, ce l-ar putea afecta emoţional într-un mod nemaitrăit în viaţa sa, trebuie pregătit cumva.

— Cu ce să-l pregătim?

— Ar fi bine să apelăm, mă repet, la un psiholog, pe care să-l rugăm să realizeze un portret, o imagine complexă care să ne folosească, a unui personaj cu dublă personalitate pus în slujba unor mari servicii secrete ale vremii. Adică să joace un rol în toată această poveste, ca un fel de model: vezi ce poate ajunge un om! Şi astfel să îl pregătim pe prietenul nostru să mestece mai uşor realitatea cruntă ce i se va dezvălui!

— Nu e deloc o idee rea; are sorţi de izbândă. Iar dacă stau şi mă gândesc bine, am avea chiar destui clienţi, mai ales că eu cunosc câţiva, îndeosebi pe cineva pregătit deja în domeniu. Am să-i ofer toate datele pe care le deţin şi după ce îşi pregăteşte „imaginea”, îl invităm la şezătoarea noastră, şi, ca şi cum ar fi pe nebăgare de seamă, îl lăsăm să „se spovedească”. Cu această momeală, îl facem pe Victor să priceapă că aşa sunt toţi cei care au îmbrăţişat meseria de lucrător de securitate şi o să îl

pregătim să nu fie surprins de caracterul şi de acţiunile propriului fiu, atunci când le va afla.

— Atunci, hai să mai ridicăm câte-o berică rece, că şi aşa dă soarele peste noi ca un nebun fără de treabă.

III. Crucea uitată: *I.M.P.*

Timpul se scurgea, umbra muntelui întinzându-se tot mai strânsă. Părea că nimic nu mai poate să se întâmple, lumea având metehnele ei, dictate de sus, inviolabile şi grele. Dar acest fapt nu putea să-i descurajeze pe prietenii noştri de discuţie; bine antrenaţi cu această nouă strategie, demnă de pus în practică, aveau să se întâlnească din nou, la un pahar de vorbă, ca pretext, dar cu treabă sănătoasă şi serios pusă la punct, într-o echipă consolidată acum şi cu un al şaselea membru, chiar în ajunul zilei de 23 August.

Înainte de a intra propriu-zis în derularea cronicii noastre ce priveşte importanta lor dezbatere programată pentru ziua de 22 August, merită să facem o mică incursiune în documentele de tot felul ce s-au scris despre evenimentele petrecute la 23 August 1944, căci Slavă Domnului, sau slavă istoricilor, sunt numeroase! Numai că, din păcate, cu mare pricepere şi îndemânare, s-au ascuns neamului românesc unele adevăruri, în cele mai multe cazuri, acest fapt conducând la urmări nefaste pentru ţară.

În primul rând, s-a omis, deliberat, după cum am mai spus, o prezentare reală a situaţiei militare din primăvara şi vara anului 1944. Cel mai grav aspect, trecut sub tăcere foarte mulţi ani, se referă la marea trădare de la Iaşi, din 20 august 1944, a comandantului Armatei a 4-a, general de corp de armată Mihai Racoviţă, trădare săvârşită, în egală măsură, cu ştirea Casei Regale şi a Partidului Comunist.

În al doilea rând, nu s-a suflat o vorbă despre sabotarea conspirativă dinspre Casa Regală şi P.C.R. a tratativelor diplomatice ale guvernului Antonescu, de la

Cairo şi Stockholm, iniţiate încă de la sfârşitul anului 1943, pentru încheierea unui armistiţiu separat, privilegiat şi avantajos României, având punct final arestarea lui Ion Antonescu şi a guvernului său.

Încă din anul 1942 au fost schimbări importante pe linia frontului, schimbări ce l-au făcut pe Antonescu să declare: „Germania a pierdut războiul, trebuie acum să ne concentrăm să nu îl pierdem pe al nostru”.

Demersurile lui Antonescu şi ale echipei lui de experţi s-au lovit ca de un zid în faţa orgoliilor marilor puteri, Anglia şi America, prin reprezentanţii lor Churchill şi Roosevelt, care aveau interese diametral opuse în legătură cu ieşirea României din Axă. Churchill miza pe faptul că germanii şi românii vor temporiza înaintarea ruşilor spre Europa, iar o debarcare anglo-americană în Balcani ar tăia drumul ruşilor spre Europa. O altă părere o avea însă Roosevelt, care susţinea o capitulare necondiţionată. Cu toate argumentele aduse de specialiştii militari, de diplomaţii de meserie, că varianta cea mai bună este încheierea armistiţiului în condiţiile negociate de echipa lui Antonescu, acest lucru nu avea să se întâmple. Credem însă că punctele negociate de echipa lui Antonescu meritau să fie urmate întru totul. Iată-le, spre neuitată ştiinţă:

1. Trupele române de pe front se predau ruşilor sau, dacă nu, vor ataca direct trupele germane. În această situaţie, ruşii se obligau să le aprovizioneze cu armament şi alte materiale necesare şi să rămână la dispoziţia lui Antonescu şi Maniu pentru a restabili independenţa şi suveranitatea României;

2. Ruşii acceptă ca România să dea un ultimatum de cincisprezece zile Germaniei, pentru a-i părăsi teritoriul înainte de a-i declara război. În cazul retragerii trupelor germane, România poate rămâne neutră;

3. Arbitrajul de la Viena este nul şi neavenit. Transilvania revine la patria-mamă în totalitate;

4. Ruşii se mulţumesc numai cu o fâşie de trecere în nordul ţării, iar guvernul român poate să-şi exercite funcţiile într-o parte a ţării neocupată de armatele sovietice;

5.

6. Recunoaşterea anexării Basarabiei şi Bucovinei de Nord de către Rusia.

Desigur, a existat şi celălalt plan, redactat în paralel de comunişti, prin liderul Emil Bodnăraş, plan mai sumar care prevedea:

1. Răsturnarea prin forţă a dictaturii militaro-fasciste;

2. Scoaterea ţării din războiul hitlerist;

3. Întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste.

Regele s-a împotrivit armistiţiului negociat de guvern cu ruşii, temându-se de Antonescu. Este de notorietate declaraţia făcută de rege lui Gheorghe Brătianu: „Dacă îl lăsăm pe Antonescu să facă singur armistiţiul, ne va ţine sub papuc”.

Dacă la toate aceste elemente adăugăm şi atitudinea lui Roosevelt, care rămânea neclintit privind acţiunea de capitulare necondiţionată şi decizia luată la Conferinţa de la Teheran a şefilor de state din U.R.S.S., S.U.A. şi Anglia, ca România să fie inclusă în sfera de influenţă a U.R.S.S., avem dimensiunea şi contextul internaţional care au stabilit soarta României.

Până la urmă regele şi echipa lui au acceptat planul elaborat de către P.C.R.

Ce a urmat, se cunoaşte şi mii de minţi luminate mai mult sau mai puţin, dar sigur mai puţin binevoitoare faţă de destinul României, sau întrecut în a prezenta fel de fel de supoziţii sau interpretări de îţi vine să pronunţi, în

calitate de cetăţean cinstit şi umil al acestei ţări, întrebarea directă: Actul de la 23 August 1944 a salvat România sau a fost un act de trădare naţională?

Anii au trecut, obiceiurile s-au păstrat, am făcut chiar un salt calitativ după acumulări cantitative, păstrându-se aproape nealterat sloganul „Armata rusă participă, dar nu se bagă”, cum remarcăm şi în prezent, când îşi aduce contribuţia la eliberarea Ucrainei de sub „Ciuma portocalie”, expresie folosită de aşa zişii diplomaţi şi analişti din zbuciumatele noastre vremuri.

Acum cum o credeţi şi domniile voastre, nu avea dreptate pădurarul Costache, cel care a evidenţiat, în felul său, rolul armatei sovietice în eliberarea ţării de sub jugul fascist. Şi toată afacerea asta ne-a costat vreo trei miliarde de dolari la valoarea lor din anii 1945 – 1952, dar şi existenţa a 175.000 de soldaţi români care au luat drumul lagărelor sovietice. În privinţa jertfei umane din cel de-al doilea război mondial nu să găsit încă o metodă de a plăti cineva jertfa familiilor îndoliate.

Livada din spatele casei lui Victor Lacela părea acum neîncăpătoare. Se zvonise deja că vor veni noi membri pentru întregirea grupului purtătorilor de vorbe. Sfătosul bătrân a comandat chiar trei noi fotolii, tot pe măsura celor vechi, adică de nuiele bine împletite, rezistente, că nu întâmplător s-a dus vestea că în Lunca Siretului (deşi mare parte devastată) se mai găsesc încă aceste mlădiţe care dau viaţă mobilei de grădină. Ordinea sosirilor, cunoscută deja, a fost: gazda, Victor Lacela, Sergiu Megieşu, Apostol, Vasile Ursu şi în final Condeiescu însoţit de noul musafir. S-au aşezat la locurile lor, într-o linişte ce prevestea o noutate, o schimbare a tipicului. Chipul cel mai întrebător era a lui Condeiescu, care, intrat, vrând-nevrând într-o anume consonanţă cu o parte a istoricilor sau a comentatorilor de tot felul care s-au aplecat asupra

evenimentelor petrecute în cei peste două mii de ani de existenţă a zbuciumatului neam românesc, aşezat acum tihnit la „Masa purtătorilor de vorbe” din livada bătrânului Lacela, cugetă doar pentru el: „Trădătorii de neam au avut de unde învăţa şi tare mă tem că şi fiul lui Victor s-a procopsit cu asemenea apucături! Doamne fereşte să-mi citească gândurile bătrânul, că face infarct!” Se uită cu subînţeles la Apostol şi îl îndemnă din priviri să-l prezinte cum trebuie pe noul membru al grupului, deoarece la intrare se mulţumise doar a schiţa un salut reverenţios în faţa gazdei care îl vedea intrând alături de prieteni vechi. Răspunzând îndemnului din privirile lui Condeiescu, Apostol, folosi momentul să dea curs unui vechi protocol:

— Dragi colegi şi tovarăşi de suferinţă! Daţimi voie să vi-l prezint pe noul nostru „purtător de vorbe” de astăzi, pre numele lui Alin Păstoru, psiholog de meserie, cu un stadiu de zece ani petrecuţi în interiorul serviciilor secrete, motiv pentru care nu poate fi decât un bun cunoscător al caracterelor lucrătorilor din sistem, dar mai ales al celor cu funcţii de răspundere, deoarece misia sa l-a ţinut, de cele mai multe ori, aproape de aceştia.

Prezentarea succintă, dar lăsând în spatele ei o serioasă cotă de mister, a făcut ca pe faţa lui Victor Lacela să apară vizibile preocupări, făcându-i pe cei prezenţi să se întrebe câte dintre acestea vor putea fi descifrate vreodată. Nu puteai cuantifica exact: dacă este curios, dacă este intrigat, dacă este mirat sau pur şi simplu este speriat cu totul. Alin Păstoru fiind şi el pe fază, îşi începu discursul:

— Vă spun sincer că mă bucur de invitaţia făcută şi de faptul că am posibilitatea de a dialoga cu nişte persoane atât de interesante, de cunoscătoare în ale vieţii, atât de distinse, cum sunteţi dumneavoastră. Ştiu că poate nu o să mă credeţi. Îmi cer scuze de la cei ale căror sentimente o

să le răn esc sau ale căror convingeri o să le zdruncin. Dar vreau să fiu onest de la început şi până la capăt. Vă rog să ţineţi cont de ceea ce vine dintr-o lume despre care nici acum nu se ştie mai nimic… De un mod de viaţă care poate părea unora, de neconceput. Omul despre care m-a întrebat prietenul meu Apostol, şi-a schimbat, şi la propriu şi la figurat, de cel puţin trei ori şi chipul şi apucăturile. Acum, după câte am studiat în legătură cu personalitatea generalului, cu care domnul Victor se mândreşte pe bună dreptate, este posibil, ca puternicii lumii secrete de astăzi să caute acest aşa-zis ultim chip, pentru ca, intrând în posesia lui să îi poată da de urmă cât mai rapid, întrucât şi la aceste structuri este cunoscută zicala, că „timpul nu iartă pe nimeni!”

— Dar pentru ce?! Mă veţi întreba.

Sunt mulţi acei care nu au uitat nimic şi, în interesul menţinerii în actualitate a problemei cu pricina, încă mai anunţă că acordă recompense de mai multe milioane de dolari pe capul generalului.

Eu, însă, i-am cunoscut bine prima înfăţişare, de-a lungul a mai bine de zece ani şi apoi încă aproape unsprezece, atât cât am avut de suferit din cauza lui.

Având în vedere ce ştia să facă şi ce a făcut, era mereu în atenţia noastră de psihologi ai sistemului. Câte declaraţii nu a trebuit să dau asupra modului cum interpretam apucăturile lui, care apucături conturau orice, numai un caracter nu! Era un om, ehe… Aşa că vorbesc în cunoştinţă de cauză. Precizez, ca psiholog, că, după mine, problemele lui, fără a-l disculpa, au toate elementele care impuneau o complexă investigaţie de specialitate.

Am să mă străduiesc (nu ştiu dacă o să şi reuşesc) să „traduc” într-un limbaj obişnuit imaginea pe care mi-a creat-o.

În primul rând, vreau să subliniez faptul că persoana

în discuţie era, orice s-ar spune, o fiinţă înzestrată cu multe aptitudini, am putea spune un om plin de calităţi, care ridică sus de tot o persoană. Vorbim despre un om extrem de inteligent, supradotat chiar (un coleg care se ocupa de testările speciale mi-a spus că ar avea un coeficient de inteligenţă de peste o sută şaizeci!, vă daţi seama ce înseamnă asta, cu ce nume mari din ştiinţă ar putea fi comparat), cu un talent neobişnuit pentru învăţarea limbilor străine (din câte ştiu, vorbea fluent opt limbi străine şi cunoştea alte unsprezece), cu aptitudini de ordin matematic (expert în sisteme de cifrare/codare) şi tehnic (inginerie la cel mai înalt nivel), cu o voinţă de fier şi o încăpăţânare pe măsură. Aşadar, întrunea multe însuşiri care să îl recomande pentru o ascensiune fulgerătoare în profesia sa, aceea de lucrător din umbră.

Ca specialist, însă, m-a interesat, în primul rând, personalitatea sa, dubla sa personalitate, situaţie care m-a determinat să îmi pun întrebarea legitimă dacă nu cumva, pe lângă atâtea secrete să fi dorit şi apoi să fi încercat să intre în personalitatea altcuiva. De la acest raţionament până la bănuiala că ar fi intrat realmente, nu mai era decât un pas…

Din ambele poziţionări privit, părea destul de confuz, nehotărât, luând greu decizii, inclusiv datorită unui spirit critic excesiv, dar şi unui simţ de prevedere şi suspicionare dus până la paroxism. Aşa că a ajuns ceea ce a ajuns: un specialist de excepţie, care a pendulat între insul credincios şi devotat patriei până la sacrificiul invocat în jurământ, pe de o parte, şi persoana care, într-o dedublare de zile mari, poate să trădeze totul, fără umbră de regret. Aşa că mi-am zis: Se poate vorbi, fără a greşi, de un caz uriaş de dublă personalitate sau, ţinând cont şi dintr-o altă perspectivă, de o manipulare fără pic de jenă a celor în drept şi apoi a opiniei publice!” În cadrul psihologiei şi mai

ales al psihopatologiei contemporane, problematica personalităţii multiple se dovedeşte a fi un domeniu foarte dificil, fiind, categoric, foarte puţin explorat. Un aspect neclar este, spre exemplu, acela dacă un individ poate să se comporte constant, un timp îndelungat, conform exigenţelor unui alter ego, fără ca, în această perioadă, personalitatea sa iniţială să se manifeste. Conform rezultatelor majorităţii studiilor experimentale, sar părea că nu este posibil acest lucru.

Fiind tot mai intrigat de situaţie, am aprofundat studierea personalităţii lui şi iată concluziile la care am ajuns. El era ambivert, deci nu a prezentat extraversia specifică persoanelor profund angrenate în relaţiile interumane, cum sunt cadrele de informaţii.

Pe parcursul carierei, s-a remarcat nu numai printr-o inteligenţă ieşită din comun, dar şi printr-un echilibru psihic desăvârşit, care i-a permis să depăşească multe situaţii deosebit de dificile şi riscante (cum ar fi perioada „războiului" purtat cu un coleg care îl acuza de trădare pe când se afla la post într-o ţară occidentală).

Era un om extrem de dominator şi agresiv, umilindu-i şi „săpându-i" fără milă pe cei care nu i se supuneau necondiţionat sau care creau impresia că ar sta în calea ambiţiilor sale nemăsurate. Această conduită a fost favorizată şi de faptul că, practic, nu avea niciun fel de valori stabile, reperele sale „morale" constând în ideologia agreată în momentul respectiv de şefii ierarhici, la care se adăugau, la loc de cinste, propriile interese, profitoare de-a dreptul, dacă nu meschine. Era o persoană prudentă, mai bine zis, laşă, preferând să-i expună mai degrabă pe subordonaţii săi la pericole, decât să îşi expună cumva propria persoană.

Ceea ce m-a frapat întotdeauna la el, a fost formidabila sa insensibilitate, camuflată cu atât de multă

grijă sub masca amabilităţii, colegialităţii şi omeniei, încât majoritatea celor care l-au cunoscut nu au sesizat această complexă mască a unui caracter deformat sau, cum spunea un mucalit de pe la noi, în alte vremuri, „om fără niciun caracter”!

Nu i se poate nega imaginaţia bogată, care, combinată cu o luciditate rară, în asociere cu un calm englezesc, i-au permis să întreprindă acţiuni creative şi eficiente, ce au contribuit decisiv la ascensiunea sa profesională fulminantă. S-a făcut remarcat prin spiritul său liberal, dar şi prin „setea” de independenţă, trăsături de caracter acceptate şi respectate de către şefii ierarhici din interior sau din exterior.

Această situaţie se datorează, poate, şi faptului că avea o perfectă stăpânire de sine, datorită căreia a evitat „derapajele” de la doctrina şi disciplina de breaslă, în ciuda nonconformismului său precum şi a impresiei de om foarte mulţumit şi relaxat, fără frustrări, pe care o lăsa oricărui interlocutor.

A fost foarte greu pentru mine să stabilesc care sunt motivele cele mai importante care îi dirijau viaţa. De altfel, aceasta a fost întrebarea aflată pe buzele tuturor când a „defectat”: „De ce a făcut acest gest?” Întrebarea este cu atât mai justificată cu cât sensul existenţei sale avea, până în acel moment, două componente: dorinţa nemăsurată de ascensiune profesională, implicit socială, pe de o parte, şi materialismul feroce, pe de altă parte. Ambele îi fuseseră satisfăcute din plin: la o vârstă relativ tânără ajunsese aproape de vârful carierei (când alţii, deja, se pensionau cu gradul de maior sau, cel mult, de locotenent-colonel), iar din punct de vedere material, ajunsese să posede o avere impresionantă pentru un cetăţean al unui stat socialist, fără ca acest amănunt să îi fie cumva imputat.

Dar acest nou paradox aparent poate fi explicat, mai

cu seamă dacă interpretările oferite de unii autori bine documentaţi sunt veridice. Astfel, dacă a trecut în tabăra N.A.T.O., infiltrându-se de fapt ca spion sovietic, atunci poziţia obţinută, atât în cadrul K.G.B. cât şi C.I.A., a însemnat o treaptă superioară în ascensiunea în plan profesional. Pentru

„Serviciile" aduse S.U.A. şi recunoscute, ca atare, şi-a consolidat şi poziţia socială în această ţară, eliberându-se, totodată, de stigmatul de

„Securist" care, oricând, putea căpăta şi sensuri extinse către statutul nedorit de criminal, mai ales pe fondul unor evenimente deosebite. De asemenea, banii obţinuţi de la ambele puteri în acest context depăşeau cu mult suma „modestă" confiscată imediat după plecare de statul român. În ambele cazuri, însă, discursul patriotard şi total ostil securităţii era mai mult decât necesar pentru a-şi menţine şi consolida poziţia în cadrul celor două servicii şi pentru a obţine cât mai mulţi bani, jucând, ce-i al lui e al lui, un rol pe măsură; să nu uităm apoi şi cât a câştigat din vânzarea cărţilor pe care le-a publicat.

Studiindu-i-se şi publicistica, s-au evidenţiat o serie de aspecte care relevă prezenţa unor trăsături psihopatologice în personalitatea lui.

Mai întâi, constatăm o hiperbolizare a propriilor realizări profesionale, care contrazice flagrant realitatea şi frizează ridicolul în multe cazuri, hiperbolizare asociată cu o imensă compasiune faţă de sine, un om atât de bine intenţionat şi pus în situaţii atât de ingrate de un sistem criminal, în care a ajuns să lucreze datorită naivităţii, ulterior fiind prea târziu pentru a-l părăsi! Ca să vedeţi ce a putut gândi! Într-un cuvânt, narcisismul şi egocentrismul capătă accente patologice, sugerând existenţa elementelor specifice tulburării de personalitate narcisiacă sau a celei histrionice (trebuie să precizez că în ambele cazuri,

subiectul face tot posibilul să se plaseze în centrul atenţiei, aceasta fiind dominanta sa comportamentală).

Din această perspectivă, „defectarea" sa poate fi mult mai mult pusă pe seama unei dorinţe incontrolabile de a deveni un „supererou", trezirea şi exacerbarea unui spirit de aventurier mondial, şi nu pe seama unui ordin primit de la Moscova. E o ipoteză pe care o susţin, cu atât mai mult, cu cât au trecut mulţi ani de când personajul nostru continuă să publice materiale prin care accentuează caracterul criminal şi neromânesc al Securităţii, aducând mereu în prim plan importanţa gestului său şi consecinţele extraordinar de semnificative declanşate de plecarea sa. Firesc ar fi fost să renunţe la această temă sau, măcar, să o dezvolte pe altă direcţie, deoarece epuizase cam tot ce se putea spune în primii zece – cincisprezece ani; ar fi fost mai productiv dacă începea să se concentreze pe un alt domeniu; sau să nu mai publice deloc, dacă nu mai avea inspiraţie.

Pe de altă parte, dacă ar fi revenit la valorile tinereţii lui, ar fi trebuit să renunţe la reclama făcută propriei persoane, ca la o manifestare care i-ar leza demnitatea, în ultimă instanţă.

Şi acum, câte ceva legat de criza de identitate:

Dacă la omul obişnuit, criza de identitate se manifestă plenar în perioada adolescenţei, după care se atenuează sau dispare, la trădători rămâne o problemă pentru toată viaţa. Jucând atâtea roluri (şi trebuie să fii foarte convingător), se pune, la un moment dat problema cine sunt, în realitate? Din câte am înţeles, fiul domnului Lacela (ies din rol, dar trebuie să spunem lucrurilor pe nume) nu numai că juca aceste roluri, prin specificul meseriei, dar era şi agent dublu (al Securităţii şi K.G.B.-ului) sau, poate, chiar triplu (cum am dat de înţeles, aproape sigur că lucra şi pentru C.I.A.).

Este firesc ca opţiunile sale să îi fi afectat structura personalităţii, în ciuda echilibrului său aparent.

În ciuda sângelui rece specific, am intuit la el, întotdeauna, o anumită „derută" cu privire la cine sau ce este. Aceasta, aveam să aflu ulterior, se evidenţia mai ales când avea de îndeplinit misiuni complexe, care puneau în ecuaţie şi serviciile secrete ruse sau chiar americane. Nu mai avea aceeaşi fermitate în decizii, recurgea la schimbări neaşteptate de plan.

Duplicitatea sa se manifesta şi în alte domenii; se folosea de calitatea pe care o avea pentru „a-şi face rost" de tot felul de bunuri, greu accesibile românului de rând, şi de a le comercializa, ceea ce e de mirare mare, totuşi:

În primul rând dacă ne gândim la „ştaiful" personajului, în al doilea rând dacă ne amintim de faimoasa lege a „ilicitului", căruia, se vede, el îi făcea în ciudă, cu multă pricepere şi curaj, de altfel.

Elementul comun, care permitea coerenţa de fond a comportamentului său rezidă tot în egocentrismul la care m-am referit şi în setea de putere atât de exacerbată: făcea orice, numai să îi aducă profit sau să îi servească în carieră. În rest, era actorie pură (cred că ar fi ajuns departe dacă ar fi îmbrăţişat această profesie) ...Probabil că acest egocentrism, ajuns la cotele maxime ale neomeniei, l-a determinat să îşi vândă ţara şi colegii pentru a-şi maximiza profitul.

O altă particularitate a personalităţii sale, de care trebuie ţinut cont, ar fi aceea că era bolnăvicios de răzbunător, atacând, deseori, fără pic de milă, şi pe oamenii care nu îi făcuseră niciun rău, doar dacă intraseră cumva în sfera bănuielilor sale patologice. Şi acest aspect poate fi explicat drept o consecinţă, nu atât a egocentrismului, cât a narcisismului său extrem. Dacă i se părea că un individ X nu îl bagă suficient în seamă,

narcisismul său rănit îl determina să facă tot posibilul ca să i-o plătească respectivului.

Toate aceste neconcordanţe între tânăr şi bătrânul Lacela m-au convins că nu poate fi vorba de tată şi fiu. Ar fi fost cu neputinţă o asemenea defectare, cu atât mai mult cu cât egocentrismul şi narcisismul se cristalizează încă din copilărie…

Aceasta este doar părerea mea. Rămâne de văzut la ce rezultat va ajunge cercetarea amplă pe care aţi început-o.

Trec anii, trec şi, de cele mai multe ori, nici nu doreşti să-i numeri.

Ei lasă în urmă amintiri sau poveşti, care, cu vrerea sau fără vrerea noastră, vor ajunge în neuitare, funcţie de importanţa lor, dar mai ales datorită celor care dau caracterul de clasă istoriei scrise şi nescrise.

Povestea fiului bătrânului Lacela, deşi dezbătută pe toate feţele de oamenii care au pus suflet şi pricepere în desluşirea ei, parcă intrase într-o fundătură greu de pătruns.

Adevărul, dacă el urma să fie scos la lumină vreodată, se încăpăţâna parcă şi le făcea cu ochiul, cum se spune în popor, avertizându-i că nu este prea departe.

Pe buzele şi în mintea celor şase părtaşi la dezbateri încercau să se pronunţe anumite vorbe; în faţa lor licărea totuşi o luminiţă, care, de cele mai multe ori, îi călăuzea spre cunoscutul îndemn creştin, readaptat acum cerinţelor cazului: „Crede, dar cercetează!”

Surpriza sau mai bine spus cheia de la această adevărată „Cutie a Pandorei” avea să o aducă Apostol, un împătimit şi un fruntaş, pe o anumită linie, mai cu seamă când era vorba de cunoaşterea şi interpretarea avizată ale ştirilor din mass-media.

— Am pentru voi o ştire bombă! Aşa li se adresă,

bucuros şi plin de el Apostol, chiar înainte ca „ortacii lui” (dacă ne gândim la ascunzişurile muncii lor, nici nu se poate spune că nu ar fi fost corectă expresia, mai cu seamă dacă ne raportăm şi la munca lor subterană în căutarea adevărului) să îşi fi ocupat locurile la „Masa cea de taină” din livada lui Victor.

— Hei! Nu ne lua aşa repede, că suntem cu stomacul gol, întrucât cafeluţa abia coboară în ceştile pregătite de priceputul cafegiu Sergiu, că de are omul experienţa celui mai mare combinat chimic din ţară, interveni posomorât Vasile Ursu, care dădea impresia că s-a sculat cu noaptea în cap, nereuşind încă să se adapteze preocupărilor de peste zi.

— Gura ta-i mereu slobodă, Ursarule! Nu cumva aluzia se referă la cafeaua de astăzi, ca fiind cumva şi ea un produs chimic, se apără Megieşu.

— Şi una şi alta. Nu mai există produs fără acele E-uri, cum le zice ştiinţific. Cu atâtea ingurgitări din astea moderne, rezultate din economia de piaţă (viaţă ar fi mai corect), o să ne fie găsite trupurile, peste ani, mumificate, deor crede urmaşii că au fost mulţi îngeri pe pământ şi ne-or trece automat în rândul sfinţilor.

— Iar ai fost aseară pe la „Doi cocoşi” ori pe la „Porumbiţa”, scumpule Urs! râde pe sub mustaţă Condeiescu.

— Vouă vă arde de şotii, chiar acum când am dat de „Firul Ariadnei”, spuse, relativ mânios Apostol. Nu vedeţi că bădia Victor a început deja să transpire! Nu mai vorbiţi pe de lături, nu se cuvine!

— El tremură şi transpiră de mai bine de şaizeci şi cinci de ani, interveni în discuţie cel mai proaspăt şi tânăr membru al grupului. Să vedem dacă şi-a însuşit ceva din portretul pe care l-am făcut şi prezentat.

Conştient că destinul familiei sale a fost şi este în

centrul dezbaterilor confraţilor săi, şi nu de azi sau de ieri, ci iată, de aproape cincisprezece ani, bătrânul Lacela îşi luă seamă, cum ar fi făcut străMoşul lui, Arcadie, şi le ceru convivilor să facă o pauză de vorbire: după atâtea spuse la masă, se arată acum rândul său; el trebuie, numaidecât, să prezinte şi varianta lui, în legătură cu mult controversatul caz.

Profitând de această binemeritată întrerupere, Condeiescu îi şopteşte la ureche lui Apostol:

— Strategia noastră ar putea da roade, chiar dacă psihologul a luat-o pe de-a dreptul.

— Nu te grăbi să tragi deja concluzii! îi întoarse vorba Apostol. Mai e cale lungă până vom da de capătul firului.

Pentru a-i întări convingerea că face bine să se descătuşeze de îndoielile care îi frământă sufletul, legat de fiul său drag, Alin Păstoru, familiarizat cu astfel de cazuri, se adresă familiar şi cu tact fin bătrânului Lacela:

— Fă-o, bădie Victor! Curaj!

Iată la ce concluzii am ajuns, repetă în gând discursul Victor Lacela:

— Eu nu pot să mă dezic de la ce am gândit şi gândesc şi în prezent. Fiul meu este pe mâini bune. Nu pot să concep altceva. Sigur are o familie întemeiată, care să cuprindă şi câţiva nepoţi, că tare le-am dus lipsa. Dacă îmi seamănă mie, sau neveste-mii, Dumnezeu s-o odihnească în pace, mai ales că este născut în zodia balanţei, cu siguranţă şi-a făcut un rost în viaţă şi este, cred, un om echilibrat şi la locul lui. Nu pot să concep niciodată, că acest om, trup şi suflet, din neamul nostru, ar fi putut să se gândească măcar la un act de trădare, fie el de natură profesională, morală sau politică, dacă vreţi, că se poartă mult astăzi şi această formă de exprimare, care, după cum a reieşit şi din analizele noastre, se pare că e pe cale de a

fi compromisă irevocabil.

Să nu credeţi însă că eu sunt chiar de ieri, de alaltăieri pe acest pământ, după cum bine ştiţi, de altfel. Am remarcat dibăcia voastră, şi mă refer aici mai mult la stimabilii Apostol şi Condeiescu, ce au complotat alături de distinsul psiholog Păstoru, care a încercat, aşa cum îi este şi menirea, să mă „păstorească" şi pe mine spre tainele descifrării caracterului unui om cu apucături duale, cu pendulări periculoase, când spre vârful binelui, când spre fundul răului. Iertată-mi fie exprimarea, dar, nefiind pregătit în domeniul psihanalizei, am încercat să intru în pielea personajului descris în portretul realizat de Alin, te tutuiesc dragă că poţi să-mi fii fiu la anii pe care îi ai, dar să ştiţi de la mine că nu încap. Tot aşa, cred, că nu poate intra nici fiul meu. Eu tot mai sper că îl voi găsi şi am să fac tot posibilul să-l aduc şi în faţa domniilor voastre, ca să vă convingeţi singuri de calităţile morale şi de caracterul lui.

— Măi oameni buni! De pe scaunul pe care se lăfăia, tot tuşind încetişor, se avântă acum, plin de draci, Vasile Ursu. A trecut vremea legendelor, a eroilor, a faptelor de vitejie, a poveştilor. Astăzi, deşi nu mai vorbim în şoaptă, nu ne mai putem lăuda cu nimic deosebit, în afara cancanurilor mediatice, acolo unde loviturile sub centură şi datul la gioale au devenit hrana spirituală pentru cei care le mai suportă, că în rest e saturaţie totală de lehamite. Cine se încumetă să intre în aceste scenarii deşănţate, acum când sărăcia şi lipsa locurilor de muncă a ajuns la cote alarmante, când hoţia şi şantajul fac casă bună cu funcţiile eligibile, nu poate fi catalogat decât dezertor şi trădător de neam.

— Măi Apostole! Descifrează mai repede informaţia pe care o deţii, că dăm în bâlbâială, spuse pe un ton răstit Condeiescu.

— Ai răbdare, cercetătorule! O asemenea informaţie vine o dată la şaizeci de ani.

— Te joci cu nervii noştri! interveni bătrânul Lacela, având, de altfel, toată convingerea în glas.

— Aveţi dreptate, se scuză Apostol, dar rogu-vă, aşezaţi-vă bine în fotolii, ca nu cumva să căderi din picioare. Am stat mult să mă gândesc dacă să spun sau nu: se afla însă şi altfel... Săptămâna viitoare soseşte în ţară, pe calea aerului, ca să nu spun toate amănuntele, fiul dumneavoastră cel drag!

Victor Lacela şi-a înfipt mâinile în mânerele fotoliului şi a strâns tare din dinţi, ca nu cumva să facă vreun gest necugetat, poate chiar ultimul, să-i sperie definitiv pe bunii lui amici. Dar rezistă şi se uită cu speranţă în juru-i.

— Am pregătit deja un plan pentru a ajunge şi la capitală. Mijlocul de transport, un Mercedes, ultima generaţie, o adevărată regină a drumurilor, îl va asigura fiul meu, că ştiţi şi voi ce bine îi merg treburile de afaceri. M-am gândit ca delegaţia să-i cuprindă pe bădia Victor, pe mine şi, cu voia dumneavoastră, pe psihologul Alin Păstoru. În acest fel avem asigurată securitatea deplasării, dar mai ales condiţiile necesare unei reuşite întrevederi.

— Cunoşti mai multe detalii despre sosirea la Bucureşti? reuşi să întrebe cu un glas firav Victor Lacela.

— Nu. E de mirare că ştiu cea ce am spus mai înainte. Numai eu cunosc artificiile pe care le-am făcut ca să obţin de la un fost coleg, mult mai tânăr, informaţia de care v-am vorbit deja. Evenimentul este ţinut la strict-secret, cod zero, întrucât autorităţile se tem de proteste, pro şi contra mult controversatului personaj. La auzul acestor vorbe ochii lui Victor au scânteiat, făcându-l pe Apostol să spună: Te rog să nu te superi bădiţă Victor, dar, nu am cum să prezint altfel situaţia.

Din aceeaşi sursă am aflat că s-au primit, din

America, indicaţii cu dedicaţie pentru serviciile secrete româneşti. Cu siguranţă, el trebuie să fie prezent în faţa celei mai înalte instanţe din ţară, care judecă suspendarea celor două condamnări la moarte pe care le are. Cine îl va primi la aeroport, cu ce mijloace de transport se va deplasa sau hotelul la care va trage, sunt chestiuni care ţin de siguranţa naţională şi mai ales de respectarea înţelegerilor de bună colaborare între România şi ţările din vest. În ce o priveşte pe Rusia nu am auzit decât o glumă: aceea că ea tace şi face, sau că semnalizează dreapta şi te poţi trezi cu ea pe centru sau pe stânga. Cert este că ne aflăm din nou în faţa unei mari necunoscute. Dar, vorba proverbului: „Nu aduce anul ce aduce ceasul!” Vom trăi, ne vom deplasa şi vom vedea. Rău e că judecata se va face cu uşile închise. Nici în mass-media nu a răsuflat nimic. Iar despre tată şi fiu… asta e altă chestiune!

— Dragă Apostole! E bine că ai clarificat de la bun început problemele, că vorba aia: Paza bună trece primejdia rea! Paza bună ţine de noi şi de capacitatea noastră de acţiune, iar supărarea nu poate fi mai mare decât cea pe care am trăit-o şi până în prezent, adică să nu îl pot întâlni şi să nu pot vorbi cu el. Că doamne fereşte! Nu mă vor acuza ăştia, acum când am depăşit pragul de o sută de ani, de conflict de interese sau cum s-o fi chemând în termeni juridici, dragostea de tată. Am rezistat, voi rezista, orice ar fi. Eu zic să mergem la casele noastre, să ne pregătim, să punem nevestele să ne calce costumele, cămăşile şi cravatele, să burduşim portmoneele cu ceva lovele, să ne odihnim, aşa cum se cuvine, iar mâine, bărbieriţi proaspăt, parfumaţi, bine dispuşi (cred că nu greşesc aici, psihologule) să ne urcăm în Mercedesul băiatului tău şi direcţia spre capitală. Numai în felul ăsta nu vom stârni bănuieli că mergem să cerşim mila cuiva, că vezi Doamne, fiind centenari, am avea nevoie de proptele.

Ba, dimpotrivă, într-o asemenea limuzină ne vor creşte mult acţiunile şi, slavă Domnului că avem ceva ani! Că altfel, fătucile vesele ne înconjurau cu tot cu limuzină!

— Bine, răspund ceilalţi doi tovarăşi de drum fără a-şi da seama că vorbele lor s-au suprapus. Ne vedem în faţa casei dumitale, mâine la ora patru ca să pornim pe răcoare şi ca să nu ajungem chiar cu noaptea în cap la Bucureşti, că şi aşa am înţeles că instituţiile centrale, ministerele, guvernul, etc. Încep programul după orele nouă sau chiar zece. Deh, bucureşteni! Capitalişti! După cum vedeţi nu m-am băgat în programul parlamentului, de unde se emană legile, că ferească sfântul, or slobozi vreun act normativ să ne lege de glie, ca pe vremea sclavagismului sau feudalismului, că exact nu mai reţin în care s-a întâmplat acest lucru şi, s-a terminat cu plimbarea noastră prin ţară.

Au zâmbit toţi trei, bucurându-se, că în ciuda necazului bătrânului Lacela, ei rămân oameni cu picioarele pe pământ, adevăraţi prieteni de suferinţă. Cel mai mult le-a plăcut imaginea centenarului, ajuns acum să se comporte ca un mai tânăr partener ce se îndreaptă spre o afacere nouă. Ce era în sufletul lui… Dumnezeu ştie!

În ziua următoare, la ora stabilită, Mercedesul, condus de fiul lui Apostol, cu toate personajele la bord, după cum se stabilise, a pornit spre capitală.

— Aş monta G.P.S.-ul, li se adresă Gabi, proprietarul maşinii, dar nu ne-am hotărât asupra destinaţiei exacte. Adică stradă, locul unde e musai să oprim.

Ca să destindă chiar de dimineaţă atmosfera, bădia Victor, într-o vervă deosebită pentru un om de vârsta lui, nemaivorbind de situaţia creată, atât de neaşteptată, la care ajunsese abia acum, le comunică el însuşi adresa:

— Mergem acolo unde flutură steagurile României şi Uniunii Europene.

— Cred că G.P.S.-ul meu a lipsit de la lecţia asta,

glumi şi Gabi, dar sper să-l suplinesc eu, că nu degeaba m-am pregătit vreo zece ani să fiu bine orientat.

— În ce domeniu profesezi, dacă nu-i secret, bineînţeles? veni întrebarea pe care psihologul Alin Păstoru o pregătise mai demult.

— O să vă spună tata, deoarece eu respect regula că la volan atenţia trebuie să ţi-o îndrepţi către drum şi nu către poveşti.

— Sper că nu te-am supărat!?

— Ei, cum să mă supăr, am intrat deja în echipă, însă a vorbi despre activitatea mea e mai greu decât a face slalom cu maşina pe o pârtie de schi.

— Înţeleg că e şi întortocheată dar şi alunecoasă.

— Da, da. O să vă explice tata, că-i specialist în domeniu, că nu întâmplător şi-a dedicat patruzeci de ani din viaţă, domeniului.

— Lucrează şi el în structurile serviciilor de informaţii, linişti Apostol disputa dintre psiholog şi fiul său.

După această remarcă, în Mercedes se aşternu liniştea. Parcurseseră deja vreo şaizeci de kilometri. Începuse să se lumineze şi nu peste mult timp urma să îşi facă apariţia soarele, astru sfânt pentru orice vieţuitoare, ocrotitorul vieţii şi dătătorul de speranţe pentru oameni.

Profitând de ocazie, Apostol îl întrebă pe Victor Lacela:

— Ştiţi ce slogan circula în România în perioada când dumneavoastră eraţi plecat în America?

— Ce slogan!?

— „Lumina vine de la răsărit!”

— Şi a reuşit cineva până azi să-i schimbe direcţia? – replica bătrânului era pigmentată cu stropi dintr-un umor subţire.

— Aici ai mare dreptate; ne-ar mai trebui vreo douăzeci de ani, vorba lui Brucan, Dumnezeul nostru să-l

odihnească, sau mă rog, Dumnezeul neamului lui să facă aşa ceva, ca să ajungem la vreo concluzie.

Atent la replici, psihologul Alin, reuşi şi el să intervină în discuţie cu o dezvăluire de senzaţie, după părerea lui: cică pe la jumătatea deceniului şase din secolul XX, pe masa de lucru a unui ministru, a ajuns o solicitare a unui grup de activişti din domeniul culturii şi educaţiei socialiste, prin care se cerea să se schimbe denumirea poeziei „Mortua Est!” în „Mortua Vest!” Această propunere, susţineau ei, avea darul de a întări colaborarea frăţească dintre popoarele Uniunii Sovietice şi României şi de a elimina orice bănuială că ar exista gânduri negre asupra lor.

— Stai un pic, psihologule! – intervine Lacela. Eu ştiam că Uniunea Sovietică era cumnatul României şi nu fratele ei!

— De ce!? – întreabă surprins Alin.

— Păi nu o luase şi o ţinea pe sora noastră, Basarabia!?

Au râs din nou cu toţii de s-a hurducat ditamai Mercedesul.

Această senzaţie nu venea numai de la bâţâiala ocupanţilor maşinii, ci şi din cauza unei frânări, nu tocmai bănuită şi executată de Gabi cu mult aplomb, care a tras pe dreapta, în parcarea imensă ce ţinea de stabilimentul celui mai mare drumar al României, neîncoronat, încă, dar considerat „Regele Asfaltului”, pentru a servi cu toţii câte o binecuvântată şi necesară cafeluţă la o oră de dimineaţă.

— Să ştiţi că am oprit din două motive (le spuse talentatul şi atentul şofer): primul motiv este, desigur, cafeluţa; cât îl priveşte pe al doilea, acesta este pentru a verifica dacă bănuiala mea, izvorâtă din observaţiile făcute în timpul deplasării, se confirmă.

— Despre ce bănuială vorbeşti? – întrebă impacientat

Apostol.

— Am simţit semnele clasice ale unei urmăriri. E vorba de un BMW cu două persoane la bord. Priviţi şi voi, discret. E vorba de maşina care a oprit la clădirile pensiunii din stânga direcţiei de mers. Mă voi convinge de adevăr în momentul când ne vom relua mersul spre capitală.

Cât priveşte sarcina de a comanda cafelele, aceasta i-a revenit psihologului.

— Am cerut să ne fie pregătită cafeaua la ibric, întrucât n-o pot suporta pe cea din aparatele pline cu filtre. Parcă bei apă colorată şi aromată cu iz de cafea. La ibric e altceva. Se apropie la gust cu cea turcească. Sper să nu vă supere această propunere a mea.

— Mergem pe mâna ta, că ai experienţă în domeniu. Ce s-ar face un psiholog fără două-trei cafeluţe pe zi?! Ar deveni crescător de animale, glumi Victor.

Având cafeluţa în faţă, Apostol, privind către fiul său, se destăinui celor doi camarazi de drum:

— Vedeţi ce băiat priceput şi harnic am?! A acceptat cu greu să îmbrăţişeze aceeaşi profesie practicată de mine aproape patruzeci de ani. Nici nu a fost chiar aşa de simplu să ajungem la această performanţă. Desigur, datele problemei sunt total diferite, azi. Dacă pe vremuri aveai un singur stăpân, acum această chestiune este în ceaţă, ca să nu spun ceva mai întunecos.

— Dar câte servicii din astea sunt acum în România?, fu curios să afle Victor Lacela.

— Dumnezeu mai ştie câte sunt, ce fac şi pentru cine lucrează. Pe vremuri, omul ştia una şi bună. Există o singură entitate, ca să mă exprim aşa, care, dacă suflai în front împotriva regimului, avea grijă să-ţi micşoreze deschiderea gurii să nu dai în bâlbâială sau să devină un obicei căscatul la vreme nepotrivită. Acum, nici în pat cu

nevasta nu mai poţi vorbi, că vezi Doamne, au cu toţii dotări sofisticate şi te iau de la distanţă, trezindu-te şi aflând a doua zi dimineaţă că vorbele tale de mângâiere sunt deja probe în dosarul croit de D.N.A. la iniţiativa contracandidatului pentru cursa şovăielnică spre scara virtuţilor.

Razele soarelui au început să-şi facă prezenţa în stânga pensiunii creând o atmosferă de vis, într-o dimineaţă plină de întrebări nedesluşite încă de Victor Lacela. Va fi oare cea mai însemnată zi din viaţa mea sau voi rămâne până închid ochii în această lume a necunoaşterii sau mai bine zis a nerecunoştinţei?! gândea Victor.

Pe Alin Păstoru l-au cuprins nostalgiile legate de o mai veche îndeletnicire a sa, scrisul. Mânuia bine condeiul, acoperind hârtia cu minunate versuri, în stil clasic, unii reproşându-i că nu este în pas cu moda. Rosti în gând, o strofă dintr-o poezie care se preta momentului: Dimineaţa! Ce frumos sună acest cuvânt!

Când soarele golaş dă prima rază
Şi picurii de rouă se scutură-n pământ.
Iar în balans, la orizonturi, luminile dansează.

— Bună al dracului cafeaua asta de la „Regele Asfaltului”. Îi făcută cu îndemânare de profesionist. Dacă aşa or fi toţi angajaţii lui, nu întâmplător a urcat până la acest titlu nobiliar, spuse Victor, mai vioi cu plus douăzeci şi cinci la sută faţă de plecare.

— Aprecierea se acceptă, îşi manifestă acordul şi Alin, dar am auzit că are toţi desagii în căruţă să devină şi „Regele Constructorilor”.

— Să-l ajute Dumnezeu să i se împlinească dorinţa, că ţara are nevoie de oameni competenţi şi cu sânge în boaşe, că prea mulţi s-au blegit în primele două cincinale după revoluţie, răspunde Apostol.

— Nu numai Dumnezeu trebuie să-l ajute să-şi realizeze visul, ci şi cei care palmează banii de investiţii, că altfel se ajunge la vorbele prietenului nostru, astăzi absent motivat din cursa noastră spre capitală, Sergiu Megieşu, care are o părere a lui în legătură cu banii, şi îl citez:

„Dacă nu ai bani, miroşi a prost de la distanţă”. Ş-apoi cum să mai ai şi o coroană pe cap fără firfireii necesari.

Deja erau îmbarcaţi şi porniţi la drum. Atent la grijile lui, atent şi la volan, dar şi la conversaţia celor trei temerari în drumul spre un necunoscut sau mai multe necunoscute, Gabi li se adresă şi el, cu abilitatea-i, deja cunoscută:

— Ce părere v-a lăsat judeţul şi municipiul Bacău? Nu ştiu de când nu aţi mai fost voi plecaţi în aşa drum… Că uite, mintenaş îi trecem graniţa.

— Cred că ar trebui să răspund eu, întrucât am lucrat aici pe vremea regiunilor, se îmbăţoşă Apostol. Cum să vă spun să nu mă înţelegeţi greşit? Municipiul şi judeţul Bacău sunt cele mai industrializate zone din Moldova. Dacă în alte judeţe şi oraşe din Moldova au dispărut total sau parţial întreprinderile care funcţionau înainte de anul 1989, în Bacău marea lor majoritate funcţionează şi în prezent. Amintesc aici unităţile aparţinând de industria petrochimică, industria nutriţională, industria de prelucrare a lemnului şi hârtiei, industria textilă, industria mecanică, industria aeronautică. Este meritul celor care au condus judeţul şi municipiul Bacău în primii zece – cincisprezece ani după evenimentele din decembrie 1989, aceştia detaşându-se de confraţii lor din alte zone ale Moldovei, care au acceptat ca sub ochii lor să se părăduiască tot ce a ţinut de producţia industrială, clădită înainte de 1989, şi nu de sistemul comunist, ci tot de

oameni ai acestei ţări.

Numai vezi că nimic nu ţine prea mult şi acum avem şi aici o hibă a sistemului nou. Primarul Bacăului a fost trimis în judecată de Direcţia Naţională Anticorupţie Bacău în stare de arest preventiv pentru luare de mită. În caz mai sunt implicate alte patru persoane, cu nume grele în Bacău, iar preşedintele consiliului judeţean a fost audiat deja. S-au făcut percheziţii la douăzeci şi opt de adrese, inclusiv la trei instituţii publice, într-o cauză privind săvârşirea unor infracţiuni de corupţie.

— Noi avem grija altor judeţe şi nu ştim precis ce fac oamenii din judeţul nostru, spuse uşor contrariat Alin.

— Ei! Ai noştri ce să facă: mai ca peste tot. Unii se fac că muncesc, politicienii se ceartă şi restul se ocupă cu o veche îndeletnicire: chibiţează, râse sănătos Lacela. Uite aşa sunt umbrite emblemele unităţilor administrativ teritoriale. Că doar judeţul e cea mai veche formă de organizare şi de judecare din biata noastră ţărişoară.

— E, biata ţărişoară. Din câte au auzit eu, alt loc ar merita sub soare.

— Şi, odată cu ţara, ţinutul Neamţului, că tare mult este binecuvântat de Dumnezeu, intervine Apostol, care continuă, de parcă ar fi luat locul cercetătorului Condeiescu:

„Ţinutul Neamţului ascunde taine pe cât de uluitoare, pe atât de greu de elucidat. Descoperirile făcute una după alta, numai de profesorul Dumitru Ioniţă, au avut darul să stârnească largi controverse în rândul istoricilor şi să aducă zona în centrul atenţiei, transformând-o într-un ţinut al misterelor de nepătruns. Aici au fost găsite tăbliţe din lut, imprimate cu pictograme, care s-ar putea dovedi a fi forme ale celei mai vechi scrieri din lume. Mai nou, tot aici au fost descoperite structuri ciudate din piatră, unul semănând izbitor cu un OZN, altul cu un uriaş craniu de

extraterestru şi ultimul cu celebrul Sfinx din Bucegi. În situl arheologic deschis la poalele masivului Ceahlău, în punctul denumit Vadu Rău, istoricul şi profesorul Dumitru Ioniţă a găsit, la doar o jumătate de metru sub pământ, o ciudată structură din piatră semănând izbitor cu un OZN. Uimitor este faptul că obiectul, având greutatea de douăsprezece kilograme, înălţimea de paisprezece centimetri şi circumferinţa de aproape un metru, nu e o creaţie întâmplătoare a naturii, ci, în mod clar, un produs construit în mod inteligent. OZN-ul din Ceahlău este compus din nu mai puţin de nouăzeci de plăcuţe din piatră, îmbinate între ele cu un material liant care, studiat fiind, s-a dovedit a fi cu desăvârşire necunoscut.

Nu este ciment, nici argilă şi nici vreun alt adeziv cunoscut şi folosit de-a lungul istoriei până azi. Probabil că respectivul liant, de o duritate extremă, nici nu are corespondent pe Terra, a spus profesorul Ioniţă. La o primă examinare, straniul obiect a fost datat cu o vechime de cel puţin două mii de ani. Restul misterului va fi elucidat doar dacă specialiştii vor reuşi să stabilească atât provenienţa şi menirea obiectului descoperit, cât şi compoziţia adezivului necunoscut, folosit la construcţia lui.

La puţină vreme după descoperirea ozn-ului din piatră, profesorul Ioniţă a avut surpriza să găsească, în perimetrul aceluiaşi sit arheologic, un alt obiect la fel de misterios. De data aceasta, era vorba de o structură aducând pregnant cu profilul celebrului Sfinx, din masivul Bucegi. Obiectul, cu o greutate de două kilograme şi jumătate şi, în mod ciudat, cu exact aceeaşi înălţime de paisprezece centimetri, ca şi OZN-ul pomenit anterior, s-a dovedit a fi, la rândul lui, o creaţie produsă în mod conştient. Sfinxul miniatural descoperit pe Ceahlău este aşezat pe un mic piedestal din piatră, metoda şi materialul de îmbinare rămânând deocamdată la fel ca şi în cazul

precedent, cu desăvârşire necunoscute. Conform primelor concluzii care s-au tras după descoperirea făcută, obiectul ar avea o vechime oarecum egală cu cea a ozn-ului pietrificat, adică de aproximativ două mii de ani, iar menirea sa iniţială a fost, cel mai probabil, de folosire ca obiect de cult. Asemănarea izbitoare cu Sfinxul din Bucegi este însă de natură să întărească o ipoteză care, ani la rând, a rămas doar la stadiul de simplă presupunere: aceea că şi bine cunoscutul Sfinx, la rândul lui, a fost sculptat în mod conştient, cu scopuri încă necunoscute, servind mai apoi drept model pentru unele copii făcute de civilizaţiile existente cu mii de ani în urmă, pe teritoriul actual al ţării noastre.

Descoperirile făcute în acelaşi perimetru nu pot fi doar simple coincidenţe. Ceahlăul era considerat, cu mii de ani în urmă, munte sfânt şi sălaş al zeului Zamolxis. Poate că civilizaţiile de atunci, umane sau chiar extraterestre, ne-au lăsat mesaje pe care trebuie acum să le descifrăm, a spus profesorul Dumitru Ioniţă.

Tăbliţe scrise, vechi de şapte mii cinci sute de ani. Anul trecut, exact în acelaşi sit arheologic de la Vadu Rău, profesorul Ioniţă a mai găsit un obiect pietrificat, cu greutatea de şase kilograme şi înălţimea de treizeci şi şapte de centimetri, care seamănă leit cu craniile extratereştrilor ce au făcut obiectul controversatului şi multmediatizatului incident petrecut la 7 iulie 1947 la Roswell, în New Mexico, SUA. Tot în situl de la poalele Ceahlăului, Dumitru Ioniţă a mai descoperit nu mai puţin de o sută douăzeci de tăbliţe din lut ars, inscripţionate cu simboluri protoliterate-imagini reprezentând forme primitive de scriere ale populaţiei din perioada neolitică. Tăbliţele protoliterate descoperite de profesorul Ioniţă s-au dovedit a data din perioada anilor ’5.500 I.H. şi sunt identice, ca formă şi mod de exprimare, cu cele de la

Tărtăria (judeţul Alba), din Insula Paştelui şi din anticul Sumer. Deosebirea uimitoare este însă aceea că tăbliţele sumeriene, considerate până recent a constitui prima formă de scriere din istoria omenirii, sunt cu cel puţin o mie de ani mai noi decât cele descoperite în Neamţ.

Dumitru Ioniţă este doctor în istorie, filosofie şi drept internaţional. Locuieşte în localitatea nemţeană Farcaşa şi activează ca profesor de ştiinţe socio-umane, la liceul din Borca. În palmaresul descoperirilor sale, strânse într-o impresionantă şi inestimabilă colecţie, sunt incluse şi sceptrul voievodal ceremonial al lui Ştefan cel Mare, sigiliul din aur al lui Cuza, icoana lui Daniil Sihastru, paftalele lui Petru Rareş, blazonul familial al domnitorului Mihail Sturdza şi harta cartografului Ortelius, în care apare pentru prima oară Dacia pe globul pământesc. Profesorul a mai descoperit, pe raza localităţii sale de baştină, o conductă medievală de aducţiune a apei, construită din olane de ceramică, cea mai lungă de acest tip şi cu această vechime, din ţară. Pentru activitatea sa ştiinţifică, arheologică şi publicistică, Institutul pentru Studii Politice de Apărare şi Istorie Militară i-a conferit profesorului Ioniţă un „Hrisov al recunoştinţei”, distincţie cu care foarte puţine persoane din ţară se pot lăuda”.

Din păcate, am aflat recent, că aşa se poartă la noi, munca inimosului profesor şi ilustru cetăţean al zonei, a fost călcată de picioarele vigilente ale organelor cu atribuţii în păstrarea sub curăţenie a istoriei neamului!

Tot povestind, maşina îşi făcea treaba, ca un bun lucru nemţesc ce se afla. Observând indicatorul următorului judeţ, din drumul lor către capitală, Alin Păstoru, cel care până atunci mai mult tăcuse, nu se mai putu opri, fiind un bun cunoscător al istoriei şi al geografiei, inclusiv la nivelul vechilor ţinuturi pe care le străbăteau. Aşa că se dezlănţui:

— Când spui Vrancea, îţi vin în minte cuvintele cheie: Moldova, Milcov, Şiret, Război, Mărăşeşti, Tişiţa, Monteoru, Straoane, Soveja, Emil Bota, Gheorghe Tattarescu, Mehedinţi, Cuza, Unirea, Cutremur, Odobeşti, Tâmboeşti, Coteşti, Panciu, Jariştea, Vrâncioaia, Ştefan cel Mare.

— L-ai uitat pe conducătorul suprem al judeţului, care apasă mereu pedala de acceleraţie, atât în scaunul preşedinţial cât şi al maşinii din dotare, fiind cam grăbit în a-şi rezolva atribuţiile, intrând în vizorul vigilent al organelor, spune Apostol. Cochetând prea mult cu o „Căprioară”, a făcut şi el câteva salturi, optsprezece prin capitala judeţului şi treizeci spre Ardeal. Unii cârcotaşi spun că nu durează prea mult până când îşi va pierde cele două carnete de făcut slalom, unul pentru culoarele partidului, şi altul de turist mecanizat pe şoselele patriei.

— Eu propun, zice Lacela, să punem lacăt pe gurile noastre slobode şi să ne oprim cu datul părerilor doar despre biata ţară a Moldovei, că nu de alta, dar s-ar putea supăra fraţii din Muntenia, şi-or propune desfacerea micii Uniri de la 1859.

— Propunerea e foarte bună şi mă alătur ei întru totul, mai cu seamă că e clar că urmăritorii nu ne slăbesc din vizorul lor, închise, pentru moment, tema discuţiei tânărul conducător auto. Şi nu era doar atât, vezi bine.

Din respect pentru eroii neamului, cei patru călători spre neştiut au oprit pentru o jumătate de oră la Mausoleul de la Mărăşeşti, monument ridicat în memoria eroilor primului război mondial, pentru a aduce un omagiu şi a se închina în faţa osemintelor celor patru sute optzeci de ofiţeri şi ale celor peste douăzeci şi unu de mii de soldaţi români care şi-au pierdut viaţa în marea confruntare ce a avut loc aici între şase şi şaisprezece august 1916, confruntare, considerată de istorici ca fiind cea mai

importantă operaţiune militară desfăşurată vreodată de Armata Română.

De la Mărăşeşti au plecat direct la Bucureşti, hotărâţi să nu mai oprească niciunde. Îi aştepta ceva cu totul deosebit: dacă vor avea noroc, vor da faţă în faţă nu doar cu feciorul pierdut al lui Lacela ci, mai cu seamă, cu inamicul public numărul unu al României, aşa cum a fost numit el în acel an de graţie 1978.

Liniştea care s-a lăsat în maşină, cu pauze scurte, sincopate, de la Mărăşeşti şi până în capitală, pentru bătrân a fost copleşitoare. Ani de zile, decenii, a tot aşteptat să-şi vadă fiul, să audă măcar ceva sigur despre el. Se tot gândea cum va fi întâlnirea. Unde va fi… Ce vor spune! Dacă vor fi lăsaţi… Îşi puse în gând că ar fi bine să-şi roage prietenii să-l lase singur la momentul respectiv… Voia să fie doar el cu fiul său. Îl incomodau alte priviri, chiar dacă era vorba de prieteni atât de apropiaţi…

Între timp, l-au năpădit amintirile… Credea că a uitat (mai ales cu suta lui de ani), dar nu… Îşi amintea, de parcă ar fi fost ieri, ce copil năzdrăvan era, câte pozne i-a iertat şi, mai ales, ce suflet generos arătase din copilărie.

Îi revenea în minte, întâmplarea când, împreună cu vreo trei prieteni, se duseseră în pădure (cutreiera munţii, ca orice odraslă de ţăran din acea zonă) şi, la un izvor, au găsit două căprioare care se adăpau. L-a surprins şi sensibilitatea copiilor, care s-au apropiat foarte uşor, dar şi nonşalanţa sălbăticiunilor, care nu sau temut de om, ci au continuat să bea până sau săturat, după care au plecat agale.

El îi povestise şi tot el i-a spus că nu ar da pe nimic o asemenea frumuseţe şi armonie…

Apoi îşi amintea verile nenumărate pe care le petrecea cu prietenii nedespărţiţi în pădure, fără teama de nicio primejdie. Cât iubea natura! Poate că dragostea asta

o preluase de la el, poate că nu… era, mai degrabă, o linie continuitate… Oricum, îl impresionase întotdeauna unitatea dintre el şi prietenii săi, fiecare fiind gata oricând să mănânce bătaie pentru pozna altuia.

Dar cel mai tare îl răscolea o întâmplare de viaţă şi de moarte…

Într-o zi, spre seară, să fi fost douăzeci şi nouă sau treizeci noiembrie, nu-şi amintea bine, când zăpada pusese stăpânire pe pământul îngheţat încă din data de opt noiembrie, marea sărbătoare creştină a Sfinţilor Mihail şi Gavril, de Arhanghel cum spun locuitorii munţilor din zonă, fiul său, împreună cu prietenii, bineînţeles, s-au gândit (copiii…) să dea de mâncare la căprioare. Desigur, explicaţia era doar aceea că fiul său iubea nespus aceste animale atât de gingaşe.

Partea proastă era că tocmai năpădiseră lupii. Simţind că băiatul lui este în pericol, a rugat un vecin să-l ajute, şi-au luat armele de vânătoare şi au plecat după ei. Cât au colindat, pe obcinile pline de zăpadă, numai ei ştiu. Ba, pe alocuri, găseau urme de sânge şi resturi de animale sfâşiate de lupi. Iar spaima lor se făcuse cât casa. Unde îşi trimiseseră copiii? În cele din urmă, i-au găsit aproape degeraţi, morţi de frică, realizând tardiv ce au făcut. Înşişi căutătorii erau la fel de speriaţi, auzind urlete de lupi la tot pasul şi îngheţând de frig şi de frică, fără a mai conta ordinea şi importanţa.

Spaima lor a crescut în momentul în care vecinul lui, credincios din tată-n fiu, i-a amintit că de fapt se află înspre noaptea Sfântului Andrei, care e şi prima noapte a Anului Nou dacic, când se deschid cerurile, pentru că acum se întâlnesc cele văzute, cu cele nevăzute, lumina cu întunericul, se înnoieşte timpul, moare haosul şi se naşte armonia din om şi din univers. Acum, puterea lupului e cea mai vie. Această noapte se spune ar fi cea în care duhurile

malefice numite în tradiţia populară strigoi, moroi sau pricolici, au o putere mai mare decât în restul anului şi sosesc printre oameni să le facă rău.

— Hai bre! Nu mă băga în boli că şi aşa tremură toată carnea pe mine, îşi aminti răspunsul dat atunci vecinului său, dar şi continuarea judecăţii din acea seară buclucaşă: îi voi spune soţiei mele, imediat ce ajung acasă, să coacă din belşug plăcinte cu dovleac şi turte de mălai şi voi unge uşile şi ferestrele cu usturoi ca să fim protejaţi de duhurile rele. Legat de feciorul lui, cel năzdrăvan şi aplecat spre viaţa crudă a naturii locului, reţinuse încă şi altele:

Ce să-l mai baţi? Lecţia vieţii fusese suficientă. L-a strâns la piept de parcă se născuse a doua oară…

Multe amintiri îl năpădeau; îşi amintea ce sacrificii a făcut, cum vânduse boii să facă rost de bani pentru a urma liceul şi facultatea. Şi rezultatul?! Tocmai la această întrebare aştepta răspunsul.

Nu făcuse niciodată politică, viaţa sa au fost păşunile şi munţii lui, apoi America şi mai presus de orice, soarta băiatului său. Nici nu se putea gândi la ceva rău. Cu atât mai puţin la ce i-au spus psihologul şi prietenii. Pentru el erau lucruri de neconceput.

Când a auzit că sunt deja în capitală, a tresărit, ca un om trezit din vis.

Conform singurei informaţii primite de Apostol, trebuiau să ajungă la sediul celei mai înalte instituţii juridice româneşti, din strada Victoriei, nr. 13. Abia la intrarea în capitală, conducătorul delegaţiei speciale, dar şi al luxosului autoturism, a fixat G.P.S.-ul pe ţinta propusă de tatăl său.

Din obişnuinţă profesională, lui Apostol, dar şi fiului său nu le scăpa nicio mişcare dubioasă care să-i facă a bănui că prezenţa lor în capitală ar fi fost mirosită de

cineva; de altfel, în ceea ce îl privea pe urmăritorul presupus a fi în coada lor, s-a dovedit până la urmă că la mijloc nu fusese altceva decât interesul a doi tineri doritori să vadă dacă BMW-ul lor, făcut cadou celui de la volan de părinţii săi grozav de iubitori, nababi, ce mai, la împlinirea vârstei de optsprezece ani, face faţă Mercedesului din cea mai reuşită, elegantă şi competitivă clasă.

După mai bine de o oră de mers prin aglomeratul, la acea oră, Bucureşti, au ajuns la destinaţie. Pentru început au crezut că au în faţă o fortăreaţă, la cât de înalte şi solide erau gardurile şi porţile instituţiei juridice naţionale. Nici locuri de parcare nu erau în zonă. Dacă ar fi fost să te iei după unele guri rele, se pare că aşa ar fi fost comanda încă de pe vremea răposatului, ca nu cumva să poposească prin preajmă prea mulţi neaveniţi sau vreun gură-cască. În aceste condiţii au fost nevoiţi să parcheze maşina, în zona Arcului de Triumf. După ce s-au asigurat că maşina este în siguranţă, au luat-o la pas spre porţile

„Fortăreţei”.

Fiind doar orele nouă dimineaţa, în zonă n-au observat nici ţipenie de om. Apoi, după un timp, la intervale de câteva minute, se putea vedea cum intra câte o persoană îmbrăcată în negru, culoare vestimentară care l-a făcut pe Lacela să se întrebe dacă nu cumva au rătăcit adresa şi au ajuns la vreo mănăstire.

Dar şi aici s-a văzut cât de folositor poate fi Gabi, aflat aici în elementul său, ca peştele în apă. Intrarea în instituţiile de stat, fără a crea diversiuni vizibile, se vedea a fi una dintre

„Atribuţiile sale de serviciu”, şi nu numai, aşa cum o probase, de altfel, pe parcursul acestei misiuni puse la cale în liniştea de la poalele Ceahlăului. Foarte calm, cu vorbe precise, i se adresă venerabilului Lacela.

— Ai ceva bani la matale? Din ăia de peste Ocean?

— Am, că nu am stat degeaba atâţia ani în America! Şi apoi ştiam şi unde ajung azi!

— Sloboade aici vreo patru-cinci sutare, zice tânărul şi întinse scurt palma.

Cu dolarii aşezaţi discret lângă actul propriu de identitate, Gabi Apostol, din câţiva paşi sprinteni a şi ajuns la poarta „judecăţii de azi”. Aplicând în practică o metodă, care în timp s-a dovedit a fi eficientă mereu, a mers direct la gardianul de serviciu, punându-i pe masă buletinul.

A procedat ca delegaţia de români care a dorit să-l vadă pe Lenin, la Kremlin, în Piaţa Roşie. Având prevăzut în programul turistic această vizită, devenită comună pentru toate grupurile turistice prezente la Moscova, o delegaţie de români, stătea de mai bine de două ore la coada formată pentru această delicateţe de suflet în comunitatea statelor socialiste. Se vor fi descurcat mulţi cum au putut, dar şi aici s-a văzut că românul este isteţ la minte şi descurcăreţ, drept pentru care a venit şi în acest caz cu o noutate. Au fost desemnaţi doi tovarăşi pentru reuşita acţiunii. Cei doi au dat fuga până la marele magazin GUM, situat vis-à-vis de Piaţa Roşie, au cumpărat patru sticle de votcă, le-au aşezat strategic în buzunarele de la piept din interiorul hainelor. Astfel pregătiţi, s-au dus la santinela din faţa Mausoleului şi, discret, descheindu-şi hainele, i-au arătat întâmplător şi nevinovat, tânărului soldat sovietic, frumoasele şi apetisantele sticle, strecurându-i pe şoptite dorinţa că ar vrea să nu mai stea la coadă pentru a-l vedea pe Lenin. Aşa de mare e dragostea lor pentru legendarul conducător de noroade!

Fără a fi prea surprins de gest, militarul, după ce a făcut nevăzute cele patru sticle, li s-a adresat plin de amabilitate şi de intenţii cordiale:

„Mergeţi dumneavoastră înăuntru să-l vedeţi sau îl scoatem pe Lenin afară?”

Se va vedea că nu întâmplător e amintită aici această poveste.

După ce gardianul a consultat buletinul, i se adresă lui Gabi:

— Când doriţi să vi-l prezint pe domnul Foreigner, la intrarea în sala suspinelor sau la ieşire?

— Nimerit ar fi la ieşire, ca să avem timp să discutăm cu el, răspunse Gabi.

— Atunci, spuse el, după ce vor trece cam două ore, întrucât, după experienţa mea, cam atât durează operaţiunea din sală, am să vă invit să veniţi toţi patru la mine, că atunci pot să vă bag pe toţi în sala de aşteptare.

Au bătut palma şi şi-au urat succes.

Exact aşa cum a gândit şi prezentat viitorul apropiat acel iscusit gardian, la două ore, trecute de fix, delegaţia venită din ţinutul de sub munte, de pe valea Bistriţei, se afla faţă în faţă cu domnul Foreigner, cetăţean american, venit în România, după spusele sale, pentru ca statul român să repare o mare greşeală făcută pe vremea dictatorului, de care poporul român scăpase aşa de repede, fără să apuce măcar să se gândească la acest lucru.

Politicos, gardianul care l-a condus la grupul celor patru din camera de aşteptare, i se adresă, făcând o necesară introducere:

— Domnule Foreigner, acesta este grupul de români care doreşte atât de mult să vă cunoască!

— Spuneţi repede ce doriţi de la mine, că nu am timp de pierdut! Am acceptat această întâlnire, dintr-o curiozitate ce o credeam pierdută. Nu am obiceiul de a pierde timpul cu necunoscuţi.

Bătrânul Victor nu a putut să scoată o vorbă. Doar cu privirea, atât de călită în încercări de tot felul, şfichiuia faţa împietrită a domnului din America. În viaţă, există

momente dureroase peste care treci cu multă suferinţă. Este posibil ca uneori să nu mai vedem singuri ieşirea din impas. Aşa gândea în acel moment Victor. Dar ce să facă? Cum să procedeze? Dacă trauma datorată suferinţei ar fi ca o competiţie, atunci ar fi de preferat să ridici steagul alb şi să ceri armistiţiu. Având în vedere prin ce a trecut atâţia ani, Victor Lacela nu putea face acest lucru. Trebuie să reacţioneze puternic, este un eveniment, unic poate, şi nerezolvat, ar zdruncina tot ce ştia el şi toate aşteptările sale de la viaţă. E bine să-şi ascundă emoţiile şi să nu se lase pradă acelui: „Nu pot trece peste”, altfel, îşi va pune în primejdie sănătatea psihică sau chiar viaţa, aşa că se îmbărbătă în sine cu expresia, cunoscută la români „Acum ori niciodată”.

Sesizând impasul la care se ajunsese, psihologul crezu că ar fi nimerită intervenţia sa:

— Domnule Foreigner! Că aşa am reţinut că vi se spune, deşi convingerea noastră e alta. Am dori de la dumneavoastră un răspuns la o întrebare simplă, aparent, totală însă pentru noi, mai cu seamă pentru unul, în mod deosebit.

— Pune întrebarea, răspunse sigur pe sine, după cum arăta acum, Foreigner.

— Sunteţi născut la Hangu, în judeţul Neamţ?

Întrebarea, atât de simplă, păru să îl răstoarne din fermitatea iniţială. Supărat şi agitat, domnul Foreigner atacă dur, fără să se mai ascundă:

— Cine a pus la cale această diversiune?

— Despre care diversiune vorbeşti, fiule? încercă bătrânul să-l liniştească, accentuând cu o voce neobişnuită acel cuvânt pe care nu îl pronunţase de atâta vreme.

Dar omul îl privi rece, cu o duritate neobişnuită, fără să arate că ar fi impresionat de ceva:

— Ascultă, bătrâne! Că nu te cunosc şi altfel nu am

cum să-ţi spun. Aici nu suntem la grădiniţă să ne tutuim. Eu reprezint o ţară, nu orice ţară, am venit aici cu interese oficiale şi cel puţin din acest punct de vedere, cer respectul cuvenit! Deja îmi pare rău că am acceptat să vin în faţa voastră, oricine aţi fi.

— Eşti atât de convins că reprezinţi ţara tuturor posibilităţilor? Sau te-au convins serviciile secrete să fii tu acela care nu eşti?

— Vrei să vorbeşti cu mine în pilde sau domnia ta nu ştie pe cine reprezintă, lipsind de la lecţia cu identitatea?!

Văzând impasul agresiv la care se ajunsese, Alin Păstoru făcu un pas inspirat şi deplasă firul discuţiei în cu totul alt timp.

— Domnule Foreigner, dacă acesta este cu adevărat numele dumneavoastră, noi am venit aici în calitate de cercetători ai trecutului, dacă îmi daţi voie să utilizez această metaforă. Poporul nostru, atât cât binevoiţi a vă mai aduce aminte de el, are această meteahnă a exprimării figurate, asta e! Prin urmare, noi suntem în posesia seifului cu secrete, dar ne lipseşte cifrul. De aceea, rogu-vă a-l asculta pe acest centenar, aureolat de timp, cu credinţa că nu-şi poate încheia misiunea pe acest pământ românesc, până nu primeşte cifrul buclucaşului seif.

— Dar ce treabă am eu cu seiful şi cu cifrul?

Iar vorbiţi în şarade…

— Sunt nevoit să vă amintesc că şi în viaţa dumneavoastră o asemenea simbioză, între seif şi cifru, a avut un rol determinant în a da răspunsul la întrebarea aceea celebră, „A fi sau a nu fi”.

— Încep să cred că aţi venit aici cu scopuri subversive! Adică îndrăzneşti să insinuezi că aş fi fost…?

— După experienţa mea, în calitate de psiholog al unui serviciu secret, înclin să răspund, fără ezitare, cu da.

Sesizând că Alin nu se joacă cu vorbele, Foreigner,

vrând nevrând, bătu în retragere şi schimbă subiectul, reluându-şi vocea sacadată, de mitralieră obosită:

— Eu sunt stresat şi tracasat din cauza întâlnirii de lucru pe care am avut-o la această instituţie a statului român, dar asta nu înseamnă că dau bir cu fugiţii şi că nu vă pot fi de folos în continuare. După câte pricep, aveţi de pus la cale ceva cu mine, vreţi să îmi destăinuiţi ceva… Dar vă rog şi eu ceva! Am nevoie să mă dezmorţesc un pic, aşa că acordaţi-mi un mic răgaz să mă dezmorţesc şi vă stau la dispoziţie, însă cu o condiţie, fără supărare.

— Care? Vocile celor patru călători nemţeni răsunară aproape simultan.

— Să îmi comunicaţi, spre a avea timp să reflectez, ceea ce e de spus asupra scopului, duratei şi a temei de discuţie, li se adresă arogant, din nou stăpân pe sine Foreigner.

— Sunt trei probleme majore şi nu cred că le putem discuta aici, pe hol, interveni şi Apostol.

— Dacă este aşa, atunci eu vă invit diseară, între orele nouăsprezece şi douăzeci la Hotelul JW Marriott, unde sunt eu cazat, spune Foreigner. Veţi găsi toate detaliile care vă trebuie la recepţie, unde veţi întreba de mine.

Înţelegându-se din priviri, echipa celor patru provinciali acceptă propunerea; oricum nu aveau altă variantă, aşa că se îndreptară spre maşină.

Mai tânăr şi cu ochiul format de o profesie activă, Gabi observă că musafirul, dorit sau nedorit pe pământul românesc, a urcat într-o limuzină ce avea înscrise pe plăcuţele de înmatriculare literele C.D.

Lacela, cu toată rezistenţa lui fizică, dar mai ales psihică, aproape s-a prăbuşit. Intuia, cu experienţa lui de viaţă că demersul făcut de a sta alături de fiinţa dragă şi de a se spovedi împreună s-a cam încheiat. Îl mai chinuia

încă ceva, parcă dându-i o speranţă secretă, binefăcătoare: Deşi s-a uitat atent la faţa fiului său, nu a observat acea pată maronie, sub formă de scorpion, pe care o avea din naştere.

Să mai spună şi prietenilor de suferinţă acest aspect, sesizat doar de el, care cunoştea amănuntul!? Cred că nu-i cazul! Ar râde de el căi prea pătimaş, şi apoi, cu tehnica şi ştiinţa de azi, putea oricând să-şi facă operaţie estetică.

Oare aşa să fie?!

Seara, la ora stabilită, erau cu toţii în faţa hotelului, privind, profund impresionaţi, în jur.

— Lăsaţi-mă pe mine să vorbesc cu recepţionerul, spune Gabi, rugându-i să nu părăsească maşina.

Când a intrat în hotel, a rămas surprins cât de repede a fost luat în primire de un personaj ce dădea impresia că îl aşteaptă în mod expres. După cum era îmbrăcat, părea desprins dintr-un film de epocă, semănând mult cu un majordom.

— Dumneavoastră sunteţi din grupul de la Neamţ, cei care aveţi fixată o întâlnire specială?

— Da, răspunse Gabi.

— Întrucât domnul Foreigner a fost nevoit să se întoarcă urgent în America, un avion special venind după el în scurt timp după întrevederea care aţi avut-o, m-a rugat să vă adresez scuzele de rigoare din partea lui; nu a putut să rămână, după cum vă daţi seama; a lăsat însă un plic sigilat pentru domnul cel mai în vârstă, impunându-mi însă să i-l înmânez personal.

— Bine. Îl aduc imediat.

Gabi se întoarse către maşină. Parcă intuind ceva din discuţia avută, bătrânul îl aştepta deja la uşă. Tăcuţi, au intrat în holul imens, plin de lumini şi de persoane preocupate.

— Poftim plicul, spuse majordomul, aflat acum faţă în

faţă cu Victor Lacela. Mai menţionez că mi s-a impus să vă precizez că trebuie să-l deschideţi numai în momentul când veţi ajunge acasă. Aceasta este rugămintea expresă a domnului Foreigner.

— Nu a mai zis nimic altceva? spuse epuizat, cu ochii pierduţi şi abia ţinându-se pe picioare, Victor Lacela.

— Nu. La revedere şi Domnul să vă aibă în pază.

Drumul de întoarcere către Moldova, început imediat după plecarea din faţa masivului hotel, a fost făcut, în cea mai mare parte a sa, într-o tăcere de mormânt. Victor Lacela a tot frământat plicul acela în mâini, timp de mai bine de o oră, după care a adormit buştean. Colegii de drum ar fi putut să jure că bătrânul visa ceva, întrucât tresărea mereu şi părea că ar vorbi în somn cu cineva.

Să fi fost orele două de noapte când Mercedesul se afla din nou în faţa casei bătrânului Lacela, din strada Speranţei, nr. 15, stradă cu nume parcă special dedicat destinului acestui om; trezit din somn, cu o energie ce părea că izvorăşte din întreaga sa făptură, el şi-a salutat tovarăşii de drum cu un simplu „noapte bună” şi a dispărut în întunericul curţii, lăsându-i pe ceilalţi să se gândească la orice.

Primul lucru pe care l-a făcut, după ce a aprins lumina, a fost să deschidă, cu mâini tremurânde, buclucaşul plic. Parcă nu-i venea să creadă ce vedea în faţa ochilor. Pe o coală imaculată, format A4, într-o limbă românească desăvârşită, stăteau scrise următoarele versuri:

„Du-te sus pe Toaca şi strigă-ţi feciorul, Ştiu cât ţii la dânsul şi ce mare-i dorul, Că de jos, din poate, va veni ecoul

Şi-ţi va spune sigur, ştie şi Grozavul, Singurul din zonă, ce i-a zis şi bravul, Unde este-acuma fiul tău, eroul”.

A izbucnit într-un hohot de plâns amestecat cu

sughiţuri de râs nervos, de se cutremurau hainele pe el. S-a liniştit către ora cinci dimineaţa hotărând să nu dezvăluie la nimeni cele citite. Poate Dumnezeu va fi milostiv şi-i va îndruma mintea şi paşii, acolo unde trebuie, pentru a afla adevărul.

Vă daţi seama că nu mai planificase nimeni următoarea întâlnire; ea avea să fie însă grăbită şi aranjată de nerăbdătorul Apostol care, din nou, cu acelaşi ritm de tinereţe bine adusă către maturitatea sa exemplară, atacă imediat, frontal:

— Dacă tot sunt catalogat drept campion al informaţiilor din mass-media (acum, ca să fim cinstiţi, singura laudă ar fi aceea că eu am mai multă răbdare să citesc şi să ascult orice), hai să vă dau o ştire care se potriveşte ca o mănuşă pentru sufletele noastre chinuite din ultima vreme, trecută aproape în uitare de mai marii zilei, urcaţi pe cele mai înalte fotolii prin voturile noastre secrete şi uninominale şi plecaţi mereu în treburi, ale lor… mai degrabă.

— Trece-o pe ordinea de zi, spuse Sergiu Megieşu, căutându-şi locul la masă cu mişcări de picioare pe ritm de horă domoală.

— Duminică, la Bicaz, se sărbătoreşte semicentenarul Barajului, considerat şi azi, indiferent de regim politic, unul dintre cele mai spectaculoase baraje din Europa.

— Ce repede au trecut anii, intervine Condeiescu. Îmi amintesc evenimentul inaugural, parcă a fost ieri, întrucât am participat în calitate de tânăr cercetător, cu patalama la mână, la Complexul Muzeal Judeţean.

— A fost o muncă uriaşă, dădu din cap Sergiu, insistând asupra acestui fapt cu plăcere şi cu mândrie. Musai trebuie să-i felicităm pe acei care şi-au adus contribuţia la realizarea lui. Sunt convins că vor fi prezenţi la eveniment veteranii

„Făuririi obiectivelor importante ale socialismului”.

— (spun aşa, ca să îmi recâştig aplombul de odinioară, ca să nu îmi pierd din verva zisului, obicei căpătat pe vremea când eram mai tânăr). Merită să facem un efort pentru a onora cu prezenţa noastră această superbă manifestare. Uite, am să-l rog pe ginerele meu, că şi el, ca să mă laud un pic, e deţinător al unui superb microbuz cu douăsprezece locuri, să ne repeadă până la locul faptei. Acceptaţi propunerea?! Hai, vigoare, că a doua oară nu o mai pronunţ. Eu sunt dintr-o bucată, că nu întâmplător am fost ditamai maistru principal, din cei care nu se dădeau pe trei ingineri, la cel mai mare combinat din regiune.

— Propunerea a fost votată în unanimitate, constată Ursu, şi ca să mai înviioreze atmosfera a continuat:

— Dacă este cineva contra?

— Dacă se abţine cineva?

Au râs cu toţii. Apoi, ca să nu mai rănească suflete, şi-au descărcat amintiri plăcute, încercând să vadă cum reacţionează înneguratul

Victor. Oricum, el părea impenetrabil: ca stânca de sus de pe Ceahlău.

Doar un ochi vigilent, sau un bun cunoscător al evenimentelor ce au avut loc, puteau să descifreze ceva de pe chipul bătrânului Lacela. Îl trăda totuşi mâna dreaptă, care căuta mereu buzunarul de interior, de la piept, demonstrând că Victor deţinea ceva, un lucru important şi nu doreşte să-l piardă cu niciun preţ.

Nu cumva o fi enigmaticul plic primit pe holurile hotelului J.W. Marriott de la acel nestatornic şi imprevizibil Foreigner!? se întrebă, pentru el doar, psihologul Alin Păstoru, răspunzându-şi singur, în gând.

Aşa era, cum a intuit psihologul. Victor Lacela, nu numai că strângea cu străşnicie plicul cu hârtia a cărui

conţinut îl frământa într-atât încât nu ştia cum să acţioneze pentru a-i dezlega sensurile, dar se întorsese cu gândul la anii care ia trăit în America. Îşi aminti de un anunţ interesant publicat într-un ziar din ţara de peste ocean. Un tată, de prin părţile Moldovei, îşi chema fiul să se întoarcă la el. Pesemne, fiul apucase pe căile cele rele şi s-a îndepărtat de casă şi de ţară. Plecase în lume, cu voia ori fără voia lui (asta nu se preciza). Ce-i drept, şi tatăl său îşi părăsise plaiurile strămoşeşti stabilindu-se în lumea nouă. Dar tatăl rămâne tot tată. Iubirea de tată este mai mare decât greşeala fiului. Un dor mare l-a cuprins după fiul său. Voia, cu orice preţ, să-l aducă iarăşi lângă el, dar nu-i putea da de urmă. Luând acest exemplu, sau mai bine spus această experienţă, se gândea să procedeze şi el la fel.

Ar fi necesar să compună o scrisoare pentru toată mass media din lume, prin care să-şi spună oful lui. Şi ar mai trebui ceva se gândi el: să-şi facă o fotografie, aşa cum este, amărât şi îngândurat, să publice şi chipul lui lângă scrisoare. Prin asta, credea el, se va sensibiliza şi mai mult inima copilului său de suflet.

A doua zi, în toată presa scrisă, dar şi cea on-line apăru fotografia însoţită de următoarea scrisoare:

Dragă fiule!

Sunt, iată, peste şaizeci de ani de când ne-am dus, şi tu, dar şi eu, într-o lume străină nouă. Nu mai stau să judec acum de ce am făcut noi aceste fapte! Or fi fost bune sau nu la vremea respectivă, numai Dumnezeu mai poate da un răspuns. Cert este că eu unul, deşi încerc să trec peste ele, să iert totul, de uitat tot nu pot uita. Fă şi tu la fel şi vino lângă mine. De când ne-am despărţit, parcă a murit ceva în casă la noi. N-am avut nicio zi bună. Mamă-ta n-a rezistat şi să prăpădit. Fiule dragă, mă topesc de dorul tău şi tu te topeşti de rău în cele ţări străine. Mi-am dat

seama în acele câteva clipe când ne-am întâlnit la Bucureşti, cât eşti de apreciat dar, totodată, şi de hăituit de cei în a căror slujbă eşti. Cred că ajunge! Iartă-i şi pe ei şi vino lângă mine!

Al tău tată, îndurerat. (Poate bunul Dumnezeu sau onor serviciile abilitate ale lumii, prin trimişii speciali sau prin reprezentanţii lor legali se vor apleca asupra conţinutului acestui mesaj, cântărindu-i cu grijă însemnătatea. Despre rezultat!? Poate într-o altă etapă.)

După aceste clipe istorice, s-au îndreptat apoi cu toţii către propriile locuinţe să se pregătească, aşa cum au învăţat ei că este necesar, pentru marea sărbătoare.

Cu sacii în microbuz, cum s-ar spune într-o formă modernizată, a doua zi, au purces cu toţii la locul evenimentului pentru a retrăi şi rememora principalele momente istorice din viaţa impunătorului edificiu, clădit cu multă muncă şi sudoare, cu sacrificii enorme, dar şi cu multă ştiinţă de carte, de oameni excepţionali, care au transformat această zonă, binecuvântată de dumnezeu, într-un „Templu de lumină”.

Era într-o vineri, pe cincisprezece august, când soarele nu se ridicase decât în dreptul munţilor Tarcăului, lăsând norii să se joace în jurul lui, prevestind o zi răcoroasă pentru această perioadă a anului, dar normală pentru partea locului, fiind cunoscută zicala „Dacă a trecut Sfânta Marie, te lepezi de pălărie”.

În aceste condiţii, cei şase muschetari, şi îi putem numi aşa dacă avem în vedere duelurile lor verbale, mai tăioase şi mai mortale decât săbiile renumiţilor spadasini din romanele lui Alexandre Dumas, au intrat în oraşul Bicaz, care aniversa şi el, cincizeci de ani de viaţă citadină, fiind de aceeaşi vârstă cu Barajul. Acesta îl străjuieşte în partea de nord şi îl apără de o eventuală furie a apelor ce ar putea creşte pe nepusă masă. Aşa că, după ridicarea

Templului, istoriile oraşului Bicaz şi ale barajului nu pot fi scrise decât împreună. Cine va face contrariul riscă să conducă Bicazul spre destinul unui „oraş fantomă”.

Organizatorii serbării dedicate aniversării a jumătate de veac de la terminarea lucrărilor de la baraj s-au învrednicit să dea farmec evenimentului, transformând, măcar pentru o zi, viaţa molcomă a zonei de la poale de Ceahlău, într-o zi specială, atât pentru localnici cât şi pentru numărul mare de vizitatori.

Aşa cum a intuit Sergiu Megieşu, la eveniment erau prezenţi peste două mii de oameni, veniţi din toate colţurile ţării, dar şi din străinătate. Alături de ei se aflau personalităţi marcante ale judeţului, întreaga conducere a Primăriei oraşului Bicaz, primarii comunelor limitrofe, deputaţii şi senatorii de Neamţ, şefi şi reprezentanţi ai instituţiilor judeţene, ai ministerului economiei şi dezvoltării, ai mass-media şi nu în ultimul rând oameni de cultură, în special mânuitori ai condeiului care, în operele lor literare se referiseră cumva şi la construirea Complexului Hidroenergetic de la Bicaz, unii mai avântat, alţii mai liric, unii doar plătiţi, alţii chiar cu sinceritate curată, dictată de suflet.

În acest pitoresc peisaj cu personalităţi, un loc aparte, l-au ocupat veteranii vestitului obiectiv, în frunte cu legendarul şi controversatul conducător de şantier, Iulius Grozavul, ajuns acum la onorabila vârstă de nouăzeci şi cinci de ani. Observându-i mişcările trupului şi agerimea minţii, cu greu îi puteai da această vârstă. Cei aproape doisprezece ani trăiţi sub poalele muntelui Ceahlău, cu greutăţile fireşti ale muncii de şantier, dar şi cu înclinaţiile sale de a pătrunde în tainele naturii locurilor, l-au călit fizic şi moral, dându-le impresia curioşilor să observe, că nu ar avea mai mult de şaizeci de ani. Dar, să fim corecţi, nici cu prietenii despre care

povestim nu ne e ruşine. Se pare că aerul şi valea Bistriţei ascund secretele conservării vârstelor frumoase! Manifestarea a început cu intonarea Imnului de Stat şi depunerea de coroane de flori în memoria celor care au făurit Bijuteria Bicazului şi în prezent nu se mai află printre cei vii. Au urmat cuvintele de salut din partea autorităţilor locale şi centrale.

Primul care a luat cuvântul a fost primarul oraşului Bicaz: din spusele sale, cei şase sfătoşi au reţinut următoarele: „Sărbătorim astăzi împreună două mari evenimente: Semicentenarul Complexului Hidroenergetic şi cincizeci de ani de la declararea Bicazului ca oraş. Au trecut, iată, cinzeci de ani din momentul în care zona noastră s-a înnobilat cu această monumentală realizare care a contribuit şi la ridicarea comunei Bicaz la rangul de oraş. Acum cincizeci de ani aici s-a scris istorie. Suntem cu toţii mândri de asta şi apreciem eforturile care au fost făcute atunci, dar şi de-a lungul vremurilor pentru ca astăzi să ne bucurăm de acest mirific peisaj unde există, cum puţine locuri din lume se pot mândri, o îngemănare nemaipomenită între om şi natură, între apă, pădure şi munte, şi toate puse în slujba cetăţeanului, pentru a-i lumina casă, destinul şi viaţa de zi cu zi. Am avut şi avem oameni destoinici care şi-au făcut şi îşi fac cu dragoste munca pentru binele legendarei noastre zone, aici sub umbra Muntelui Sfânt al românilor.

Iată de ce, cred că este nimerit, ca în numele dumneavoastră, să aducem un pios omagiu şi sincere felicitări tuturor acelora care au făcut să strălucească această creaţie făcută de mâna şi mintea omului. La mulţi ani!”

— E băţos primarul ăsta! spuse cu convingere Vasile Ursu. Se vede de la distanţă că stăpâneşte munca de şantierist şi de manager de societăţi comerciale. Ce bine

ar fi dacă toţi primarii localităţilor noastre ar proveni din aceste categorii de personalităţi, că Slavă Domnului, unii nu au condus nici măcar doi oameni, sau vreo echipă de zidari şi au ajuns ditamai miniştri. Ce fel de rezultate pot să aibă ăştia din urmă, fără niciun pic de experienţă în munca cu oamenii! Nu întâmplător se spune că lucrurile sunt scăpate de sub control şi în felul ăsta „Căruţa administraţiei”, ca să mă exprim politicos, va ajunge sigur în prăpastie.

— Dragă Ursule! interveni Apostol, nu te dezici de prostul obicei care te-a făcut să ai mereu coadă. Prezenţa noastră la această grandioasă manifestare are cu totul altă tentă şi ai să te convingi singur de ea. Puţintică răbdare şi respect pentru oamenii cărora le-am dat votul să ne conducă sau au fost numiţi vremelnic la butoanele economiei.

— Care economie! Nu se putu abţine nici Sergiu Megieşu. Dacă facem o privire doar aici la Bicaz vedem ce s-a întâmplat. A mai rămas ceva din fabrica de ciment, din U.F.E.T., din întreprinderile de industrie locală, din unităţile cooperaţiei meşteşugăreşti şi de consum!? S-a ales praful şi pulberea de toate. Noroc că mai rezistă barajul şi nu a secat încă apa din Lacul Izvorul Muntelui, că altfel vorbeam, aşa cum s-a mai pomenit, de un oraş fantomă.

Trecuse mult de ora amiezii şi dinspre Vârful Toaca sufla un vânt răcoros, tocmai bun pentru a mai diminua din înfierbântatele dispute ale elitelor pensionarilor dispuşi să se bată pe fiecare idee izvorâtă din experienţa lor de viaţă acumulată în cele două epoci sociale având caracteristici diametral opuse.

Fermecat parcă de intenţia vântului, Sergiu Megieşu, îşi aminti o poezie prezentată de mama vecinului său la un concurs de recitaluri pentru acest gen literar, care s-a

desfăşurat la Cernăuţi tocmai în anul 1938 şi pentru care ea a primit premiul întâi; ca dovadă, a început să o recite şi el, dovedind un talent demn de un vecin a cărui mamă a excelat în acest domeniu:

Vântule, nebunule.
Nu-mi mai bate gândurile, Că mă trec sudorile
Să aleg valorile.
Vântule, viteazule.
Iar stârneşti necazurile, Adunate de ursită
Pe o frunte obosită.
Vântule, grozavule, Răscoleşti năravurile, Aşezate într-un coş
Să le uit când voi fi moş.
Vântule, turbatule, încordează-ţi strunele să aduci din nou cântare Florilor de pe cărare.
Vântule, drumeţule, Mai struneşte hăţurile Hergheliilor ce poartă
Crivăţul din poartă-n poartă.
Vântule, hoinarule, Bate-mi azi mândruţele. Să se dea gătitului
Că-i vremea peţitului.
Vântule, bătrânule, Deranjează vârfurile, Să privească la vecini
Cum se-ntorc spre rădăcini.
Vântule, vântosule, la mai stai frumosule.
Să văd cine astăzi poate să facă la români dreptate.
Tu eşti frate cu românul
Şi i-ai fost mereu stăpânul, Clătinându-l să nu uite
Că-i supus la cele sfinte.
Ai bătut şi vei mai bate şi din faţă şi din spate, Uneori chiar şi pieziş să ne scoţi în luminiş.

Au rămas cu toţii marcaţi de versurile poeziei. Gândurile fiecăruia începură să se abată spre naltul muntelui unde bănuiai curăţenia totală a lumii

dintotdeauna.

În echipa veteranilor şantierului, conduşi şi în trecut şi în prezent de Iulius Grozavul, tonul discuţiilor era cu totul altul. Îi copleşeau amintirile şi nostalgiile. Aveau acum posibilitatea să-şi amintească cu plăcere şi mândrie nu „proletară”, cum o făceau cu cincizeci de ani în urmă, despre munca lor şi a confraţilor de „suferinţă” depusă pentru „făurirea socialismului” şi nu numai la construirea Barajului şi a Lacului de acumulare ci şi la obiectivele industriale, strict necesare, cum ar fi Fabricile de ciment de la Bicaz şi de la Taşca, reţeaua de căi ferate şi drumuri şi chiar oraşul însuşi.

Au fost şi atunci, ca şi acum, lacrimi de bucurie, dar şi de suferinţă, întrucât barajul şi lacul de acumulare şi toate lucrările derulate au însemnat distrugerea brutală a unor comunităţi cu tot ce conţineau ele din veacuri, gospodării, biserici şi tradiţii. Toate s-au înecat în apa care a pus stăpânire pe zonă, pe o distanţă de peste patruzeci de kilometri. A dispărut o întreagă lume a satelor româneşti din zonă.

Din păcate, cele două mari evenimente au fost primite tot cu lacrimi şi speranţe, întrucât Bicazul, oraşul clădit cu sudoare, nu mai străluceşte cum strălucea în urmă cu cincizeci de ani. Declinul economic, şomajul şi sărăcia fac casă bună cu politicile „în viteză” ale perioadei pe care o traversăm.

În această atmosferă plină de amintiri şi nostalgii, pădurarul Costache, omul de încredere şi prietenul pe viaţă a lui Iulius Grozavul, părtaş la toate peripeţiile petrecute în anii trecuţi, care se alăturase şi el grupului veteranilor, cu vocea lui domoală şi precisă i se adresă acestuia:

— Prieten drag! – că aşa am să te numesc cât voi mai trăi şi sper ca şi în lumea de dincolo să rămânem la fel –

dă-mi voie să te informez despre o stare de fapt observată de mine în această zi de sărbătoare.

— Spune prietene, că doar ştii că pentru mine valorezi mai mult decât un frate. Recunosc sincer că mi-ai lipsit enorm în această perioadă petrecută de mine în capitala ţării, azi poluată din toate punctele de vedere, economic, politic, material şi spiritual, de te minunezi că mai rezişti şi că încă nu ţi-ai luat lumea în cap. Să mă ierţi pentru vorbe goale, dar să ştii că mult nu mai rezist. Aşa că am venit cu mare plăcere la sărbătorirea semicentenarului obiectivului nostru de suflet, nu atât pentru a primi elogii, cât, mai ales, pentru a intra din nou înăuntrul primitoarei păduri de sub muntele Ceahlău, bineînţeles dacă vei binevoi să-mi fii din nou călăuză, ca pe vremuri.

— Am făcut-o şi o voi face în continuare cu mare dragoste şi plăcere mai ales că bătrânele mele picioare nu m-au trădat încă, fiind în stare să-mi ducă trupul până pe culmile munţilor.

— Mulţumesc! Nu cred că există pe lume un dar mai mare ca acesta de a avea un asemenea prieten care niciodată nu mi-a trădat încrederea, atât în privinţa desluşirii tainelor naturii dar, mai ales, în păstrarea unor taine, care, dezvăluite în anumite perioade, ar fi produs un cutremur politic cu efecte mai dezastruoase decât cel de pământ din anul 1977.

— Ei! Aici am ceva de zis şi eu, ar putea fi chiar o bombă, dacă e să vin în continuarea celor spuse de domnia ta mai înainte. Cred că a venit timpul. Zilele noastre sunt numărate că doar nu o să intrăm în categoria supercentenarilor, unde cap de listă este japoneza Hamato Hongo, care a trăit o sută şaisprezece ani şi patruzeci şi cinci de zile. Ba am mai auzit de unul, tot asiatic, căruia actele, pierdute şi regăsite, i-ar da peste o sută şaptezeci

de ani…

— Da, da! E o idee. Poate aşa vom intra în istorie şi noi, cu zona noastră mirifică, alăturându-ne insulei Kagoshima, că nu întâmplător denumirea Muntelui Sfânt începe tot cu acele patru litere, uşor rearanjate de dacii liberi „Koga”…

— Aşa o fi, că eu nu am aşa de multă şcoală. Mai mult cu şcoala pădurii. Prin urmare, până să intrăm în rândul supercentenarilor, mai avem de îndeplinit o misiune, căci altfel vom rămâne în suflet cu o piatră cât cea de la moara fără noroc.

— Spune! Că acuşica începe spectacolul folcloric de la care nu putem lipsi în ruptul capului.

— Am observat un grup de şase bătrâni, foarte plini de viaţă şi de vorbă multă, vocali, în rândul cărora o persoană mi se pare cunoscută. Sper să nu mă înşel, dar cred că este vorba de tatăl studentului, despre care v-am încredinţat secretul, să-l păstraţi sub jurământ şi să procedaţi cum credeţi de cuviinţă. În acel an, când s-a întâmplat nenorocirea, tatăl băiatului, poate vă amintiţi, că doar v-a zis şi acel comisar

„VICI” sau „VSKI”, era plecat în America, nesuportând sistemul impus de sovietici românilor.

Grozavul păru că se pleoştească dintr-odată.

Capul i se lăsă într-o parte şi abia putu glăsui:

— Interesantă coincidenţă! Dă-mi un pahar cu apă să-mi revin, că parcă iese ceva din mine: e ceva care nu mi-a dat pace cincizeci de ani, dându-mi de multe ori senzaţia că mă sufoc. Aşa că te rog: acţionează ca un adevărat şi priceput vânător ce eşti şi dacă el este cu adevărat tatăl studentului, fă demersurile necesare pentru o întrevedere în trei, pentru seara asta sau pentru mâine.

— Am înţeles! Slujitorul dvs. Îşi va face datoria, aşa cum l-aţi instruit pe „câmpurile de luptă pentru

construirea socialismului”.

— Lasă gluma, că treaba este serioasă. Acum văd că deasupra noastră este un Dumnezeu care le rânduieşte pe toate.

— Cu voia Domnului înainte, încheie Costache şi se pierdu în mulţime, tot aşa cum o făcuse cu jumătate de veac în urmă, în 1952, pe cărările ce urcau spre Vârful Toaca.

Deşi au trecut peste şaizeci de ani de la acea zi blestemată, să fi fost sfârşitul lui septembrie, Costache nu putea uita. Parcă ar fi fost ieri. Îi răsuna şi acum în urechi zgomotul asurzitor al pistolului mitralieră, mânuit de unul din cei doi comisari. Cu atâta răutate şi cu atâta rapiditate au acţionat comisarii, încât, ar fi trebuit să vină o putere supranaturală să-l salveze pe bietul student, care, după cum aflase Costache, îşi sărbătorise, cu câteva zile în urmă, ziua de naştere. Împlinise douăzeci şi doi sau douăzeci şi patru de ani, iar cu ocazia aniversării, promisese prietenilor, că doreşte, înainte de a începe anul universitar, respectiv 1 octombrie, să mai urce încă odată pe Vârful Toaca. Era convins că urcuşul îl va întări sufleteşte şi trupeşte, aşa cum se spunea şi în povestea care circula în zonă, poveste mai bine conturată în anul 1927 de către un mare povestitor al locurilor, moş Grigore Răduţu:

„Se spune că pe muntele Ceahlău ar fi trăit cândva un neam de uriaşi, popor de oameni grozav de înalţi şi de tari. Şi-au adus cu dânşii nişte vite, un soi de bouri, cu coarne scurte, şi-i păşunau toată vara pe plaiurile muntelui, până da omătul. Atunci coborau oamenii cu vitele lor, către apus şi miazăzi, spre Valea Jitanului, care de atunci şi până acum aşa îi spune.

Dar într-o iarnă, a dat în ei o molimă de sau prăpădit bătrâni şi tineri şi bouri. Ar mai fi scăpat doi, o fată şi un

băiat. Aceştia, luând puţinii bouri ce erau feriţi de crunta boală, s-au urcat sus în plaiul muntelui. Şi numai ce le-a trecut prin gând celor doi tineri: să ridice acolo sus fiecare câte un turn, doar i-o vedea şi oamenii dinspre soare răsare. Şi aşa au tot cărat lespezi şi stânci; băiatul a ridicat un turn mai mare şi mai lat, iar fata unul mai mic, după puterile ei. Oamenii din văi priveau miraţi cum se ridică zi de zi aceste piscuri prea măreţe. Numai că în ziua în care îşi schimbă codrul faţa verde, ziua de Probajine, numai ce trăsni în pereţii muntelui, nori de zloată şi de gheaţă s-au prăbuşit curmând orice viaţă pe tot cuprinsul muntelui. Şi peste ceasuri, când mândrul soare şi vânturile limpeziră hăul, cu-n stânjen se săltase Ceahlăul…

După ce s-au scurs puhoaiele, oamenii din vale nemaivăzând pe cei doi tineri uriaşi şi nicio mişcare în munte, s-au urcat pe culme şi i-au căutat. Într-un târziu au dat de ei turtiţi sub greutatea gheţii. Le-au zidit mormânt de piatră, acolo unde-i aflară. În anul celălalt au venit iar oamenii, tot de Probajeni, şi au adus o toacă pe care au înţepenit-o acolo sus, pe vârful cel mai înalt. Şi de atunci, în fiecare an, de ziua aceea, poporul de prin văi şi lunci, bărbaţi, femei şi copii, fac o slujbă în sobor, cinstind mormântul acelor uriaşi.

Şi iaca aşa, de atunci, turnului mai mare îi zice Toaca, iar celuilalt îi spune Panaghia. De sub Toaca, printre turnuri în jos, acolo unde luminai fără spor, îi jgheabul ista fioros de-i spunem noi Jgheabul Urieşilor…”

Nici nu bănuia atunci, studentul, în anul doi la Facultatea de Chimie din Bucureşti, că va urca pentru ultima oară muntele, iar la baza vârfului Toaca îi va fi locul de veci.

Nu bine s-a desprins Costache de prietenul lui, că pe scena special amenajată, cu spatele către muntele din dreapta barajului şi cu faţa către lac, şi-au făcut apariţia

formaţiile artistice. Primul care a urcat, pentru a face deschiderea spectacolului cultural-artistic organizat pe impunătoarea scenă care domina, cu prezenţa ei, cadrul natural al zonei Barajului şi a Lacului de acumulare de pe Bistriţa, dovadă a priceperii şi profesionalismului scenografilor şi regizorilor implicaţi, a fost Ansamblul folcloric

„Floricică de la Munte”, care activează sub egida actualului Centru pentru Cultură şi Arte „Carmen Saeculare” al judeţului, având în componenţă formaţia de dansuri tradiţionale şi cunoscuta orchestră de muzică folclorică: membrii ansamblului au interpretat, spre bucuria şi încântarea numeroşilor participanţi, cântece şi jocuri populare din zona Moldovei dar şi din alte importante regiuni etnofolclorice româneşti.

— Doresc să vă informez că acest ansamblu folcloric a fost înfiinţat în anul 1971 şi în anii care au urmat ne-a reprezentat cu cinste la prestigioase festivaluri din ţară, dar şi în străinătate, în ţări precum Franţa, Italia, Polonia, Grecia, Egipt, Bulgaria, Ungaria, Serbia, Muntenegru, Austria, Finlanda, Belgia şi Olanda, adjudecându-şi şi importante premii naţionale la festivalurile de folclor din Iaşi, Constanţa, Bistriţa, Cluj-Napoca, Bacău, Suceava, Harghita, precum şi distincţii internaţionale la festivalurile de la Cracovia, Zakopane, Lovec, Kikinda, Champtoce, Qurtu Santa Elena Sardegna, Katerini şi Adapazari, ca să enumăr doar câteva, care mi-au venit acum în minte, spune Sergiu Megieşu. Vă spun toate acestea deoarece, cu mulţi ani în urmă, îmi amintesc cu plăcere acest lucru, când a fost o faimoasă deplasare în Franţa, mă aflam şi eu printre talentaţii dansatori.

— Am rămas cu amintirile, dragă Sergiule, se amestecă în discuţie Vasile Ursu. Acum ne-a mai rămas doar „bătuta fasolelor”, atunci când ne lasă nevestele

singuri acasă, ele intrând în programul de vizite în magazinele de rochii, costume, gulere, pălării şi căciuli, pentru întregirea garderobei, ca să fie mereu în pas cu moda vremurilor şi nu cumva să se creadă că ar avea şi ele o vârstă.

— Aşa este, prietene. Dar acum, fii bun, şi lasă-ne să savurăm minunăţia de spectacol, că nu te întâlneşti în fiecare zi cu asemenea virtuoşi dansatori şi interpreţi de folclor autentici, îl rugă cu ochii umeziţi de emoţie cercetătorul Condeiescu.

Deşi pornise destul de iute pentru nişte ani pe care nu accepta să-i recunoască, deplasarea lui Costache era tot mai îngreunată de forfota participanţilor la eveniment, cu mişcări de du-te-vino între scaunele înţepenite parcă în faţa tribunei oficiale şi zonele laterale unde, o armată de meseriaşi învârteau micii şi cârnăciorii pe grătarele special amenajate, al căror miros te făcea să te lepezi de orice protocol sau bun-simţ şi să te repezi într-acolo pentru a intra în posesia a cel puţin şase mici cu muştarul aferent şi nelipsita bulcă de pâine proaspătă, aburindă încă, alături de o bere la temperatura apei Bistriţei.

Driblând în stânga şi în dreapta, ca la fotbal, Costache înainta totuşi sigur către echipa purtătorilor de vorbe. Mai avea câţiva metri şi strădania cu care se pornise în misiunea sa secretă ar fi fost încununată cu succes, aşa cum şi merita un om al muntelui ca el. Dar, la un moment dat se trezi prins cu două mâini zdravene de umeri şi apoi o voce se auzi tunând periculos la urechea lui:

— Bădie Costache! Nu te-am văzut de vreo zece, cincisprezece ani.

— Ptiu! M-ai speriat rău de tot, măi Vasilică… Eu ştiam că Ursu atacă direct, pe faţă, nu pe la spate?!

— Dă-mi voie să te privesc mai de-aproape, că sincer

îţi spun: mi-ai lipsit mult. Am crezut că te-am pierdut definitiv, mai cu seamă că pe la noi începuse să adie un zvon, cum că ai fi trecut în lumea drepţilor!

— Vasile dragă, copilaşul meu de suflet în căţăratul munţilor, ca să te alint un pic, cum am făcut-o permanent, de altfel, având în vedere calităţile tale de adevărat alpinist, eu am fost şi voi rămâne drept ca lumânarea neîncălzită. Şi ca să glumesc un pic, întrucât ştiu că apreciezi o glumă bună, aşa am de gând să stau şi în sicriu, atunci când Doamne-Doamne, va considera necesar şi mă va lua la el.

— Arăţi ca un flăcău (râde) – aşa, de vreo şaizeci de ani.

— Măi Vasile! „Vraghia îi tot pui, dar dracul ştie de când şi-a făcut şi ea pui!”

— Văd în privirea matale jucăuşă o zvâcnire din aia de vânător căutându-şi prada.

— Nu ţi-o dispărut, văd, nici acum spiritul de observaţie, ai rămas vigilent ca prin anii ’60 – 70, când tu erai pe post de pradă, iar vânătorii erau alţii, adică acei cu ochii albaştri, dacă nu mă înşel.

— Ei! S-au făcut multe speculaţii. Nu puteau fi ei chiar peste tot. Pe cărările de munte, urmate de noi atâţia ani, nu aveau cum să ţină aproape, că nu aveau un miros chiar aşa de fin şi nici mijloace tehnice performante pentru o aşa operaţiune. Pe chestia asta s-a fabulat mult şi mai ales după evenimentele din decembrie 1989. Noi i-am făcut mari, spunând că „erau în toate şi în tot”, aşa cum era cică şi partidul, în realitate însă se zbăteau şi ei în realităţile perioadei, cu lipsa dotărilor tehnice şi de multe ori cu lehamitea ascultării aceloraşi slogane.

Dar căutătorului îi stă bine căutatul, ca să mai schimbăm câte ceva din zicala „călătorului îi stă bine cu drumul”. Încotro şi cu ce gânduri?

— Vrei cam mult, inginerule! Şi proiectare, şi construcţii şi folosinţă. Am să-ţi satisfac parţial curiozitatea. Caut un om! De fapt, ar fi trebuit să-l caut prin anii 1952, dar poate Dumnezeu mă va ierta pentru păcatul săvârşit.

— Ce păcat, bădie Costache!?

— Ei, măi Vasilică! Nu tot ce zboară se şi mănâncă. Nu tot ce poţi face şi vorbi acum, puteai face prin anii ’50 – 60. De fapt, greşesc un pic, că şi după 1989 unele lucruri au cam rămas la fel. Cine a cunoscut ceva mai mult decât trebuia nu mai e printre noi, a dat colţul, împins de cei cu puterea în mână. Şi Slavă Domnului, după câte am auzit recent, printre ei ar fi vreo zece generali, ca să vorbim numai de cei cu grade care atârnă greu, că despre alţii mai mititei, Dumnezeu cu mila.

— Dă-mi voie să-ţi dau o mână de ajutor, că doar mă ştii, când e vorba de agăţat ceva, trec şi prin foc şi prin sabie problema, dar din mână nu o scap.

— Cred că e vorba de bătrânul acela aşezat pe terasa pensiunii barajului.

— Păi ăla e grupul din care fac parte şi eu. Am venit împreună la evenimentul de azi. E grupul care frământă de vreo cincisprezece ani trecutul glorios al neamului nostru şi aşază, pe noi culmi de progres şi civilizaţie, prezentul.

— Îmi place că eşti în mare formă şi cu mintea, care văd că îţi merge brici, alături de confraţii tăi de suferinţă, îţi aduci contribuţia la propăşirea democraţiei autentice în scumpa noastră patrie sub îndrumarea atentă, binevoitoare şi clarvăzătoare a Uniunii Europene, dar te rog să-mi spui cum îl cheamă pe bătrânul cu părul nins total, din centrul grupului din care zici că faci parte?

— Victor Lacela.

— Dacă e acela de care ştiu şi eu, îl credeam prin America, deşi îl chema altfel.

— Da, aşa este. Când a ajuns în America, să fi fost anii 1950 – 1951, şi-a schimbat numele spunându-şi Lacela care vine de la porecla din sat a bunicului său Arcadie, un om învăţat şi un bun cunoscător a istoriei şi geografiei locurilor.

— S-a întors chiar în primul an după

„Revoluţie”, dacă mă laşi să accentuez cât se poate ghilimelele de rigoare. El nu s-a împăcat niciodată cu gândul să fie înmormântat în pământ străin. Sunt aproape cincisprezece ani de când am fondat grupul nostru de „vorbitori”, în căutarea trecutului, spre a netezi cât de cât prezentul. Lacela a rezistat cu stoicism la toate analizele noastre, deşi foarte multe îl vizau direct, fiind vorba de un blestem al pământului, cum zice el, că s-a despărţit de cei dragi şi iată, au trecut mai bine de şaizeci de ani şi el nu a reuşit să întâlnească vreunul din ei. Cel mai mult suferă din cauza incertitudinilor ce îl privesc chiar pe fiul său drag, scump ca lumina din ochi pentru orice tată, despre care a auzit lucruri contradictorii, de nu mai ştie ce să creadă, or fi adevărate, or fi născociri, este cineva interesat să întreţină o stare de confuzie generalizată pentru a acoperi unele fărădelegi sau preţul adevărului ar fi foarte mare, cu consecinţe greu de comensurat în politicile statale de ieri şi de azi.

— Uite cum facem, că zici că îl cunoşti destul de bine. Mă prezinţi grupului şi apoi mă laşi cu el că avem de stabilit o anume strategie. Dacă va fi nevoie, am să vi-l răpesc pentru o jumătate de zi, sau cine ştie, atât timp cât va fi nevoie ca să rezolvăm o problemă mai veche, care a ajuns abia acum să nu mai sufere amânare, întrucât nu se ştie dacă timpul va mai fi îngăduitor cu noi, ştiind bine că suntem câţiva care, uite, ne-a uitat Dumnezeu în viaţă şi acuşi-acuşi prindem suta de ani.

— Te referi la matale şi la Victor Lacela? (sau cum îl

chema înainte).

— Nu numai. Mai există un personaj important, de un leat cu mine, care are multe de spus, mai precis un secret păstrat mai bine de şaizeci de ani; nefiind el din părţile locului, doreşte să desigileze acum plicul ce conţine o mare enigmă, a muntelui şi a oamenilor, păstrată de atât amar de ani, enigmă pe care i-am încredinţat-o în anul 1952, când am jurat în faţa lui, având în vedere calitatea şi răspunderea ce le deţinea în zonă, că n-am s-o mai spun la nimeni, lăsând în grija şi competenţa lui să facă cum e mai bine.

— Bine! Vă las atunci să vă faceţi treaba, dar să aveţi grijă că bătrânul nostru, Victor Lacela, dincolo de cele aproape zece decenii de viaţă, în ultimii ani s-a lăsat mâncat de gânduri negre, aşa că nu stă prea bine cu sănătatea, măcinată de griji şi de aşteptări neîmplinite.

— Te asigur, dragă inginerule, că vom ţine cont de sfaturile tale, mai ales că şi noi, deşi ne place să pozăm în nemuritori, avem şi noi păcatele noastre, de care nu ştim dacă vom scăpa vreodată ori dacă Bunul Dumnezeu va fi atât de milostiv să ni le ierte…

Acestea fiind zise, Vasile Ursu îşi îndemnă tovarăşii de vorbă multă, eşalonată de-a lungul atâtor întâlniri prin ani, să-i îngăduie bătrânului Lacela ieşirea din rândurile lor, pentru o întâlnire de taină, cu scopul punerii la punct a unei strategii finale, o strategie care să-i permită să dezlege odată, pentru totdeauna, misterul din familia sa, mister care i-a măcinat sufletul atâţia ani. Din ochi, confraţii îi urară succes, privind apoi, melancolici, către muntele sfânt. Sus, deasupra Panaghiei, pentru câteva clipe, mişcarea norilor pufoşi închipui o cruce uriaşă, care se risipi apoi, către apus. În aceste clipe, în grupul sfătoşilor se lăsă o linişte desăvârşită, cu toţii urmărind mai departe cursul festivităţilor de la Bicaz.

Luându-l la braţ, şi pentru a-i uşura deplasarea prin furnicarul de participanţi preocupaţi de a reţine cât mai multe aspecte din grandioasa manifestare, şi pentru a avea sentimentul că nu mai are cum să îl piardă, acum, după atât de mulţi ani, Costache a reuşit să-l ducă pe Lacela în grupul celorlalţi veterani, ai construcţiilor monumentale de la Bicaz, conduse în trecut, dar şi în prezent, parcă, de enigmaticul personaj, Iulius Grozavul. Ajunşi în sfârşit să dea ochii unul cu altul, să stea faţă în faţă, cei doi centenari arătară atâta sfială şi groază neascunsă, de ai fi crezut că sunt doi copilaşi care intră pentru prima oară pe poarta grădiniţei.

Primul care a rupt tăcerea aproape solemnă a fost Victor Lacela.

— Dumneata nu eşti cel care a condus lucrările marelui şantier, pricină de atâta bucurie dar şi de atâta suferinţă în această zonă a ţării, şantier ale cărui rezultate le sărbătorim astăzi?

— Ba da! Dar cum de ţi-ai dat seama?

— Figura dumitale, cât şi devotamentul depus pentru materializarea proiectului conceput de ilustrul dr. inginer Dimitrie Leonida, sunt cunoscute de majoritatea oamenilor trăitori pe valea Bistriţei şi se poate spune, fără urmă de exagerare, că deja ai intrat în legendele locale.

— Mulţumesc, dar nu pentru primirea unor laude mă aflu eu aici. Amândoi am trecut cu mult de vârsta bucuriilor deşarte; nici timpul nu ne mai este atât de prielnic ca pe vremuri, aşa că e musai să încercăm să mai lămurim, pe final, ce se mai poate. Pentru aceasta, am comandat un

A.T.V., încă văd că mai am puterea în zonă, ceea ce nu e rău; asta pentru că nu ştiu dacă picioarele noastre, hărţuite şi obosite de timp, mai au puterea să facă tot ce trebuie pentru a ne deplasa într-un loc tainic şi sfânt,

spuse Grozavul. E o treabă care trebuia făcută de mult, mai cu seamă că, dacă anii noştri erau mai puţini, rămânea o enigmă pentru totdeauna.

— Fie cum zici dumitale, întrucât am înţeles că eşti un bun cunoscător al drumurilor de munte şi preţuieşti această zonă binecuvântată de Dumnezeu, replică Victor.

Fiind faţă în faţă, cei doi veterani experimentaţi, bineînţeles în domenii diametral opuse, au început un duel din priviri: lui Iulius Grozavul îi venea să spună: sunt mai slab, cedez, nu sunt îndeajuns pregătit. Acceptă-mi mâna întinsă.

Victor Lacela era mai hotărât: Hai să batem palma pentru colaborare, mă roagă ispita, salvează-mă de contradicţiile firii mele, de trebuinţă şi respingere.

Amândoi aveau privirile reci, încordate, dar nişte resorturi din ambele părţi s-au declanşat susţinute de o forţă necunoscută.

— Ducem destăinuirile până la final – spuseră amândoi în acelaşi timp.

S-au urcat toţi trei, Victor, Iulius şi Costache în A.T.V-ul pus la dispoziţie de o societate comercială cu obiect de activitate în domeniul turismului, având la timonă un tânăr tăcut, dar cu mare îndemânare în stăpânirea volanului, cu destinaţia ştiută, Vârful Toaca.

Prima parte a călătoriei a decurs fără ca ocupanţii locurilor din A.T.V. să rostească vreun cuvânt. Se bucurau de liniştea pădurii şi de susurul izvoarelor de munte.

Din când în când păsările se chemau între ele, cu dragoste cântată, ca şi cum ar fi fost început şi nu sfârşit de vară şi ar fi căutat hrană pentru puii abia ieşiţi din ouă. Abia în momentul în care cauciucurile A.T.V-ului începură să muşte hotărât şi vârtos din pământul reavăn al îngustului drum ce ducea direct către vârfuri, Iulius Grozavul avea să fie cel care a rupt tăcerea, remarcând

schimbările produse în anii de când nu mai avusese posibilitatea să hoinărească pe cărările muntelui drag.

— Observ că pădurea s-a mai rărit, iar cabanele, pensiunile, casele de vacanţă, domeniile private au răsărit ca ciupercile după ploaie, deşi ar trebui spus, mai degrabă, după

„Evenimente”.

— Da, remarcă şi Costache. S-a exploatat mai ceva decât pe vremea „Sovromurilor”, când, totuşi, parcă se mai ţineau nişte evidenţe. Acum, totul e o apă, şi-un pământ, aruncându-se foarte lapidar vina pe proprietari, care, cică, nu au contracte cu silvicul pentru pază şi protecţie. Sau băgat şmecherii să exploateze până şi în zona Parcului Naţional Ceahlău, chipurile cu scopul declarat de a face igienizări, dar se vede că-l igienizează de tot. Doamne, câte mai poţi tolera!

În legătură cu pensiunile, se vorbeşte că cele mai multe dintre ele au fost ridicate cu bani europeni, în cadrul programelor de turism montan sau ecoturism şi nu ştiu cum le-o mai fi chemând. Cert este că şi-au băgat cam mulţi coada în bârlogul ursului, cu ideea nemărturisită că îi vor face vreo operaţie estetică să-i crească şi lui coada la loc.

— Dar observ multe PET-uri şi hârtii. Astea cum Dumnezeu au ajuns aici? întrebă Victor, mai mult ca să spună şi el ceva.

Până să le aducă vechiul pădurar Costache vreo lămurire, au rămas cu toţii, ca vrăjiţi, în faţa unui anunţ lipit de un copac uriaş:

ANIMALELE NU MURDĂRESC PĂDUREA!

OAMENII, DA!

VĂ RUGĂM SĂ VĂ PURTAŢI CA ANIMALELE!

Au schiţat cu toţii o urmă de râs, aşa că nu a mai fost nevoie de alt răspuns la întrebarea lui Victor.

— E cam dură expresia şi oamenii din această zonă merită, cred, un îndemn mai pe măsura ospitalităţii de care ei dau dovadă şi aş propune următoarea formulare, spune Iulius Grozavul: „Călătorule! Te afli în lumea mirifică a Muntelui Ceahlău. Nu lua cu tine decât imaginile acestei lumi şi nu lăsa după tine decât urmele paşilor”.

— Am s-o trec pe ordinea de zi la următorul comandament al zonei, glumi, în stilu-i caracteristic, cunoscutul şi priceputul pădurar, Costache.

Au redevenit gravi după ce au coborât din ATV şi au mai mers vreo două ore, ultima parte a drumului, cu piciorul. Sus, deasupra norilor, masa sfântă de piatră priveghea cerul şi pământul. Jos, dincolo de poalele muntelui, oamenii mergeau, petreceau, râdeau, se odihneau, făceau planuri, mureau, se năşteau, într-un iureş vechi de când lumea, având ca unic reper, din aceeaşi stirpe cu începuturile, masivul Pion, în care nu numai dacii, ci şi toate celelalte popoare ale trecutului vedeau centrul sacru al lumii. Nu de pomană, la început de august, se ridică peste munte, către cer, mai bine de o oră, holograma piramidei sacre şi Calea Sfântă, într-un semn pe care dumnezeirea cea necunoscută l-a lăsat oamenilor, măcar de l-ar pricepe!

În sfârşit, au ajuns la locul de taină, acolo unde era acel ceva cunoscut, până acum doar de Grozavul şi Costache, şi, sigur, de altcineva, chiar sub Vârful Toaca. Îndemnaţi ca de un semn divin, s-au apropiat toţi trei de crucea ruginită de intemperii ce se ivise în faţa lor. Grozavul se stăpânea din răsputeri să nu dea drumul la lacrimile ascunse de atâţia ani. Victor îşi opri plânsul în gât şi aproape că uită să mai respire, încremenit cu totul. Şi Costache rămase mut şi fără putinţa de a mai face ceva, pe moment. În gând, toţi citeau şi reciteau iniţialele de pe cruce, I.M.P.

Grozavul aproape că se prosternă în faţa bătrânului Victor, acesta mai având un rest de putere pentru a-l apropia de umerii săi slabi. Cu palmele lipite, cu capul spre crucea uitată, marele şef al şantierului epocal i se adresă, cu o voce gâtuită de suspine:

— Iartă-mă, dragă Victore, că n-am avut tăria de suflet, la acea vreme, să te caut şi să-ţi spun adevărul curat despre cele întâmplate în anul 1952, când dumneata erai plecat în America iar soţia Catinca trecuse de câteva luni la cele veşnice. Atunci s-a întâmplat nenorocirea iar peste mine a căzut nenorocul să o păstrez în minte şi în suflet. Dar acum pot să îţi spun: băiatul matale nu a făcut rău la nimeni. În tot acest timp el a fost în paza şi grija lui Dumnezeu. Sunt mâhnit peste măsură şi nu ştiu dacă voi scăpa vreodată de blestemul care s-a abătut asupra mea şi a prietenilor mei. Voi păstra doar mângâierea acestei clipe când am reuşit, deşi foarte târziu, să aduc liniştea şi pacea în casa şi în sufletul dumitale, dragă Victor.

— Care casă şi care suflet!? Nu mai sunt ale mele de mult. Nu mi-a mai rămas pentru ultimele clipe ale vieţii decât să mă îndrept spre alte orizonturi.

Vă rog, cu toată bărbăţia pe care o mai am, să nu-mi mai amintiţi niciodată de cuvântul PACE.

PA!

În loc de epilog

Acestea au fost cele două cuvinte magice rostite de Victor Lacela pentru ultima oară alături de cei doi cunoscători ai enigmei crucii de sub Toaca.

S-a despărţit de ei fără a mai scoate o vorbă. Doar privirea lui ar mai fi avut ceva de spus, dar Iulius şi Costache nu au reuşit să dezlege ce anume exprimă aceasta. O fi vorba de dezamăgire, de ură, de lehamite, de răzbunare, sau de înţelegere, mulţumire şi împăcare sufletească. Nu erau convinşi că vor putea afla adevărul în

anii care-i mai au de trăit. Se lăsă o linişte de nepătruns, timp în care

Victor Lacela luneca parcă spre vârfurile semeţe ale Ceahlăului, păşind ca o umbră fericită, pierdută în tihna şi legendele muntelui sfânt al românilor.

Timpul, ca un vis frumos, curge domol şi rătăceşte, fie vremea rea ori bună, asemănându-se cu mişcarea norilor şi cu sunetul duios al buciumului străvechi, având tendinţa de a urca mai sus, tot mai sus.

Numai Victor Lacela stătea parcă ţintuit lângă Piatra Lată aşteptând să audă ecoul cuvântului ce îl mai putea rosti:

Fiule, Fiule!

De fiecare dată răspunsul era: Toaca! Toaca! Avatarul! Avatarul Roşu!

Cuprins

I. Profeţia pustnicului 12

II. *Umbra muntelui 83*

III. Crucea uitată: *I.M.P. 136*

IV.

DE ACELAŞI AUTOR:

— NOSTALGII – versuri (Ed. Universitas XXI-Iaşi, 2004);

— BUCOAVNELE BUCOLICEI BUCOVINE-versuri (Ed. Dramărt, Iaşi, 2005);

— APA REGAL – íversuri (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2006);

— FRACTALIA – versuri (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2007);

— CONSTELAŢIA DESTINELOR-proză (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2008);

— BOMBE CU EFECT ÎNTÂRZIAT-proză (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2008);

— CRAI NOU versuri (Ed. Universitas XXI, Iaşi,

2009);

— FLEACURI – versuri (Ed. Timpul, Iaşi, 2009);

— SUB JUDECATA TIMPULUI – proză (Ed. Samia, Iaşi, 2010);

— NEMURITORII – proză (Ed. Samia, Iaşi, 2010);

— JUDECATA DE APOI A ROMÂNULUI – versuri (Ed. Samia, Iaşi, 2010);

— DESCULŢ PRIN ROUA POEMELOR – versuri (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2011);

— HOINAR PRINTRE CUVINTE – versuri (Ed. Universitas XXI, Iaşi, 2012);

— TAINA ŞOAPTELOR – versuri (Ed. Timpul, Iaşi, 2013);

— CUTREIERÂND PRIN AMINTIRI – Versuri (Ed. Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2014).